

ΤΓΔΣ

ΤΜΗΜΑ
ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

[Στρατηγικές απολογίας και Διαχείριση Κρίσεων στο Ελληνικό Κοινοβούλιο: Από
την Εύβοια στα Τέμπη.]

Μαρία Ελένη Κοκκίνη

Βόλος, 2025

[1]

Τριμελής Επιτροπή Αξιολόγησης

Επιβλέπουσα

Σηφάκη Ειρήνη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια/ Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών/

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής Αξιολόγησης

1^ο μέλος

Κίτσιου Ρούλα

Επίκουρη Καθηγήτρια/ Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών/ Πανεπιστήμιο

Θεσσαλίας

2^ο μέλος

Χριστοφής Νικόλαος

Επίκουρος Καθηγητής /Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών/ Πανεπιστήμιο

Θεσσαλίας

«Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Μαρία Ελένη Κοκκίνη, 2025

Η έγκριση της Πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Γλωσσικών & Διαπολιτισμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας δεν δηλώνει απαραίτητως την αποδοχή των απόψεων της συγγραφέα»

«Υπεύθυνη Δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της Πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια που προσφέρθηκε στη συγγραφή της αναγνωρίζεται και αναφέρεται στο κείμενο. Επιπλέον, αναφέρονται όλες οι βιβλιογραφικές πηγές που αξιοποιήθηκαν, πρωτογενείς και δευτερογενείς, είτε η συμβολή τους παρατίθεται επακριβώς ως απόσπασμα είτε ως παράφραση»

Ευχαριστίες

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την στήριξη που μου έχουν δείξει και την έμπρακτη βοήθειά τους όλα αυτά τα χρόνια. Ευχαριστώ θερμά την καθηγήτρια Ειρήνη Σηφάκη για την πολύτιμη καθοδήγηση στην εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής. Είμαι ευγνώμων που μου έδωσε την ευκαιρία να μελετήσω, να σκεφτώ κριτικά και να προβληματιστώ πάνω στο αντικείμενο της εργασίας. Στην συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω την τριμελής επιτροπή καθώς και την Μυρσίνη Δογάνη, καθηγήτρια στο μάθημα «Ρητορική και Δημόσιος Λόγος» του εαρινού εξαμήνου, που αποτέλεσε το έναυσμα για την ενασχόλησή μου με το αντικείμενο. Επίσης, ευχαριστώ ιδιαίτερα την συμφοιτήτρια και καλή μου φίλη Ανθή Μπεϊογλου για την φιλολογική επιμέλεια του κειμένου. Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στο Τμήμα Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, καθώς και σε όλα τα άτομα που το απαρτίζουν, φοιτητές και διδακτικό προσωπικό, για την υπέροχη ακαδημαϊκή κοινότητα που έχουν δημιουργήσει. Μέσα σε αυτή, είχα την ευκαιρία να έρθω σε επαφή με την έρευνα, με διάφορα επιστημονικά πεδία και πραγματικά να διευρύνω τους πνευματικούς μου ορίζοντες.

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η απολογία στον κοινοβουλευτικό λόγο του Πρωθυπουργού της Ελλάδας, όσον αφορά την επικοινωνιακή διαχείριση δυο κρίσεων. Συγκεκριμένα, μελετάται η χρήση των στρατηγικών απολογίας και αποκατάστασης εικόνας (Benoit, 1995) από τον Πρωθυπουργό, κατά τις ομιλίες του στην ολομέλεια της Βουλής με θέμα τις πυρκαγιές στην Εύβοια και το σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών. Ερευνάται η απολογία ως είδος ρητορικής και ως μέσο αποκατάστασης της δημοσίας εικόνας. Πυρηνικός στόχος της έρευνας είναι να αναδείξει ποιες στρατηγικές απολογίας επιστρατεύονται στον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού και να αναλύσει τα βασικά ποιοτικά χαρακτηριστικά τους. Δευτερεύον στόχος της έρευνας είναι να διερευνήσει συγκριτικά τους δύο απολογητικούς λόγους. Επιστημολογικά, η μελέτη στηρίζεται στο θεωρητικό πλαίσιο της Ρητορικής Κριτικής. Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται είναι αυτή της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου με την αρωγή της κλειδας παρατηρήσεων. Επίσης, πραγματοποιείται περιορισμένη ποσοτικοποίηση των δεδομένων. Σύμφωνα με τα κύρια αποτελέσματα, ο απολογούμενος κάνει την επιλογή των στρατηγικών με στόχο την μείωση της βλάβης στην φήμη του και την επανάκτηση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας. Αποφεύγεται η άρνηση ευθυνών ή η αποδοχή τους. Ο Πρωθυπουργός εστιάζει στην ενίσχυση του ήθους του και στη ρητορική επίθεση στους κατηγορούς του με την επιδίωξη να υπονομεύσει την αξιοπιστία τους. Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι υιοθετήθηκαν κυρίως οι στρατηγικές της Ενίσχυσης του Απολογουμένου και της Αντεπίθεσης, προβάλλοντας έτσι, την εικόνα ενός ικανού και μαχητικού ηγέτη. Η επιλογή των στρατηγικών απολογίας προσφέρει στοιχεία για τις επικοινωνιακές πολιτικές επιλογές του Πρωθυπουργού και αναδεικνύει την Βουλή των Ελλήνων ως χώρο διαχείρισης φήμης και ενίσχυσης της πολιτικής ταυτότητας. Παρά τους περιορισμούς της έρευνας, η μελέτη προσφέρει χρήσιμα στοιχεία για την ρητορική στη σύγχρονη εποχή, την πολιτική επικοινωνία και τη διαχείριση κρίσεων στη σύγχρονη Ελλάδα, προσφέροντας περαιτέρω προβληματισμό για περαιτέρω ανάλυση και μελέτη.

Λέξεις-κλειδιά: ρητορική, διαχείριση κρίσεων, απολογία, αποκατάσταση εικόνας, κοινοβουλευτικός λόγος

Abstract

This study investigates the apologia made by the Prime Minister of Greece, Kyriakos Mitsotakis, in his parliamentary speech regarding the crisis management of two separate cases. Specifically, it studies the use of apology strategies by the Prime Minister in his speeches to the plenary session of the Greek Parliament on the fires in Euboea (2021) and the railway incident in Tembi (2023). Apologia is investigated as a type of rhetoric and as a means of image restoration. The primary objective of the research is to highlight which apology strategies are employed in the Greek Prime Minister's speech and to analyze their basic qualitative characteristics. A secondary objective of the research is to conduct a comparative analysis of the two apologetic speeches. From an epistemological point of view, the study is based on the theoretical framework of Rhetorical Criticism. The methodological approach followed is that of qualitative content analysis with the help of the observation checklist. In addition, a limited quantification of the data is conducted. According to the main results, the choices of apology strategies are aimed at reducing damage to the Prime Minister's reputation and regaining the trust of society. He avoids denying or accepting responsibility. The Prime Minister focuses on strengthening his moral standing and rhetorically attacking his accusers with the aim of undermining their credibility. The conclusions of this research are that the strategies of Bolstering and Attack accuser were mainly adopted, thus projecting the image of a capable and combative leader. The choice of strategies provides insight into the Prime Minister's communication policy choices and highlights the Hellenic Parliament as a venue for reputation management and political identity reinforcement. Despite the limitations of the research, the study offers useful conclusions into rhetoric in contemporary times, political communication and crisis management in modern Greece, providing scope for further analysis and study.

Keywords: rhetoric, crisis management, apologia, image restoration, parliamentary discourse

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	4
Περίληψη	5
Abstract.....	6
Εισαγωγή	7
Θεωρητικό Πλαίσιο	11
Επικοινωνία	11
Η τέχνη της Ρητορικής.....	13
Η Πειθώ.....	17
Η Απολογία.....	20
Διαχείριση Κρίσεων-Αποκατάσταση Δημόσιας Εικόνας	26
Τυπολογία των στρατηγικών απολογίας.....	33
Μεθοδολογία	37
Το Ιστορικό Πλαίσιο	40
Οι Πυρκαγιές στην Εύβοια το 2021	40
Το Σιδηροδρομικό Δυστύχημα στα Τέμπη το 2023.....	42
Επιλογή των περιπτώσεων.....	45
Ανάλυση.....	45
Χρήση των στρατηγικών Απολογίας στην περίπτωση των πυρκαγιών της Εύβοιας	51
Χρήση των στρατηγικών απολογίας στην περίπτωση του σιδηροδρομικού δυστυχήματος στα Τέμπη	57
Σύγκριση μεταξύ των στρατηγικών απολογίας ανάμεσα στις δύο κρίσεις.....	64
Συμπεράσματα	67
Παράρτημα	72
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία	154
Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία	158

Εισαγωγή

Σε περιόδους κρίσης, ο δημόσιος λόγος αποκτά καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της συλλογικής μνήμης, στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την

κυβέρνηση και στη διαχείριση της κοινωνικής δυσaráσκειας (Μπάδα & Ματσούκη, 2010: 378). Η τέχνη της ρητορικής, αποτελεί ένα εργαλείο πειθού, που επιστρατεύεται στον δημόσιο, και ειδικότερα στον κοινοβουλευτικό λόγο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι πολιτικοί φορείς επιχειρούν να διαχειριστούν τις επιπτώσεις μιας κρίσης, να αποδώσουν ευθύνες ή να τις αποποιηθούν και, κυρίως, να απολογηθούν. Η απολογία, ως μορφή ρητορικής πράξης, δεν είναι μόνο ένα επικοινωνιακό εργαλείο, αλλά και μια στρατηγική που χρησιμοποιείται για τη διαχείριση κρίσεων, η οποία διαμορφώνεται μέσα σε ένα συγκεκριμένο θεσμικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

Η Ελλάδα έχει βρεθεί αντιμέτωπη με διαδοχικές κρίσεις, οι οποίες δοκίμασαν όχι μόνο τις θεσμικές αντοχές του κράτους, αλλά και την επικοινωνιακή επάρκεια και ετοιμότητα της πολιτικής ηγεσίας. Από τις καταστροφικές πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2021 στην Εύβοια μέχρι το πολύνεκρο σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη τον Φεβρουάριο του 2023, η κοινωνία απαιτεί απαντήσεις, εξηγήσεις και ανάληψη ευθύνης. Σε περιόδους κρίσης, οι δηλώσεις του Έλληνα Πρωθυπουργού στο Κοινοβούλιο αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο η κυβέρνηση απολογείται απέναντι στους πολίτες και προσπαθεί να διαχειριστεί τη συλλογική οργή, τον φόβο και την αμφισβήτηση της κοινωνίας απέναντι στην κυβέρνηση.

Η πολιτική απολογία, ως επικοινωνιακή πρακτική, ενεργοποιείται σε στιγμές αντιμετώπισης κατηγοριών και στοχεύει στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας του προσώπου ή του θεσμού που βρίσκεται στο επίκεντρο της κατηγορίας (Gkinopoulos, 2022: 478-479). Η μελέτη των στρατηγικών απολογίας που επιστρατεύονται στις επίσημες ομιλίες του Πρωθυπουργού στη Βουλή, προσφέρει στοιχεία για τον τρόπο με τον οποίο η πολιτική εξουσία κατανοεί και διαχειρίζεται τις έννοιες της ευθύνης, της λογοδοσίας και της πολιτικής πειθούς.

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στη μελέτη των στρατηγικών απολογίας που αξιοποιήθηκαν στο Κοινοβούλιο από τον Πρωθυπουργό, κύριο Κυριάκο Μητσοτάκη, σε δύο περιπτώσεις κρίσεων: τις καταστροφικές πυρκαγιές στην Εύβοια το καλοκαίρι του 2021 και το πολύνεκρο σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη τον Φεβρουάριο του 2023. Οι δύο αυτές κρίσεις πυροδότησαν έντονες κοινωνικές αλλά και πολιτικές αντιπαραθέσεις, ειδικότερα εντός του κοινοβουλίου. Το κοινοβουλευτικό βήμα αποτελεί βασικό πεδίο διαμόρφωσης του επίσημου κυβερνητικού αφηγήματος, μέσα

από το οποίο οι πολιτικοί ηγέτες παρουσιάζουν τις κεντρικές τους θέσεις. Μέσω της ανάλυσης των κοινοβουλευτικών πρακτικών, επιχειρείται η καταγραφή και η ερμηνεία των στρατηγικών απολογίας που υιοθετήθηκαν από την ηγεσία για τη διαχείριση της δημόσιας εικόνας της κυβέρνησης.

Το θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας μελέτης εδράζεται στην κατανόηση της επικοινωνίας ως μίας δυναμικής διαδικασίας μετάδοσης μηνυμάτων μεταξύ ενός πομπού και ενός δέκτη, με στόχο την δημιουργία νοήματος. Ειδικότερη έμφαση δίνεται στη ρητορική διάσταση της επικοινωνίας, η οποία συνδέεται άμεσα με την τέχνη της πειθούς, όπως αυτή αναπτύχθηκε από την κλασική ρητορική παράδοση του Αριστοτέλη και φτάνει στη σύγχρονη, να μελετάει φαινόμενα πολιτικής επικοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, η απολογία αντιμετωπίζεται ως ειδική μορφή ρητορικού λόγου που ενεργοποιείται σε συνθήκες κρίσης, ενοχοποίησης ή κατηγορίας, με στόχο την αποκατάσταση της αξιοπιστίας του προσώπου ή του θεσμού που απολογείται. Η ανάλυση βασίζεται θεωρητικά στην τυπολογία των στρατηγικών αποκατάστασης εικόνας (image restoration strategies), όπως αυτή διαμορφώθηκε από τον Benoit (1995). Η εν λόγω τυπολογία αποτελεί το βασικό αναλυτικό εργαλείο της παρούσας έρευνας, καθώς προσφέρει ένα συστηματικό πλαίσιο κατηγοριοποίησης και ερμηνείας των στρατηγικών που υιοθετούνται σε απολογητικούς λόγους στο δημόσιο και πολιτικό πεδίο.

Η εργασία εντάσσεται στο πεδίο της Ρητορικής και της ανάλυσης του δημόσιου λόγου και αντλεί θεωρητικά εργαλεία από τη θεωρία της απολογίας, τη ρητορική ανάλυση, και από τη μελέτη λόγου σε συνθήκες κρίσης. Μέσα από την ανάλυση αυτή επιδιώκεται να φωτιστεί ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η απολογία και χρησιμοποιείται ως μέσο διαχείρισης της πολιτικής ευθύνης.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι η ποιοτική ανάλυση με τη χρήση της κλείδας παρατηρήσεων, ενώ παράλληλα αξιοποιούνται περιορισμένες τεχνικές ποσοτικοποίησης για πρωτογενή σύγκριση των ευρημάτων μεταξύ των δύο περιπτώσεων.

Η εργασία δομείται στα εξής κεφάλαια: το πρώτο κεφάλαιο αφορά το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο αντλεί θεωρίες από τα επιστημονικά πεδία της Πολιτικής Επικοινωνίας, της Ρητορικής και της Διαχείρισης Κρίσεων. Η θεωρητική ανάλυση εστιάζει στις έννοιες «επικοινωνία», «ρητορική», «πειθώ» και «απολογία». Επίσης,

στο θεωρητικό πλαίσιο εντάσσεται και η παρουσίαση της διαχείρισης κρίσεων και της αποκατάστασης της δημόσιας εικόνας με κύριο αντικείμενο την τυπολογία των στρατηγικών απολογίας, οι οποίες αποτελούν και το βασικό αναλυτικό εργαλείο της παρούσας μελέτης. Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελείται από την παρουσίαση της μεθοδολογίας της έρευνας. Υιοθετήθηκε το ποιοτικό παράδειγμα ανάλυσης με τη βοήθεια της κλείδα παρατήρησης. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το ιστορικό πλαίσιο της έρευνας, δηλαδή η ιστορική αναδρομή των γεγονότων που συνόδεψαν τις δύο κρίσεις στην Εύβοια και στα Τέμπη. Στο τέταρτο κεφάλαιο βρίσκεται η ανάλυση των κοινοβουλευτικών πρακτικών και η παρουσίαση των δεδομένων ενώ στο τελευταίο κεφάλαιο υπάρχουν τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη συγκριτική μελέτη των περιπτώσεων. Επίσης, στο παράρτημα της εργασίας βρίσκεται διαθέσιμη ολόκληρη η κλείδα παρατήρησης, στην οποία γίνεται η ταξινόμηση όλων των στρατηγικών απολογίας που εντοπίστηκαν, ενώ υπάρχει εκτεταμένη ανάλυση των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους, εν είδει πυκνής περιγραφής.

Σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει τις ρητορικές και απολογητικές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της διαχείρισης κρίσεων, όπως αυτές εκδηλώνονται στον κοινοβουλευτικό λόγο, και να αναλύσει πώς αυτές εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αποκατάστασης της δημόσιας εικόνας ενός Κυβερνητικού μηχανισμού που καλείται να διαχειριστεί τις κρίσεις. Μέσα από την ποιοτική ανάλυση δύο κοινοβουλευτικών συνεδριάσεων – μίας για κάθε περίπτωση – επιχειρείται να κατανοηθεί, ποιες στρατηγικές επιστρατεύονται και πώς οι στρατηγικές αυτές σχετίζονται με το πολιτικό και κοινωνικό συγκείμενο κάθε περίπτωσης.

Θεωρητικό Πλαίσιο

Επικοινωνία

Η επικοινωνία είναι μια πολυπρισματική έννοια και μια διαδικασία η οποία αφορά πομπούς και δέκτες, δηλαδή περιλαμβάνει την κωδικοποίηση, τη μετάδοση και την αποκωδικοποίηση πληροφοριών, επηρεαζόμενη από το πλαίσιο που βρίσκεται και τις σχέσεις των συμμετεχόντων.

Κατά τον Μπαμπινιώτη (2002: 650), η επικοινωνία ορίζεται ως *«η αποστολή μηνυμάτων ή πληροφοριών από κάποιον που νοείται ως πομπός προς κάποιον που νοείται ως δέκτης και αντίστροφα, μέσω κοινού συστήματος σημάτων, συμβόλων ή τρόπων συμπεριφοράς»*. Οι Shannon και Weaver (1949: 5-7), Αμερικάνοι μαθηματικοί, προσεγγίζουν την επικοινωνία ως μια γραμμική διαδικασία διαβίβασης μηνυμάτων, ιδεών και συναισθημάτων, μέσω λεκτικών και μη λεκτικών συμβόλων, με στόχο την κατανόηση τους. Ήταν οι πρώτοι που εφάρμοσαν τη μαθηματική θεωρία μεταβίβασης σημάτων στη θεωρία της επικοινωνίας. Στη βάση αυτής της θεώρησης, δημιούργησαν ένα μοντέλο επικοινωνίας με πέντε βασικά στοιχεία: την πηγή, τον πομπό, τον διάυλο, τον δέκτη και τον προορισμό. Ένα ακόμα μοντέλο επικοινωνίας είναι αυτό του Lasswell (1948) ο οποίος, ως πολιτικός επιστήμονας, είχε στόχο τη μελέτη των επιδράσεων των μέσων μαζικής ενημέρωσης (Liu et al., 2018: 80). Το μοντέλο του Lasswell, συγκροτήθηκε από πέντε βασικά ερωτήματα: ποιος, τι λέει, μέσω -καναλιού, σε ποιον, με τι αποτέλεσμα (Lasswell, 1971: 84).

Ένα ακόμα σημαντικό μοντέλο προσέγγισής της έννοιας «επικοινωνία» είναι το μοντέλο διφασικής ροής της επικοινωνίας των Katz και Lazarsfeld (1955) το οποίο εισάγει τη μελέτη της μαζικής επικοινωνίας. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, η πληροφορία μπορεί να διαβιβάζεται στο κοινό από τα MME, αλλά γίνεται κατανοητή μέσα από την ερμηνεία των «διαμορφωτών της κοινής γνώμης» (opinion leaders), οι οποίοι είναι εξέχοντα πρόσωπα στην προσωπική και κοινωνική ζωή του κάθε ατόμου και έχουν τη δύναμη να επηρεάζουν τα άτομα που βρίσκονται στο άμεσο περιβάλλον τους (Katz & Lazarsfeld, 2017: 3).

Σημαντική έρευνα γύρω από την έννοια «επικοινωνία», είναι η θεωρία του Kenneth Burke.¹ Ο Αμερικανός θεωρητικός της λογοτεχνίας, προσθέτει μια ακόμα διάσταση στην θεωρία της επικοινωνίας, δίνοντας έμφαση στο υποκείμενο, στην ταυτότητα του και στο κίνητρο της επικοινωνίας (Burke, 1945). Ειδικότερα, και σύμφωνα με την ερμηνεία που δίνει ο Holland (1960), ο Burke διακρίνει τρία βασικά θέματα στη θεωρία του: τη φύση του ανθρώπου, το σκοπό της επικοινωνίας και τη μέθοδο επίτευξης κοινωνικής δικαιοσύνης. Σύμφωνα με τον Burke, (1945·1969) η ανθρώπινη φύση χαρακτηρίζεται από προσαρμοστικότητα, λόγω των συνεχών αλλαγών που επέρχονται στο περιβάλλον του ανθρώπου. Χρησιμοποιώντας σύμβολα, οι άνθρωποι επιδιώκουν να επικοινωνήσουν τις επιλογές και τους στόχους τους. Ο σκοπός της επικοινωνίας τους είναι η επίτευξη της «ευδαιμονίας», που ταυτίζεται με την κοινωνική δικαιοσύνη. Το κυβερνητικό σύστημα που θα επιτρέψει στην πλειοψηφία των πολιτών να έχουν την «ευδαιμονία» είναι ένα σύστημα κοινωνικής δικαιοσύνης. Έτσι, ο κάθε άνθρωπος υποστηρίζει το κοινωνικο-οικονομικό σύστημα που πιστεύει ότι προωθεί την υλική και κοινωνική ισότητα καλύτερα. Τέλος, η πρόταση του Burke για την επίτευξη κοινωνικής δικαιοσύνης περιλαμβάνει την αξία της γλωσσικής ανάλυσης, τη χρήση της πεντάδας² (πράξη, σκηνή, δρών, μέσο, σκοπός) ως εργαλείο ανάλυσης και την εφαρμογή στρατηγικών (Burke, 1945·1969). Σε αυτή τη βάση, η επίτευξη στρατηγικών στην επικοινωνία μπορεί να εξυπηρετεί διαδικασίες ρητορικών πράξεων, δηλαδή λεκτικών πράξεων που έχουν ως στόχο την πειθώ. Τα πολιτικά υποκείμενα, συνήθως, ενεργούν σύμφωνα με μια προσχεδιασμένη στρατηγική και χρησιμοποιούν λόγους (discourses) ως διαμεσολαβητικά εργαλεία για τη νομιμοποίηση ή τον περιορισμό θεσμικών ή πολιτικών μεταβολών (Μπράτιμου et al, 2023: 169-170). Στη σύγχρονη εποχή τέτοια παραδείγματα μπορούν να παρατηρηθούν στον δημόσιο πολιτικό λόγο, όπως σε περιπτώσεις προεκλογικού αγώνα όπου ο υποψήφιος θέλει να πείσει το κοινό ότι είναι ένας ικανός υποψήφιος, καθώς και σε περιπτώσεις που ο πολιτικός καλείται να αντιμετωπίσει μια κρίση εντός της επικράτειάς του. Τα επικοινωνιακά εργαλεία που έχει στη διάθεση του ο πολιτικός εδράζονται σε ρητορικές διαδικασίες και οφείλουν να εξετάζονται μέσα και από το πρίσμα της ρητορικής θεωρίας.

¹ Ο Kenneth Burke (1897-1993) έχει συμβάλει στην ρητορική θεωρία μέσα από την ανάλυση της επικοινωνίας. Σημαντικά έργα του αποτελούν το «A Rhetoric of Motives (1950)» που ασχολείται με την ρητορική ως μέσο πειθούς και ταύτισης και το «Language As Symbolic Action (1966)» μια συλλογή δοκιμίων που αφορούν την χρήση της γλώσσας ως μέσο δημιουργίας νοημάτων .

² Η πεντάδα σύμφωνα με τον Burke, αφορά ένα σετ ρητορικών στοιχείων που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση του κινήτρου της επικοινωνίας.

Η τέχνη της Ρητορικής

Η σχέση μεταξύ της επικοινωνίας και της ρητορικής είναι αμφίδρομη. Η πρώτη προσφέρει το πλαίσιο στο οποίο μπορούν να εφαρμοστούν οι ρητορικές στρατηγικές, ενώ η ρητορική, ως η τέχνη της πειθούς, εξυπηρετεί τη στοχοθεσία της επικοινωνίας. Επίσης, η ρητορική αποτελεί ένα εργαλείο που εμπλουτίζει την επικοινωνία μέσω της οργάνωσης, της δομής και της χρήσης πειστικών επιχειρημάτων. Η ρητορική αποτελεί ουσιώδες μέσο για τη βελτίωση της επικοινωνίας, ειδικά σε περιβάλλοντα όπου απαιτείται πειθώ και διαπραγμάτευση (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1969).

Η μελέτη των απαρχών της ρητορικής είναι κρίσιμη για την εμβάθυνση στην κατανόηση του φαινομένου. Οι πρώτοι που ασχολήθηκαν συστηματικά με τη ρητορική ήταν οι αρχαίοι Έλληνες Σοφιστές, όπως ο Πρωταγόρας και ο Γοργίας (Chiron, 2024: 20-21). Ο Πρωταγόρας ήταν από τους πρώτους που εισήγαγε τη διδασκαλία της πειθούς και της ρητορικής ως μέρος της παιδείας ενώ ο Γοργίας ανέπτυξε θεωρητικές έννοιες για την ισχύ του λόγου και τη σημασία της αισθητικής του. Οι Σοφιστές δίδασκαν τη ρητορική ως εργαλείο για τη δημόσια ομιλία και την πολιτική, ενώ παράλληλα τονίζονταν η σχετικότητα της αλήθειας (Jaeger, 1945).

Πριν εξεταστεί η θεμελίωση της ρητορικής από τον Αριστοτέλη είναι απαραίτητο να διασαφηνιστούν βασικές εννοιολογικές διακρίσεις που αφορούν τους όρους «ρητορική» και «ρητορεία», οι οποίοι συχνά συγχέονται, αν και αναφέρονται σε διαφορετικές διαστάσεις του λόγου. Ο όρος «ρητορική» αναφέρεται στο σύνολο των θεωρητικών αρχών, τεχνικών και κανόνων που διέπουν τη σύνθεση του λόγου με στόχο την πειθώ του ακροατηρίου. Αποτελεί μεθοδολογία και μπορεί να διδαχθεί, κάτι που ήδη από την αρχαιότητα αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης και μελέτης. Αντίθετα, ο όρος «ρητορεία» δηλώνει την εφαρμογή της ρητορικής στην πράξη. Αφορά τόσο την ευγλωττία του ομιλητή, την ικανότητά του να διατυπώνει λόγους ευχάριστους και πειστικούς, όσο και τους ίδιους τους λόγους ή τους ρήτορες που τους εκφωνούν (Τσίτσιου-Χελιδόνη, χ.χ.). Εντός της έννοιας «ρητορεία» εντοπίζονται συχνά και οι αρνητικές συμπαράδηλώσεις που φέρει η τέχνη της ρητορικής, καθώς διαχρονικά η ρητορική ακολουθείται από τα αρνητικά πρόσημα που φέρει ο φόβος των ανθρώπων για τη δύναμη του λόγου και της πειθούς. Στη σύγχρονη εποχή, αυτά τα αρνητικά πρόσημα έχουν οδηγήσει στην εκλέπτυνση εννοιών, όπως εκείνη της προπαγάνδας, η οποία ενώ στο συλλογικό ασυνείδητο συνδέεται με το ψεύδος, στην πραγματικότητα δεν είναι

τίποτε άλλο παρά το εκάστοτε συγκροτημένο αφήγημα πολιτικών και κοινωνικών δρώντων με το οποίο ερμηνεύουν την πραγματικότητα. Η τέχνη της ρητορικής αναλύεται ενδελεχώς και εξελίσσεται μέσα από το έργο του Αριστοτέλη, «Ρητορική Τέχνη», το οποίο ενδέχεται να μελετηθεί σε σύγκριση με το έργο του ίδιου συγγραφέα «Ρητορική εις Αλέξανδρον» μιας περιπατητικής πραγματείας περί ρητορικής (Κάλφας, 2012: 9-12). Ο αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος όντας μεταγενέστερος των Σοφιστών ασχολείται με την εργαλειοποίηση της ρητορικής και την ευρεία διάδοσή της μέσα από τα έργα του (Κάλφας, 2015: 15). Η ρητορική, όπως αναπτύσσεται από τον Αριστοτέλη, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες συνεισφορές της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας στον τομέα της επικοινωνίας και της πειθούς. Στο ομότιτλο έργο του, ο σταγειρίτης φιλόσοφος εξετάζει τη φύση, τις αρχές και τη λειτουργία της ρητορικής. Η τέχνη της ρητορικής αποτελεί ένα εργαλείο πειθούς που εφαρμόζεται σε διάφορα κοινωνικά, πολιτικά και νομικά πλαίσια, με την κύρια ιδέα ότι η πειθώ απαιτεί την κατανόηση της ανθρώπινης φύσης και την δυναμική της επικοινωνίας (Chiron, 2024:20).

Μια περαιτέρω ανάγνωση των ερμηνειών της ρητορικής είναι πως η ρητορική καταγράφεται ως τεχνική, διότι υπάρχει η δυνατότητα συστηματικής έκθεσης των εργαλείων που χρησιμοποιούνται από τον ρήτορα.

«Τα εγχειρίδια ρητορικής που είχαν γραφτεί πριν από τον Αριστοτέλη είχαν μια σημαντική για τον ίδιο έλλειψη. Δεν συμπεριέλαβαν παρομοιώσεις, αναλογίες και υποβλητικές εικόνες. Τα παραπάνω ο Αριστοτέλης τα χαρακτηρίζει ενθυμήματα και θεωρεί ότι είναι το σπουδαιότερο στοιχείο του λόγου, μέσω του οποίου ο ρήτορας καταφέρνει να επιχειρηματολογεί με αποτελεσματικό τρόπο» (Ραμαντάνης, 2012).

Για αυτό τον λόγο, σημαντικό ρόλο παίζει ο ίδιος ο ρήτορας, αφού είναι αυτός που διαχειρίζεται τον λόγο, και έχει ως στόχο να πείσει το κοινό του.

Η ρητορική, εκτός από μια τεχνική καταγράφεται και ως μια διδασκαλία. Αρχικά, η ρητορική τέχνη διδάσκονταν σε προσωπικό επίπεδο, από έναν ρήτορα προς τους μαθητές του. Σταδιακά, εντάχθηκε στους εκπαιδευτικούς θεσμούς ως μέρος της διδακτέας ύλης (Barthes, 2020: 11). Όσον αφορά την εκπαιδευτική προσέγγιση της ρητορικής στον αρχαίο κόσμο, υπάρχει η ανάγκη για συγκρότηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος με ασκήσεις που θα συμβάλουν στην πρόοδο του μαθητή και στην απόκτηση εμπειρίας (Chiron, 2024: 19). Τα προγυμνάσματα, όπως διαμορφώθηκαν

από τον Αφθόνιο τον Αντιοχέα³, αποτελούσαν βασικές ασκήσεις της ρητορικής διδασκαλίας, συμβάλλοντας στη σταδιακή εξάσκηση των μαθητών στη σύνθεση λόγου (Chiron, 2024: 38-39). Γενικότερα, η εκπαίδευση στην Αρχαία Ελλάδα περιλάμβανε τρεις φάσεις: την πρώτη που αφορά την εκμάθηση της γλώσσας, τη δεύτερη, που περιλάμβανε τη φοίτηση κοντά στον γραμματικό (φιλόλογο), και την τρίτη, που αφορούσε τη μαθητεία δίπλα σε έναν ρήτορα (Barthes, 2020: 32).

Σε αυτό το μεταίχμιο ανάμεσα στη διδασκαλία του γραμματικού και του ρήτορα, λάμβαναν χώρα τα προγυμνάσματα ως ένα προπαρασκευαστικό στάδιο (Chiron, 2024: 125). Σύμφωνα με τον Αφθόνιο, τα προγυμνάσματα αποτελούνταν από 14 ασκήσεις που η κάθε μια αφορούσε ένα διαφορετικό είδος λόγου: 1) μύθος, 2) διήγημα, 3) χρεία, 4) γνωμικό, 5) αντίκρουση, 6) επιβεβαίωση, 7) κοινός τόπος, 8) εγκώμιο, 9) ψόγος, 10) σύγκριση, 11) ηθοποιία, 12) περιγραφή, 13) θέση και 14) πρόταση νόμου. Οι ασκήσεις αυτές αποσκοπούσαν στην εμβάθυνση στις μορφές του λόγου, την ανάπτυξη ρητορικών δεξιοτήτων και τη συστηματική προετοιμασία για τη σύνθεση κειμένων. (Chiron, 2024: 126-127). Συμπερασματικά, τα προγυμνάσματα αποτέλεσαν ένα θεμελιώδες στάδιο της ρητορικής εκπαίδευσης, προετοιμάζοντας τους μαθητές για τη σύνθεση λόγων και την ανάπτυξη της πειθούς, καθώς και για την ενεργό ρητορική κριτική πάνω στους πολιτικούς λόγους που ακούνε. Διότι η χρησιμότητα της ρητορικής τέχνης δεν περιορίζεται μόνο στην παραγωγή ενός πειστικού λόγου αλλά και στην κατανόηση και τον έλεγχο των εκφωνημένων πολιτικών λόγων που αντιλαμβάνονται οι πολίτες. Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, αυτή η διάσταση είναι κρίσιμη μιας και μελετάται ο εκφωνημένος κυβερνητικός λόγος γύρω από ζητήματα που δημιούργησαν κριτική και κρίσεις εντός του κοινωνικού συνόλου.

Συνεχίζοντας, η έννοια «ρητορική», κατά τον Αριστοτέλη, ορίζεται ως “*δυνατόν περί τοῦ ἔνδεχόμενου πιθανὸν θεωρῆσαι*”, δηλαδή η ικανότητα να διακρίνει κανείς το πιθανό σε κάθε περίπτωση και να το παρουσιάσει με πειστικό τρόπο (Σταθάς, 2019). Ο φιλόσοφος αντιλαμβάνεται τη ρητορική ως την τέχνη της πειθούς, η οποία αν και σχετίζεται με την διαλεκτική, διαφέρει ως προς το πεδίο εφαρμογής. Ενώ η διαλεκτική απευθύνεται σε εξειδικευμένο κοινό με στόχο της αναζήτηση της αλήθειας μέσω της λογικής αντιπαράθεσης (Κάλφας, 2015: 25-26), η ρητορική χρησιμοποιεί προσιτά, εντυπωσιακά και συχνά συναισθηματικά φορτισμένα επιχειρήματα, προκειμένου να

³ Αρχαίος Έλληνας ρήτορας του 4^{ου} αιώνα π.Χ., που υπήρξε μαθητής του Σοφιστή Λιβάνιου.

επηρεάσει ένα ευρύτερο κοινό (Rapp, 2010). Ο Αριστοτέλης διακρίνει τρεις βασικούς τύπους ρητορικού λόγου. Η διάκριση αυτή βασίζεται στον σκοπό του λόγου και στο ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται. (Αριστοτέλης, 2002). Ο ίδιος επισημαίνει τη σημασία του ακροατηρίου ως καθοριστικού παράγοντα για τη διαμόρφωση της ρητορικής στρατηγικής.

«Το ακροατήριο αποτελεί τον προορισμό του ρητορικού λόγου και είναι αυτό που καθορίζει το είδος του λόγου» (Ραμαντάνης, 2012: 14).

Η διάκρισή των ρητορικών λόγων διαμορφώνεται ως εξής. Πρώτον, ο δικανικός λόγος ασχολείται με γεγονότα του παρελθόντος και στοχεύει στην απόδοση δικαιοσύνης. Εκφωνείται σε δικαστικά περιβάλλοντα και επικεντρώνεται στη διάκριση μεταξύ του δίκαιου και του άδικου. Οι ρήτορες σε αυτή την κατηγορία επιχειρούν να πείσουν το ακροατήριο μέσω αποδεικτικών στοιχείων, επιχειρημάτων και συναισθηματικών εκκλήσεων που στοχεύουν είτε στην ενοχοποίηση είτε στην απαλλαγή του κατηγορουμένου (Αριστοτέλης, 2002).

Δεύτερον, ο συμβουλευτικός λόγος επικεντρώνεται στο μέλλον και αφορά τη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με το κοινό συμφέρον, όπως η χάραξη πολιτικής και η διακυβέρνηση. Ο ρήτορας σε αυτό το πλαίσιο προτρέπει ή αποτρέπει μια ενέργεια, αξιολογώντας το ωφέλιμο και το βλαβερό μιας απόφασης. Αυτός ο τύπος λόγου ήταν κυρίαρχος στην πολιτική σκηνή της αρχαίας Ελλάδας, ιδιαίτερα στην Εκκλησία του Δήμου, όπου οι ρήτορες επιχειρούσαν να επηρεάσουν τις συλλογικές αποφάσεις (Αριστοτέλης, 2002).

Και τέλος, ο επιδεικτικός λόγος εστιάζει στο παρόν και έχει ως στόχο τον έπαινο ή την επίκριση ενός προσώπου, μιας πράξης ή ενός γεγονότος. Χαρακτηριστικό του είναι η ανάδειξη του κάλλους και της ηθικής αξίας (ή, αντίστοιχα, της ηθικής κατάπτωσης) ενός ανθρώπου. Συχνά συναντάται σε τελετές και δημόσιες εκδηλώσεις, όπως οι επικήδειοι λόγοι ή οι εορταστικοί/πανηγυρικοί λόγοι (Αριστοτέλης, 2002).

Η αριστοτελική θεώρηση της ρητορικής παραμένει κεντρική στη μελέτη της πειθούς, καθώς όχι μόνο προσδιορίζει τις θεμελιώδεις κατηγορίες του ρητορικού λόγου, αλλά και αναδεικνύει την προσαρμοστικότητα της ρητορικής ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο και τους στόχους του ομιλητή. Παραδείγματα στη σημερινή εποχή αποτελούν οι λόγοι που εκφέρονται στο πλαίσιο του κοινοβουλίου μιας χώρας, όπου οι βουλευτές

καλούνται να χρησιμοποιήσουν την πειθώ για να επιχειρηματολογήσουν, αλλά και να διαχειριστούν την εικόνα τους στον δημόσιο διάλογο.

Η ρητορική, επομένως, δεν αποτελεί απλώς μια τεχνική διαμόρφωσης λόγου, αλλά μια σύνθετη διαδικασία πειθούς που στοχεύει να επηρεάσει τη γνώμη και τη στάση του ακροατηρίου. Βασικός στόχος και στα τρία είδη ρητορικών λόγων είναι η προσπάθεια να επηρεαστεί το ακροατήριο, δηλαδή η αποτελεσματική άσκηση πειθούς. Κεντρικό στοιχείο αυτής της διαδικασίας είναι η ικανότητα του ρήτορα να συνδυάζει λογικά επιχειρήματα, ηθική αξιοπιστία και συναισθηματική απήχηση, ώστε να διαμορφώνει έναν λόγο που όχι μόνο πληροφορεί, αλλά και πείθει. Στην επόμενη ενότητα εξετάζεται η έννοια «πειθώ», πώς αυτή επιτυγχάνεται και ποιοι είναι οι μηχανισμοί που την καθιστούν αποτελεσματική.

Η Πειθώ

Στην αθηναϊκή δημοκρατία της Αρχαίας Ελλάδας, όπου ο λόγος κατείχε την κεντρική θέση, η ικανότητα να πείθει κανείς τους συνανθρώπους του αναδεικνύεται στη σημαντικότερη πολιτική αρετή (Κάλφας, 2015: 15). Αυτή η ικανότητα ονομάζεται πειθώ, ασκείται στο πλαίσιο της δημόσιας σφαίρας και σχετίζεται άμεσα με ζητήματα που αφορούν την πολιτική και την ζωή στην πόλη, έχοντας πάντοτε ως γνώμονα, το συμφέρον των πολιτών (Τριαντάρη, 2012: 23).

Από τη θεώρηση του Αριστοτέλη αποκαλύπτεται, ότι η πειθώ συνιστά το θεμελιώδες στοιχείο της ρητορικής, καθώς μέσω αυτής ο ρήτορας επιδιώκει να διαμορφώσει τις αντιλήψεις, τις στάσεις και τις επιλογές του ακροατηρίου του. Η πειθώ δεν αποτελεί μέσο κινητοποίησης διαδικασιών εξαναγκασμού του κοινού να ακολουθήσει όσα λέει ο ομιλητής, αλλά συνιστά την οικειοθελή υιοθέτηση των στάσεων και των αντιλήψεων του ομιλητή μέσω της πειστικότητας και της αξιοπιστίας του λόγου του.

Ο σταγειρίτης φιλόσοφος ανέλυσε τον εκφωνούμενο λόγο και κατέδειξε ότι η πειθώ παράγεται μέσα από τρεις βασικούς άξονες. Είτε μέσω του χαρακτήρα του ομιλητή, είτε μέσω της συναισθηματικής κατάστασης του ακροατηρίου είτε μέσω της λογικής δομής και της τεκμηρίωσης του ίδιου του επιχειρήματος (Rapp, 2010: 4).

Η πειθώ, επομένως δεν είναι μια αυθαίρετη διαδικασία, αλλά ένα τεχνικό εργαλείο που απαιτεί μέθοδο και στρατηγική προσέγγιση. Αποτελεί τον πυρήνα της Ρητορικής μαζί με τα τρία τεχνικά μέσα πειθούς που προσδιορίζει ο Αριστοτέλης. Ο όρος «τεχνικά»

αναφέρεται στην ανάγκη της πειθούς να στηρίζεται σε συγκεκριμένες αρχές και όχι σε αυθαίρετες ρητορικές επιλογές. Ο ίδιος, οφείλει να γνωρίζει ποια μέσα είναι κατάλληλα για την πειθώ και ποια όχι, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να τα αξιοποιήσει αποτελεσματικά. Η ικανότητα αυτή είναι καθοριστική για την παραγωγή ενός συνεκτικού και πειστικού λόγου. Επιπλέον, ο ίδιος φέρει την ευθύνη για τη συγκρότηση των αποδείξεων που επιστρατεύει, καθώς η ρητορική, σε αντίθεση με άλλες μορφές επιχειρηματολογίας, στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη στρατηγική επιλογή και παρουσίαση των αποδεικτικών μέσων από τον ομιλητή· δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά σε εξωτερικές αποδείξεις, όπως μαρτυρίες ή αυθεντίες, όμως οφείλει να αναπτύσσει τα επιχειρήματά του με τρόπο που να τα καθιστά πειστικά και αποδεκτά από το ακροατήριο (Rapp, 2010: 11-12).

Σύμφωνα με τον σταγειρίτη φιλόσοφο κάθε τύπος ρητορικού λόγου χρησιμοποιεί τρία τεχνικά μέσα πειθούς, τα οποία είναι το *ἦθος*, το *πάθος* και ο *λόγος*. Το πρώτο, το *ἦθος*, αναφέρεται στην αξιοπιστία και στον χαρακτήρα του ρήτορα, στοιχεία που συμβάλλουν στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού προς το πρόσωπό του, τη στιγμή που πραγματοποιείται η ομιλία του (Αριστοτέλης, 2002). Ένας ρήτορας με *ἦθος* μπορεί να επηρεάσει το κοινό του μέσω της εντιμότητας, της συνέπειας και της αυθεντικότητάς του, εν ολίγοις, πείθει γιατί είναι αξιόπιστος. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ο ρήτορας θα πρέπει να εμφανίζει τρία συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, την πρακτική ευφυΐα, τον ενάρετο χαρακτήρα και τέλος την καλή βούληση (Rapp, 2010: 12). Σύμφωνα με την Jamieson (1988: 152), το *ἦθος* αφορά τις εμπειρίες του παρελθόντος και τη φήμη που έχει σχηματιστεί γύρω από το πρόσωπο του ομιλητή. Δηλαδή, κάθε πεπραγμένο του, έχει επιρροή στο *ἦθος* του ομιλητή. Αν, ο ομιλητής είναι ήδη αξιόπιστος τότε το κοινό θα παραλείψει τον αυστηρό έλεγχο όσων λέει. Έτσι, εισάγεται η έννοια του προϋπάρχοντος *ἦθους*, δηλαδή η εικόνα που έχει σχηματίσει το κοινό για τον ομιλητή και αποτελεί τον κύριο παράγοντα για την ακεραιότητά του. Η έννοια του *ἦθους* είναι κρίσιμη για την παρούσα μελέτη, καθώς η δημόσια εικόνα μιας κυβέρνησης που απολογείται εντός κρίσεων αποτελεί μια σύγχρονη έκφραση διαχείρισης *ἦθους*.

Το δεύτερο μέσο, το *πάθος*, σχετίζεται με τη συναισθηματική επίδραση που ασκεί ο λόγος του ρήτορα στο ακροατήριο, καθώς η διέγερση των συναισθημάτων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στη διαμόρφωση της κρίσης του κοινού. Συγκεκριμένα ένα άτομο δεν κρίνει με τον ίδιο τρόπο ή δεν παίρνει της ίδιες αποφάσεις ενώ θρηνεί,

χαίρεται ή όταν έχει εχθρική διάθεση (Rapp, 2010: 13). Το τρίτο και τελευταίο μέσο πειθούς είναι ο *Λόγος*, που αναφέρεται στην ορθολογική διάρθρωση του λόγου. Ουσιαστικά αποτελείται από τη λογική δομή των επιχειρημάτων, η οποία πείθει το κοινό, μέσω της χρήσης απτών, τεκμηριωμένων αποδείξεων και της εφαρμογής δομημένων συλλογισμών που καθιστούν τα επιχειρήματα αληθοφανή και πειστικά. (Kennedy, 1994).

Αυτή η τριμερής διάκριση των μέσων πειθούς υπογραμμίζει τη σημασία μιας ολοκληρωμένης ρητορικής προσέγγισης, όπου ο χαρακτήρας του ρήτορα, η συναισθηματική επίκληση και η λογική συνοχή των επιχειρημάτων συνδυάζονται, ώστε να δημιουργηθεί ένας πειστικά ισχυρός και αποτελεσματικός λόγος. Η επιτυχία ενός ρήτορα δεν εξαρτάται μόνο από το περιεχόμενο του λόγου του, αλλά και από το πώς παρουσιάζει τον εαυτό του και πώς αξιοποιεί τα συναισθήματα του κοινού.

Επιμένοντας στη διάσταση του *Ἡθους*, μια κρίσιμη πτυχή της ρητορικής είναι το γεγονός ότι παίζει τεράστιο ρόλο, το «είναι» του ρήτορα κατά την επικοινωνιακή διαδικασία. Το «είναι» του ρήτορα, δηλαδή η προσωπικότητά του και η φήμη του, επηρεάζουν βαθιά την απήχηση του λόγου του (Τριαντάρη, 2015). Ένας ρήτορας πετυχαίνει να πείσει το κοινό του όχι μόνο με το *τι* λέει, δηλαδή με το λογικό περιεχόμενο και τη συναισθηματική επίκληση στον λόγο, αλλά και με το *ποιος* είναι, δηλαδή με την αξιοπιστία που έχει ως πρόσωπο στο μυαλό του κοινού του. Υπάρχουν, μάλιστα, κάποια απαραίτητα γνωρίσματα στον χαρακτήρα ενός ρήτορα που του επιτρέπουν να ικανοποιεί τον σκοπό για τον οποίο ρητορεύει.

«Η προσωπικότητα του ρήτορα πρέπει εξ αρχής να κάνει καλή εντύπωση στους ακροατές. Ύστερα έρχεται η ικανότητα να φορτίζει συναισθηματικά το κοινό με σκοπό να κερδίσει την συμπάθειά του. Τέλος ο ρήτορας πρέπει να είναι ικανός στην ανάπτυξη μια λογικής επιχειρηματολογίας, η οποία θα καθιστά το ευλογοφανές ως υπαρκτό» (Ραμαντάνης, 2012: 4-5)

Στο παρόν σημείο της μελέτης, η ανάλυση επικεντρώνεται στην έννοια του *Ἡθους* ως θεμελιώδους μέσου πειθούς, σύμφωνα με την αριστοτελική ρητορική. Συγκεκριμένα, διερωτόμαστε ποιους τρόπους μπορεί να πληγεί ή να αμφισβητηθεί η αξιοπιστία του ρήτορα. Επιπλέον, μας απασχολούν και οι στρατηγικές που δύναται να υιοθετήσει προκειμένου να αποκαταστήσει την εικόνα του. Η διάρρηξη του *Ἡθους* μπορεί να προκύψει ως αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων, όπως ασυνέπειες στον λόγο και τις

πράξεις του, ηθικά ή πολιτικά σφάλματα, κοινωνικές αντιδράσεις, ή ακόμα και στοχευμένες επιθέσεις από αντιπάλους που επιδιώκουν να υπονομεύσουν την αξιοπιστία του. Σε αυτό το πλαίσιο ο ρήτορας καλείται να ενεργήσει άμεσα και στρατηγικά, προκειμένου να επαναπροσδιορίσει την εικόνα του και να ανακτήσει την εμπιστοσύνη του ακροατηρίου του (Goffman, 1959: 137). Η διερεύνηση αυτών των στρατηγικών οδηγεί στη μελέτη της απολογίας ως μέσου ρητορικής διαχείρισης κρίσεων. Η απολογία, ως ιδιαίτερο είδος λόγου, επιδιώκει όχι μόνο την αποκατάσταση της αξιοπιστίας του ρήτορα, αλλά και τη διαμόρφωση ενός νέου αφηγήματος που να εδραιώνει την ηθική του υπόσταση και να πείθει το κοινό για την ειλικρίνεια και τις προθέσεις του. Στην συνέχεια, παρουσιάζεται η έννοια «απολογία», η οποία ακολουθείται από την παρουσίαση των ειδικότερων στρατηγικών απολογίας που αποτελούν και το κεντρικό αναλυτικό εργαλείο της παρούσας μελέτης.

Η Απολογία

Η Ρητορική διαχρονικά κατέχει κεντρική θέση στη μελέτη της δημόσιας επικοινωνίας και του λόγου. Είναι το θεμελιώδες εργαλείο πειθούς και διαμόρφωσης της κοινής γνώμης, μιας και δεν κινητοποιεί διαδικασίες εξαναγκασμού αλλά οικειοθελούς υιοθέτησης. Στο πλαίσιο της επικοινωνίας, η ρητορική δεν αφορά μόνο τη μετάδοση πληροφοριών, αλλά κυρίως τη διαμόρφωση στάσεων και την επιρροή του λόγου στη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα.

Μια ιδιαίτερη περίπτωση στο πεδίο της ρητορικής αποτελεί η απολογία. Στην αρχαία γραμματεία, η απολογία, ως ειδική μορφή ρητορικού λόγου, εντάσσεται κυρίως στο δικανικό είδος (Αριστοτέλης, 2002). Όπως αναφέρουν οι Govier & Verwoerd, (2002) επικαλούμενοι τον Tavuchis (1991), η απολογία είναι μια διαδικασία μέσω της οποίας ο ομιλητής προσπαθεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του ή να υπερασπίσει ένα τρίτο πρόσωπο από τις κατηγορίες που αντιμετωπίζει ή για να αιτιολογήσει μια αμφιλεγόμενη πράξη του. Η απολογία συνδέεται στενά με το *ἦθος* του ρήτορα, καθώς η πειθώ που βασίζεται η απολογία έγκειται στην επίδειξη ειλικρίνειας, δικαιοσύνης και αξιοπιστίας (Rapp, 2010).

Η απολογία είναι η διαδικασία μέσω της οποίας ένα πρόσωπο επιχειρεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του ή κάποιον άλλον από κατηγορίες που του αποδίδονται, στο πλαίσιο ενός δικαστηρίου, στο πλαίσιο της δημόσιας σφαίρας ή ακόμα και της ιδιωτικής. Είναι στενά συνδεδεμένη με την ηθική και ψυχολογική διάσταση της

προσωπικότητας, καθώς στοχεύει στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας και της φήμης του απολογουμένου (Benoit, 1995: 4). Η απολογία είναι λόγος υπεράσπισης που αποσκοπεί είτε στην άρση κατηγοριών, είτε στη δικαιολόγηση μιας πράξης, είτε στην επαναδιαπραγμάτευση της εικόνας ενός προσώπου απέναντι στην κοινή γνώμη ή σε θεσμικά όργανα (Govier & Verwoerd, 2002: 67).

Σύμφωνα με την αριστοτελική οπτική, η απολογία χρησιμοποιεί τα μέσα πειθούς, που αναλύθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, τα οποία είναι απαραίτητα για την επιτυχία του λόγου. Το πρώτο μέσο πειθούς, είναι το *ἦθος* όπου ο απολογούμενος πρέπει να παρουσιάζεται ως έντιμος και αξιοπιστος. Στην απολογία, το *ἦθος* αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς η αίσθηση του χαρακτήρα του ομιλητή μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την κρίση του ακροατηρίου. Δεύτερο είναι το *πάθος*, διότι η απολογία συχνά στοχεύει στη διέγερση της συμπάθειας ή της κατανόησης από το ακροατήριο, προσπαθώντας να μετατρέψει την εχθρότητα σε υποστήριξη. Και το τελευταίο μέσο πειθούς είναι ο *Λόγος*, δηλαδή την χρήση λογικών επιχειρημάτων και τεκμηρίων για να αποδειχθεί η αθώτητα ή η δικαιολογημένη φύση μιας πράξης (Αριστοτέλης, 2002).

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, υπάρχουν δύο είδη ρητορικής: η κατηγορία και η απολογία, και αυτά τα δύο είδη συνυπάρχουν ταυτόχρονα. Αντιστοίχως, και ο μαθητής του, ο Αριστοτέλης, παρατηρεί ότι ο απολογητικός λόγος πηγάζει ουσιαστικά από την κατηγορία (Ryan, 1982). Δηλαδή, δεν υπάρχει απολογία δίχως κάποιου είδους κατηγορία, ακριβώς όπως και στη Φυσική δεν υπάρχει δράση χωρίς αντίδραση, σύμφωνα με τον Τρίτο νόμο του Νεύτωνα⁴. Ένα ορόσημο απολογητικού λόγου από την αρχαιότητα είναι η "Απολογία του Σωκράτη", έργο του φιλοσόφου Πλάτωνα και δάσκαλο του Αριστοτέλη. Στο έργο του, ο Σωκράτης, δάσκαλός του Πλάτωνα, υπερασπίζεται τον εαυτό του μετά τις κατηγορίες που του προσάπτουν, περί διαφθοράς της νεολαίας και ασέβειας προς τους θεούς. Ο Σωκράτης χρησιμοποιεί τη λογική (Λόγος) για να καταρρίψει τις κατηγορίες, επικαλείται την ηθική του αξιοπιστία (*ἦθος*) για να παρουσιάσει τον εαυτό του, και τον συναισθηματισμό (*πάθος*) για να προκαλέσει συμπάθεια προς τη φιλοσοφική του στάση (Plato, (μτφρ.) Grube, 2000). Σε αυτό το πλαίσιο, η απολογία συνδέεται με τη ρητορική, καθώς η πρώτη αποτελεί επιμέρους έκφρασή της δεύτερης. Συγκεκριμένα, η απολογία συνιστά είδος ρητορικού

⁴ Στον Τρίτο Νόμο του Νεύτωνα αναφέρεται πως για κάθε δράση, υπάρχει πάντα μια αντίθετη αντίδραση ίσης έντασης (Halliday et al., 2013: 106-107). Με αυτή την λογική γίνεται και ο παραλληλισμός με την θεώρηση του Πλάτωνα ότι δεν μπορεί να υπάρξει μια απολογία χωρίς κάποια κατηγορία.

λόγου και διέπεται από ρητορικούς κανόνες και τεχνικές προκειμένου να επιτύχει τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα. Με άλλα λόγια, η απολογία αξιοποιεί τα μέσα της ρητορικής ώστε να επηρεάσει ευνοϊκά την αντίληψη του ακροατηρίου για το πρόσωπο του απολογούμενου, ενισχύοντας έτσι την πειστικότητα του λόγου του.

Η αριστοτελική ρητορική παραμένει εξαιρετικά σχετική και στη σύγχρονη εποχή, ιδιαίτερα στον τομέα της απολογίας. *«Οι άνθρωποι βρίσκονται καθημερινά σε καταστάσεις που καλούνται να υποστηρίξουν την άποψή τους, να κατηγορήσουν κάποιον, ή να απολογηθούν για τις πράξεις τους»* (Κάλφας, 2015: 205). Σε πολιτικά, νομικά και εταιρικά πλαίσια, η ρητορική τέχνη χρησιμοποιείται για να διαχειριστεί κρίσεις, να διαμορφώσει την κοινή γνώμη και να αποκαταστήσει τη φήμη ενός προσώπου ή οργανισμού. Οι αρχές του Αριστοτέλη, όπως η σημασία του Ήθους, του Πάθους και του Λόγου, συνεχίζουν να καθοδηγούν την πρακτική της απολογίας (Rapp, 2010).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα σύγχρονης χρήσης της απολογίας είναι στην περίπτωση της διαχείρισης κρίσεως από πολιτικά πρόσωπα, εταιρείες ή οργανισμούς. Όταν μια εταιρεία αντιμετωπίζει μια σοβαρή κρίση, όπως ένα σκάνδαλο ή κατηγορίες για ακατάλληλη αντιμετώπιση μιας φυσικής καταστροφής, οι εκπρόσωποί της συχνά εκφωνούν απολογητικούς λόγους για να διαβεβαιώσουν το κοινό για την ευθύνη και την πρόθεσή τους να επανορθώσουν. Οι περιπτώσεις φυσικών καταστροφών είναι ιδιαίτερες, αφού αποτελούν ένα απρόσμενο γεγονός, που επιφέρει μια κρίση στον εκάστοτε οργανισμό ή πρόσωπο, αλλά και το αίσθημα του φόβου και της απειλής στην κοινωνία (Δογάνη, 2014: 48). Παρομοίως, και στην πολιτική, οι αντιπρόσωποι κομμάτων και κυβερνήσεων απολογούνται για τις πράξεις τους, όταν αυτές κατακρίνονται από την κοινή γνώμη ή την αντιπολίτευση. Η επιτυχία μιας τέτοιας απολογίας εξαρτάται από την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία του ομιλητή (Ήθος), την ικανότητα να συνδεθεί συναισθηματικά με το κοινό (Πάθος), και τη χρήση πειστικών στοιχείων (Λόγος) (Benoit, 1995). Κατά τον Lazare (2005) μια απολογία μπορεί να στεφθεί με επιτυχία εφόσον υπάρχει αναγνώριση των λαθών, μεταμέλεια, εξήγηση και επανόρθωση.

Μέσα από το Ήθος, το Πάθος και τον Λόγο, ο απολογητικός λόγος επιδιώκει να ανατρέψει την αρνητική αντίληψη και αποσκοπεί στην ανατροπή των κατηγορηματικών ισχυρισμών (Σκεύη & Σαμαράς, 2017: 78). Τελικός σκοπός του απολογητικού λόγου είναι να πείσει το ακροατήριο για την ορθότητα μιας θέσης ή την

αθωότητα ενός προσώπου και την αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας του. Στη σύγχρονη εποχή, οι αριστοτελικές αρχές παραμένουν επίκαιρες, προσφέροντας πολύτιμα εργαλεία για τη διαχείριση κρίσεων και τη δημιουργία αποτελεσματικής επικοινωνίας. Η μελέτη της ρητορικής και της απολογίας μας υπενθυμίζει ότι η τέχνη του λόγου είναι ένα πανίσχυρο μέσο, ικανό να διαμορφώσει την κοινωνία και να επηρεάσει τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε όλα τα επίπεδα.

Συνοψίζοντας, η αρχαία θεώρηση της ρητορικής και της απολογίας έχει εφαρμογή και στην σύγχρονη εποχή αφού αποτελεί τα θεμέλια του επιστημονικού πεδίου. Ωστόσο, υπάρχουν και μεταγενέστεροι ερευνητές που έχουν ασχοληθεί με το φαινόμενο της απολογίας. Σύμφωνα με τους Ware & Linkugel (1973) ο απολογητικός λόγος συμβαίνει εξαιτίας μιας δημόσιας κατηγορίας προς ένα άτομο, έναν οργανισμό ή ένα κράτος. Συγκεκριμένα, γίνεται μια επίθεση στο ήθος ή τη φήμη ενός προσώπου μέσα στη δημόσια σφαίρα, με αποτέλεσμα «να απαιτείται μια άμεση απάντηση» (Ware & Linkugel, 1973: 273). Αυτή η απάντηση θεωρείται ότι είναι η απολογία, με άλλα λόγια είναι η προσπάθεια του κατηγορουμένου για αυτοάμυνα (Ware & Linkugel, 1973: 273). Συμπερασματικά, η απολογία είναι μια επικοινωνιακή διαδικασία υπεράσπισης του χαρακτήρα του κατηγορουμένου ενάντια στις επιθέσεις που έχει δεχτεί.

Μια ψυχολογική προσέγγιση του φαινομένου της απολογίας υιοθετείται από τον Lazare (2005). Στο βιβλίο του *On Apology* (2005) εξετάζει την επίδραση της απολογίας στις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων. Συγκεκριμένα εστιάζει στον τρόπο, με τον οποίο μια απολογία είναι ικανή να θεραπεύσει τη φθαρμένη σχέση μεταξύ δυο ατόμων, ομάδων, πολιτικών, εταιρειών ή κρατών (Lazare, 2005: 44). Έτσι, ο όρος «απολογία» αναφέρεται:

«σε μια συνάντηση μεταξύ δυο πλευρών κατά την οποία η μια πλευρά, ο δράστης, αναγνωρίζει την ευθύνη για μια προσβολή ή για μια αδικία και εκφράζει την λύπη του ή μεταμέλεια στην άλλη πλευρά, τον θιγόμενο»
(Lazare, 2005: 23).

Η μεταμέλεια αποτελεί ένα κρίσιμο στοιχείο της απολογίας, επειδή προσφέρει ένα αίσθημα κάθαρσης στον δράστη, ενώ συγχρόνως προσφέρει στο θιγόμενο άτομο το αίσθημα της επούλωσης και εξέλιξης των σχέσεων τους (Σκευή & Σαμαράς, 2017: 90). Μια επιτυχημένη απολογία είναι ικανή να θεραπεύσει, όταν ικανοποιούνται μερικές ή

και όλες οι ψυχολογικές ανάγκες την πλευράς που θίχτηκε από την άδικη πράξη (Lazare, 2005: 43).

Σύμφωνα με τους Σκεύη & Σαμαρά (2017) υπάρχουν δυο προσεγγίσεις για την απολογία, όπου η καθεμία αναλύει τον απολογητικό λόγο σε διαφορετικό πλαίσιο. Σύμφωνα με την πρώτη προσέγγιση, η έκφραση και η αποδοχή μιας απολογίας αποτελούν μια αλληλεπίδραση ανάμεσα σε δύο άτομα. Αυτή η διαπροσωπική επικοινωνιακή διαδικασία προσφέρει τη δυνατότητα στο άτομο που έχει θιχτεί, να επουλώσει την ταπείνωση που νιώθει, να εξαλείψει την επιθυμία για εκδίκηση και να προσφέρει τη συγχώρεση προς το άλλο άτομο. Από την άλλη μεριά, δίνεται η ευκαιρία στον παραβάτη για ανακούφιση από την ενοχή και από τον φόβο για αντεκδίκηση (Lazare, 2005: 1). Αυτή είναι η πρώτη προσέγγιση που αφορά την απολογία ως έκφραση πραγματικής συγγνώμης και εκφράζεται με την τριγωνική σχέση μεταξύ «του θύματος, του θύτη και τη μεταξύ τους σχέση» (Σκεύη & Σαμαράς, 2017). Ο θύτης είναι αυτός που απολογείται και αποδέχεται την πράξη του, εκφράζει τη θλίψη, την ενοχή, την ντροπή και την μεταμέλεια που νιώθει. Επιπλέον επικοινωνεί την πρόθεσή του να μην επαναλάβει την πράξη με αρνητικό πρόσημο, δηλαδή τη βλάβη (Σκεύη & Σαμαράς, 2017: 92). Η συγγνώμη του θύτη δεν σημαίνει απαραίτητα ότι αποδέχεται ρητά το λάθος του. Σημαίνει, κυρίως, ότι αξιολογεί τη σχέση του με το θύμα ως πιο σημαντική και ουσιαστική από το να επικρατήσει η δική του γνώμη και να έχει το δίκιο με το μέρος του. Δηλαδή, σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, μια επιτυχής απολογητική συγγνώμη διέπεται από τον βαθμό ικανοποίησης των ψυχολογικών αναγκών του θύματος, και ο απολογούμενος λαμβάνει σοβαρά υπόψη την ικανοποίηση αυτών των αναγκών διότι τον ενδιαφέρει η αποκατάσταση της μεταξύ τους σχέσης (Lazare, 2005).

Η δεύτερη προσέγγιση αφορά την απολογία ως μια αντίκρουση επιθέσεων και αποκατάστασης της εικόνας του απολογούμενου. Σε αυτή την περίπτωση, η τριγωνική σχέση παραμένει ίδια αλλά αλλάζουν οι εμπλεκόμενοι. Υπάρχει ο αμυνόμενος, δηλαδή ο κατηγορούμενος, υπάρχει ο επιτιθέμενος, δηλαδή ο κατήγορος και φυσικά υπάρχει το ακροατήριο που παίζει πολύ σημαντικό ρόλο, διότι διαμορφώνει την εικόνα του κατηγορουμένου. Η ύπαρξη κοινού είναι κρίσιμη, μιας και συνήθως ο απολογητικός λόγος απευθύνεται στο κοινό και ειδικότερα στην εικόνα που σχηματίζει το κοινό για τον κατηγορούμενο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν υφίσταται απολογία χωρίς επίθεση, δηλαδή η απολογία λειτουργεί ως απάντηση σε *«μια ρητορική επίθεση που υφίσταται ο αμυνόμενος»* (Σκεύη & Σαμαράς, 2017: 92). Η κατηγορία είναι αυτή που

δίνει έμφαση στην μορφή της απολογίας και στην αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας του αμυνόμενου. Η επικοινωνία στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει σκοπό την επίτευξη των στόχων της απολογίας (Σκεύη & Σαμαράς, 2017: 93).

Ένας από αυτούς τους στόχους είναι η διαφύλαξη της δημόσιας εικόνας του απολογούμενου. Η δεύτερη προσέγγιση της έννοιας «απολογία» έχει στηριχθεί στην θεωρία αποκατάστασης εικόνας (image restoration theory), η οποία στηρίζεται στις στρατηγικές απολογίας που χρησιμοποιούν δημόσια πρόσωπα, οργανισμοί ή κυβερνήσεις προκειμένου να διαχειριστούν τις αρνητικές επιπτώσεις της κατηγορίας στη φήμη τους (Benoit, 1995·1997).

Η ρητορική της απολογίας αποτελεί ένα βασικό εργαλείο πολιτικής επικοινωνίας, μέσω του οποίου τα πολιτικά πρόσωπα και οι θεσμοί επιχειρούν να διαμορφώσουν την αντίληψη του κοινού για ένα κρίσιμο γεγονός, να μετατοπίσουν ή να περιορίσουν την ευθύνη τους και εντέλει, να αποκαταστήσουν τη δημόσια εικόνα τους (Benoit, 1995: 35· Hearit, 2006: 32). Η απολογία συνδυάζει τη ρητορική, την επιχειρηματολογία και τη λογική, αποσκοπώντας στη δικαίωση του αδικημένου, στην κατανόηση της θέσης του κατηγορουμένου, καθώς και στην αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας του.

Συνοψίζοντας, η ρητορική αποτελεί έναν διαχρονικό οδηγό για την τέχνη της πειθούς, και η απολογία ενσαρκώνει πολλά από τα βασικά της στοιχεία. Την παρούσα μελέτη απασχολεί η απολογία όχι ως μια τυχαία ή αυθόρμητη αντίδραση, αλλά ως ένας ρητορικά οργανωμένος λόγος, με σκοπό την ανατροπή μιας κρίσης, καθώς και την αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας. Έτσι, ως μια άμεση αντίδραση σε μια κρίση, η απολογία συνιστά το πρώτο βήμα προς την αντιμετώπιση των συνεπειών που αυτή επιφέρει. Ωστόσο, η απολογία από μόνη της δεν επαρκεί για την πλήρη αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας ενός πολιτικού φορέα ή επιχείρησης. Σύμφωνα με τον Benoit (1995), η απολογία αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής αποκατάστασης της εικόνας, η οποία απαιτεί στοχευμένες ενέργειες για την αναδόμηση της δημόσιας εμπιστοσύνης. Έτσι, η μετάβαση από την απολογία στη διαχείριση κρίσεων περιλαμβάνει την αντίληψη της έννοιας της κρίσης και τη λήψη μέτρων για τη διαμόρφωση μιας συνεκτικής επικοινωνιακής στρατηγικής, με στόχο την αποκατάσταση της αξιοπιστίας του οργανισμού, της εταιρίας ή του πολιτικού προσώπου.

Διαχείριση Κρίσεων-Αποκατάσταση Δημόσιας Εικόνας

Η ανθρωπότητα έχει αντιμετωπίσει πολλές κρίσεις στη διάρκεια της ιστορίας της. Από τις πολεμικές κρίσεις κατά την αρχαιότητα μέχρι τις οικονομικές και πολιτικές κρίσεις της σύγχρονης εποχής, υπάρχουν χιλιάδες παραδείγματα που περιγράφουν τα χαρακτηριστικά και τις επιπτώσεις που επιφέρουν. Το τελευταίο διάστημα, έχει υπάρξει μια ολοένα αυξανόμενη ακαδημαϊκή βιβλιογραφία που μεσολαβεί στην έννοια «κρίση» (Kitsiou & Papadopoulou, 2021: 152). Η «κρίση» ως κατάσταση αλλά και ως έννοια, έχει κινήσει πολλές συζητήσεις σε διάφορα επιστημονικά πεδία, αφού αποτελεί ένα αντικείμενο έντονου ενδιαφέροντος και προβληματισμού (Σηφάκη κ.ά., 2022: 913). Το πεδίο της Διαχείρισης Κρίσεων αντλεί γνώσεις, μεθοδολογίες και εργαλεία από διαφορετικές επιστήμες, προκειμένου να αντιμετωπίσει σύνθετες, απρόβλεπτες και συχνά πολυπαραγοντικές καταστάσεις κρίσης. Αποτελεί ένα διεπιστημονικό πεδίο, όπου συναντώνται επιστήμες όπως η Διοίκηση Επιχειρήσεων, η Ψυχολογία, οι Διεθνείς Σχέσεις καθώς και η επιστήμη της Επικοινωνίας και των Δημοσίων Σχέσεων. Ο Coombs (2007b· 2014), ερευνητής στον τομέα της επικοινωνίας, ορίζει την κρίση ως ένα απρόσμενο γεγονός, το οποίο ενδέχεται να αποτελέσει απειλή στη δημόσια εικόνα ενός προσώπου ή μιας οργάνωσης. Στην επιστήμη των Διεθνών Σχέσεων και των Πολιτικών Επιστημών, ο όρος «κρίση» νοείται ως μια κατάσταση υψηλής έντασης που απαιτεί τη λήψη αποφάσεων σε σύντομο χρονικό διάστημα (Brecher & Wilkenfeld, 2000).

Μια κρίσιμη κατάσταση ασκεί μεγάλη πίεση σε έναν οργανισμό ή σε ένα πρόσωπο. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, ο εκάστοτε οργανισμός ή πρόσωπο, θα πρέπει να βρίσκεται σε θέση να αντιμετωπίσει την κρίση, δίνοντας ακριβείς, πλήρεις και έγκαιρες απαντήσεις. Η λανθασμένη, καθυστερημένη ή μη αντιμετώπιση μίας κρίσης μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες στην λειτουργία ενός οργανισμού ή στη δημόσια εικόνα ενός πολιτικού προσώπου (Liu et al., 2011). Στο πλαίσιο αυτό, η κρίση νοείται ως απειλή προς την σταθερή λειτουργία ενός φορέα και μπορεί να προξενήσει αρνητικές επιπτώσεις εάν δεν αντιμετωπιστεί κατάλληλα. Δηλαδή, η κρίση προκαλεί «ζημιές» στην οργάνωση, στον πολιτικό φορέα ή στην επιχείρηση. Αυτές οι «ζημιές» μπορούν να εκδηλωθούν με τις εξής μορφές, ως διαταραχή της δημόσιας ασφάλειας, οικονομική ζημία και απώλεια φήμης (Coombs, 2007b: 163). Συνοψίζοντας, ως κρίση ορίζεται μια κατάσταση η οποία αναγκάζει τα υποκείμενα να μετακινηθούν από την όποια κανονικότητά τους και να λειτουργήσουν σε συνθήκες ανισόρροπων δυνάμεων με

τρόπο άμεσο και επιτακτικό, ώστε να επαναφέρουν τις συνθήκες σε σημείο λειτουργικής εξισορρόπησης.

Η εξέλιξη της ιστορίας έχει συνοδευτεί από ποικίλες κρίσεις που επηρέασαν τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Η εμπειρία αυτή έχει αναδείξει την επιτακτική ανάγκη για την διαχείρισή τους, με κύριο στόχο την αποφυγή συνέχισης της αστάθειας που έχει προκληθεί σε ατομικό ή συλλογικό επίπεδο (Στόγιας, 2009). Γενικά, η Διαχείριση Κρίσεων ορίζεται ως μια διαδικασία οργανωμένης προσπάθειας των μελών ενός οργανισμού ώστε να ξεπεράσουν αποτελεσματικά μια κρίση (Pearson & Clair, 1998: 61). Στη διαδικασία αυτή περιλαμβάνεται ο εντοπισμός και η αξιολόγηση των απειλών, η ανάπτυξη ενός σχεδίου δράσης και η εκτέλεση αυτού του σχεδίου για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης. Ειδικότερα, η Διαχείριση Κρίσεων αποτελεί μια στρατηγική διαδικασία που στοχεύει τόσο στην πρόληψη όσο και στην αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης, με σκοπό τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων που αυτές επιφέρουν (Jerome, 2008:124). Η εφαρμογή μιας κατάλληλης στρατηγικής διαχείρισης κρίσεων είναι ζωτικής σημασίας, καθώς περιορίζει την αβεβαιότητα και τους κινδύνους που συνοδεύουν μια κρίση, επιτρέποντας στον οργανισμό, την εταιρεία ή το πρόσωπο να διατηρήσει, σε έναν βαθμό, τον έλεγχο των μελλοντικών εξελίξεων. Παράλληλα, η επιτυχής διαχείριση μιας κρίσης συμβάλλει στην αποκατάσταση της κοινωνικής νομιμότητας και της αξιοπιστίας ενός πολιτικού προσώπου, ενός φορέα ή μιας επιχείρησης απέναντι στα ενδιαφερόμενα μέρη του, όπως οι μέτοχοι και το ευρύ κοινό (Coombs et al., 2010:340).

Η διαχείριση κρίσεων αποτελεί εργαλείο της σύγχρονης διοίκησης και των δημοσίων σχέσεων με κύριο στόχο την ανάλυση και διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση, ένας οργανισμός, ένα πρόσωπο ή μια χώρα (Panigyraakis, 2016: 197).

Στην επιστήμη της Επικοινωνίας, ο πολιτισμός αναδεικνύεται ως θεμελιώδης παράγοντας για την κατανόηση και την ανάλυση των κρίσεων. Οι Πολιτισμικές Σπουδές συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση, προτείνοντας ότι ο σύγχρονος κόσμος συνιστά μια πολυπολιτισμική πραγματικότητα, στην οποία η πολιτισμική διάσταση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερευνητική προσέγγιση των κρίσεων. Έτσι, προκύπτει ένα κρίσιμο σημείο στη διαδικασία διαχείρισης των κρίσεων. Αυτό είναι η κατανόηση της πολιτισμικής και εθνικής διαφορετικότητας (Bell, 2010:146).

Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις δύο διαστάσεις, οι υπεύθυνοι επικοινωνίας μπορούν να ευθυγραμμίσουν καλύτερα τις στρατηγικές τους με τις προσδοκίες, τις αξίες και τις αντιλήψεις του κοινού τους. Η επιλογή των κατάλληλων στρατηγικών κατά την αντιμετώπιση μιας κρίσης είναι καθοριστική και θα πρέπει να συνοδεύεται από ενισχυμένη επικοινωνία, τόσο λεκτική όσο και οπτική ή γραπτή. Η διαρκής και αποτελεσματική επικοινωνία μέσω των ειδησεογραφικών μέσων και των επίσημων καναλιών του οργανισμού διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης με το κοινό (Jerome, 2008:124).

Σύμφωνα με τον Coombs (2007b), η διαχείριση κρίσεων μπορεί να χωριστεί σε τρεις φάσεις. Οι φάσεις της διαχείρισης κρίσεων αφορούν τις διαδικασίες πριν, κατά την διάρκεια και μετά την κρίση.

Κατά την πρώτη φάση, δηλαδή στην περίοδο *προ-κρίσης* (pre-crisis), σημαντικό ρόλο παίζει η πρόληψη, δηλαδή η μείωση των κινδύνων/απειλών που μπορούν να οδηγήσουν στην εκδήλωση μια κρίσης (Coombs, 2007b: 2). Σε αυτό το στάδιο, ο οργανισμός θα πρέπει να έχει προετοιμαστεί δημιουργώντας ένα πλάνο για τη διαχείριση της υποτιθέμενης κρίσης, μια καθορισμένη ομάδα ανθρώπων με ανάλογη εκπαίδευση. Επίσης, για να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος, χρειάζεται να διεξάγει δοκιμές όπου θα εξετάζονται τα σχέδια και οι ομάδες ως προς την αποτελεσματικότητά τους και τέλος θα πρέπει να υπάρχουν έτοιμα κείμενα διαχείρισης κρίσεων, εγκεκριμένα από το νομικό τμήμα. Αυτές είναι οι τέσσερις προϋποθέσεις, σύμφωνα με τους Barton (2001) και Coombs (2007b), που πρέπει να πληρεί ένας οργανισμός ώστε να διαχειριστεί μια κρίση καλύτερα.

Αναλυτικότερα, θα πρέπει να υπάρχει ένα σχέδιο διαχείρισης κρίσης (crisis management plan), το οποίο αποτελεί ένα εργαλείο αναφοράς που περιέχει λίστες με στοιχεία επικοινωνίας, υπενθυμίσεις για το τι πρέπει να γίνει σε μια κρίση αλλά και φόρμες που χρησιμεύουν στην καταγραφή της. Οι Barton (2001), Coombs (2007a), και Fearn-Banks (2001) επισημαίνουν ότι το σχέδιο δεν αποτελεί έναν έτοιμο οδηγό αλλά ένα εργαλείο που εξοικονομεί χρόνο. Στη συνέχεια, η ομάδα διαχείρισης κρίσεων αποτελείται από διαφορετικά μέλη που είναι υπεύθυνα για: τα οικονομικά, το ανθρώπινο δυναμικό, τη νομική υπηρεσία και την ασφάλεια (Barton, 2001). Με αυτόν τον τρόπο εξοικονομείται πάλι χρόνος αφού έχουν ήδη μοιραστεί οι εργασίες στα μέλη. Τέλος, τα προσχεδιασμένα κείμενα λειτουργούν ως πρότυπα μηνύματα διαχείρισης

κρίσεων. Τα πρότυπα έχουν κενά σημεία όπου εισάγονται οι βασικές πληροφορίες μόλις γίνουν γνωστές. Αυτή η τακτική έχει ως αποτέλεσμα να εξοικονομείται χρόνος κατά τη διάρκεια μιας κρίσης, καθώς οι συγκεκριμένες πληροφορίες απλώς εισάγονται και τα μηνύματα αποστέλλονται και διατίθενται σε έναν ιστότοπο.

Η δεύτερη φάση της διαχείρισης κρίσεων κατά τον Coombs (2007b) είναι η περίοδος κατά την διάρκεια της κρίσης δηλαδή η αντίδραση του οργανισμού σε αυτή. Η αντιμετώπιση της κρίσης είναι όσα πράττει και δηλώνει η διοίκηση αφότου εκδηλωθεί η κρίση. Οι δημόσιες σχέσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αντιμετώπιση της κρίσης βοηθώντας στη διαμόρφωση των μηνυμάτων που αποστέλλονται στα διάφορα κοινά. Η αντίδραση στην κρίση χωρίζεται σε δύο ενότητες: (1) την αρχική αντίδραση στην κρίση και (2) την αποκατάσταση της φήμης και τις συμπεριφορικές προθέσεις.

Η πρώτη ενότητα αφορά την αρχική αντίδραση στην κρίση και πρέπει να κινηθεί γύρω από τρεις άξονες (Coombs, 2007b): πρώτον, γρήγορη αντίδραση, δεύτερον, ακρίβεια και τρίτον, σταθερές πληροφορίες. Η γρήγορη αντίδραση του οργανισμού οφείλεται στο σκεπτικό πίσω από την ταχύτητα που είναι η ανάγκη του να πει τη δική του πλευρά της ιστορίας. Στην πραγματικότητα, η πλευρά της ιστορίας του οργανισμού είναι τα βασικά σημεία που η διοίκηση θέλει να μεταφέρει σχετικά με την κρίση στα ενδιαφερόμενα μέρη της. Μια πρώιμη αντίδραση μπορεί να μην έχει πολλές «νέες» πληροφορίες, αλλά ο οργανισμός τοποθετείται ως πηγή και αρχίζει να παρουσιάζει τη δική του πλευρά της ιστορίας. Οι Carney και Jorden (1993: 34-35) σημειώνουν ότι μια γρήγορη ανταπόκριση δείχνει ότι ο οργανισμός έχει τον έλεγχο. Η έρευνα του Hearit (1994:114) δείχνει πώς η σιωπή είναι παθητική αφού αφήνει τους άλλους να ελέγχουν την ιστορία και υποδηλώνει ότι ο οργανισμός δεν έχει ακόμη αποκτήσει τον έλεγχο της κατάστασης. Οι Arpan και Rosko-Ewoldsen (2005: 425) διεξήγαγαν μια μελέτη που τεκμηρίωσε πώς μια γρήγορη, έγκαιρη αντίδραση επιτρέπει σε έναν οργανισμό να δημιουργήσει μεγαλύτερη αξιοπιστία από ότι μια αργή αντίδραση. Η προετοιμασία για την κρίση θα διευκολύνει τους διαχειριστές κρίσεων να ανταποκριθούν γρήγορα. Όσον αφορά την ακρίβεια και τη σταθερότητα των πληροφοριών, θα πρέπει να γίνει ένας προσεκτικός έλεγχος αν όλα τα στοιχεία είναι σωστά προτού γίνει η δημοσίευσή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Στην περίπτωση ανακρίβειών, αυτό μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα στην αξιοπιστία του οργανισμού και να τον καταστήσουν ανίκανο. Έχει σημασία να υπάρχει μια διαφάνεια στοιχείων και να διορθώνονται τα λάθη εγκαίρως, μόλις εντοπιστούν. Επίσης, δεν αρκεί μόνο η ακρίβεια και η αξιοπιστία

των πληροφοριών που περιέχονται στα μηνύματα προς δημοσίευση, αλλά θα πρέπει οι υπεύθυνοι Τύπου να διέπονται από συνέπεια. Δηλαδή, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι όλοι οι εκπρόσωποι Τύπου έχουν ενημερωθεί για τις τελευταίες πληροφορίες σχετικά με την κρίση και τα βασικά σημεία του μηνύματος. Εν κατακλείδι, η συνέπεια είναι το κλειδί για την αποφυγή της σύγχυσης και για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης ανάμεσα στους ενδιαφερομένους.

Η δεύτερη ενότητα της αντίδρασης στην κρίση ασχολείται με την αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας και τις προθέσεις συμπεριφοράς. Ο τομέας των δημοσίων σχέσεων, της επικοινωνίας και του μάρκετινγκ έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση στη μελέτη των στρατηγικών που συμβάλλουν στην αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας ενός οργανισμού μετά από μια κρίση. Στο επίκεντρο αυτής της ερευνητικής προσπάθειας βρίσκεται η ανάπτυξη θεωριών και προσεγγίσεων που εξετάζουν πώς οι οργανισμοί μπορούν να ανακτήσουν την αξιοπιστία και την κοινωνική τους νομιμοποίηση, όταν αυτή έχει πληγεί.

Τέλος, η τρίτη φάση της διαχείρισης κρίσεων, αφορά την περίοδο μετά το πέρας της κρίσης (post-crisis). Σε αυτή την φάση ο οργανισμός επιστρέφει σταδιακά στη συνηθισμένη λειτουργία του. Αν και η κρίση δεν αποτελεί πλέον το βασικό σημείο εστίασης της διοίκησης, εξακολουθεί να απαιτεί κάποια προσοχή. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, σε αυτή τη φάση μπορεί να συνεχιστεί ή να ξεκινήσει η προσπάθεια αποκατάστασης της δημόσιας εικόνας του οργανισμού. Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητη η επικοινωνία του οργανισμού με το κοινό. Θα πρέπει να τηρηθούν οι υποσχέσεις που έχουν δοθεί για συνεχή πληροφόρηση και ενημέρωση. Είναι ζωτικής σημασίας να τηρηθούν αυτές οι υποσχέσεις, καθώς η αθέτησή τους μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια εμπιστοσύνης από το κοινό που αναμένει ενημέρωση. Ο οργανισμός οφείλει να δημοσιοποιεί στοιχεία σχετικά με την πορεία της ανάκαμψης, τις διορθωτικές ενέργειες που έχουν ληφθεί ή τις έρευνες που αφορούν το συμβάν. Η συχνότητα και έκταση της επικοινωνίας εξαρτάται από το πόσες πληροφορίες είχαν υποσχεθεί κατά τη διάρκεια της κρίσης και από το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την πλήρη αποκατάσταση.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω κατά τη δεύτερη φάση της διαχείρισης κρίσεων, η περίοδος που συμβαίνει η κρίση συνοδεύεται από απόπειρες αποκατάστασης της δημόσιας εικόνας του οργανισμού ή προσώπου που αντιμετωπίζει κρίση. Για αυτό τον

λόγο έχουν αναπτυχθεί στρατηγικές ανάκτησης της αξιοπιστίας του κοινού. Εμπλέκοντας στη συζήτηση της διαχείρισης κρίσεων την απολογία, ο Benoit (1995·1997) υπήρξε πρωτοπόρος στην τυπολογία των στρατηγικών αποκατάστασης της εικόνας, προτείνοντας ένα θεωρητικό πλαίσιο που συνδυάζει στοιχεία από διάφορες ερευνητικές παραδόσεις που ασχολούνται με τη διαχείριση της φήμης και της κρίσης. Μετέπειτα, ο W. Timothy Coombs (2007a) ενσωμάτωσε το έργο του Benoit σε ένα διευρυμένο θεωρητικό μοντέλο, το οποίο συγκεντρώνει τις κυριότερες στρατηγικές αποκατάστασης φήμης, δημιουργώντας έναν ενιαίο και συστηματικό κατάλογο.

Οι εν λόγω στρατηγικές διαφοροποιούνται ως προς τον βαθμό στον οποίο ανταποκρίνονται στις ανάγκες των θυμάτων μιας κρίσης, δηλαδή των προσώπων ή των ομάδων που υφίστανται τις συνέπειες του συμβάντος. Ο βαθμός «προσαρμοστικότητας» των στρατηγικών αυτών προσδιορίζεται από την έκταση στην οποία η οργανωτική αντίδραση εστιάζει στην παροχή βοήθειας προς τα θύματα, αντί απλώς να επιδιώκει την αποσύνδεση του οργανισμού από την ευθύνη.

Γενικότερα, η αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας μπορεί να λάβει χώρα είτε κατά τη διάρκεια της κρίσης είτε μετά το πέρας της. Δεν απαιτούν όλες οι κρίσεις τέτοιου είδους παρεμβάσεις – συχνά, η παροχή πληροφοριών και η έκφραση ενδιαφέροντος επαρκούν. Όταν όμως απαιτείται ισχυρή στρατηγική αποκατάστασης, αυτή συχνά συνεχίζεται και στη φάση μετά το πέραςμα της κρίσης.

Η θεωρία της απόδοσης αιτιότητας (attribution theory) έχει χρησιμοποιηθεί για να εξηγηθεί πώς και πότε πρέπει να εφαρμόζονται στρατηγικές αποκατάστασης της φήμης (Coombs, 1995). Η θεωρία υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι αποδίδουν ευθύνη για αρνητικά γεγονότα είτε στον ίδιο τον οργανισμό είτε στις περιστάσεις. Όταν αποδίδεται ευθύνη στον οργανισμό, προκαλείται θυμός και αρνητική στάση απέναντί του, με συνέπειες όπως φθορά της δημόσιας εικόνας, μείωση προθέσεων αγοράς και αύξηση της αρνητικής φήμης στο κοινό.

Ο Coombs (1995) εισήγαγε αυτή τη θεωρία στη διαχείριση κρίσεων, διαμορφώνοντας τη Θεωρία Επικοινωνίας Κατάστασης Κρίσης (SCCT). Η SCCT προτείνει ότι οι διαχειριστές κρίσεων πρέπει να προσαρμόζουν τις στρατηγικές αποκατάστασης δημόσιας εικόνας ανάλογα, με τη σοβαρότητα της κρίσης και την απειλή που αυτή συνεπάγεται για την εικόνα του οργανισμού. Μέρος της διαδικασίας είναι η

κατηγοριοποίηση του τύπου της κρίσης, βάσει του τρόπου που την αντιλαμβάνονται τα μέσα ενημέρωσης και οι ενδιαφερόμενοι.

Μια εξίσου σημαντική πτυχή της διαχείρισης της κρίσης, αφού επέλθει η λήξη της, είναι η μάθηση. Οι υπεύθυνοι διαχείρισης κρίσεων συμφωνούν ότι κάθε κρίση πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ευκαιρία μάθησης (Pearson & Clair, 1998: 60-61). Είναι απαραίτητο να αξιολογηθεί το πώς διαχειρίστηκε ο οργανισμός την κρίση, ώστε να εντοπιστούν τόσο τα θετικά σημεία όσο και εκείνα που χρήζουν βελτίωσης. Το ίδιο ισχύει και για τις ασκήσεις διαχείρισης κρίσεων: κάθε τέτοια άσκηση πρέπει να αναλύεται σε βάθος, ώστε να εντοπίζονται ευκαιρίες βελτίωσης στην πρόληψη, την προετοιμασία και την ανταπόκριση. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία (Coombs, 2006), τα μαθήματα αυτά ενσωματώνονται στην πρώτη φάση της διαχείρισης κρίσεων (πριν την κρίση), και στη δεύτερη φάση (αντίδραση κατά τη διάρκεια αυτής), οδηγώντας στη συνεχή βελτίωση της διαδικασίας διαχείρισης κρίσεων.

Συμπερασματικά, καθίσταται σαφές ότι η προετοιμασία και η πρόληψη αποτελούν αναγκαία προαπαιτούμενα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση μιας κρίσιμης κατάστασης. Η πρόληψη δεν συμβάλλει μόνο στην επιχειρησιακή ετοιμότητα του οργανισμού, αλλά επιπλέον συνιστά ένα δυναμικό εργαλείο μάθησης και αξιολόγησης, μέσω του οποίου ο οργανισμός δύναται να εντοπίσει αδυναμίες, να αναπροσαρμόσει τις στρατηγικές του και να μειώσει, σε μελλοντικό χρόνο, τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να προκαλέσει μια κρίση. Οι επιπτώσεις αυτές εκτείνονται σε πολλαπλά επίπεδα, όπως η ασφάλεια, η δημόσια εικόνα, η οικονομική σταθερότητα και η εύρυθμη λειτουργία του οργανισμού. Η διαδικασία αυτή εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού διαχείρισης κρίσεων, ο οποίος οφείλει να περιλαμβάνει τόσο μηχανισμούς άμεσης απόκρισης όσο και στρατηγικές επικοινωνιακής παρέμβασης.

Εντός αυτού του πλαισίου, και σε συνάρτηση με τα προαναφερθέντα σχετικά με τη διαχείριση κρίσεων, η απολογία αναδεικνύεται σε κρίσιμο επικοινωνιακό εργαλείο αποκατάστασης της δημόσιας εικόνας και της θεσμικής αξιοπιστίας του οργανισμού. Η ρητορική της επανόρθωσης –ήτοι η δημόσια ανάληψη ευθύνης και η έκφραση μεταμέλειας– μπορεί να λειτουργήσει ως καθοριστικός παράγοντας άμβλυνσης των συνεπειών της κρίσης. Πέραν της ικανοποίησης της κοινής γνώμης, η απολογία δύναται να συμβάλει στη διαμόρφωση ενός νέου αφηγήματος γύρω από το ηθικό

προφίλ του οργανισμού ή του δημόσιου προσώπου, ενισχύοντας κατ' επέκταση την κοινωνική του νομιμοποίηση. Στις περιπτώσεις εκείνες όπου οι πράξεις ή οι παραλείψεις δεν καθίστανται εύκολα αποδεκτές ή δικαιολογήσιμες, μια ειλικρινής και τεκμηριωμένη απολογία δύναται να ενισχύσει την αξιοπιστία και να επανασυστήσει τη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του οργανισμού και του κοινού του (Jerome, 2008: 124). Αντιθέτως, η άρνηση ανάληψης ευθύνης ή η αποφυγή λογοδοσίας ενδέχεται να εντείνει τη δυσπιστία, να οξύνει την κρίση και να επιφέρει περαιτέρω φθορά στη δημόσια εικόνα του οργανισμού. Στο πλαίσιο αυτό, η απολογία δεν συνιστά απλώς μια επικοινωνιακή πρακτική, αλλά αναδεικνύεται σε κομβικό εργαλείο στρατηγικής διαχείρισης κρίσεων, ιδίως όταν εφαρμόζεται σε θεσμικά περιβάλλοντα όπως το Ελληνικό κοινοβούλιο, όπου η ανάκτηση της αξιοπιστίας και η αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας αποτελούν κρίσιμες παραμέτρους πολιτικής νομιμοποίησης.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκαν οι κεντρικοί άξονες της διαχείρισης κρίσεων και των πρακτικών αποκατάστασης της δημόσιας εικόνας. Στην συνέχεια επιστρέφουμε στην απολογία ώστε να παρουσιαστούν τα αναλυτικά και ερμηνευτικά εργαλεία που εφαρμόζονται στην παρούσα ανάλυση. Στην ενότητα που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι στρατηγικές απολογίας σύμφωνα με τη θεωρία αποκατάστασης εικόνας του Benoit (1995) και αναλύεται πώς αυτές έχουν χρησιμοποιηθεί από πρόσωπα ή οργανώσεις σε περιόδους που αντιμετωπίζουν μια κρίση. Στην παρούσα ανάλυση, η θεωρία Benoit λειτουργεί ως εργαλείο για την κατηγοριοποίηση και ερμηνεία των απολογητικών στρατηγικών που επιστρατεύονται στο λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού εντός του Κοινοβουλίου.

Τυπολογία των στρατηγικών απολογίας

Η θεωρία του Benoit προσφέρει ένα συστηματικό πλαίσιο για την κατανόηση των τρόπων με τους οποίους οι δράντες προσπαθούν να διαφυλάξουν ή να ανακτήσουν τη φήμη τους όταν αυτή τίθεται υπό αμφισβήτηση. Οι στρατηγικές που προτείνονται οργανώνονται γύρω από πέντε βασικούς άξονες: την άρνηση, την αποφυγή ευθύνης, τη μείωση της επιβλαβούς ενέργειας, τη διορθωτική δράση και τη συγχώρεση. Ο στόχος τους είναι η γενικότερη διαχείριση των κρίσεων καθώς και η μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στη φήμη του προσώπου. Η εφαρμογή αυτών των στρατηγικών διαφέρει ανάλογα με το είδος της κρίσης, το κοινό στο οποίο απευθύνεται ο απολογούμενος και το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα η απολογία. Κατά τον William

Benoit, υπάρχουν τέσσερις βασικές κατηγορίες στρατηγικών απολογίας (Benoit, 2014: 22). Η τυπολογία των στρατηγικών απολογίας και αποκατάστασης εικόνας παρουσιάζεται παρακάτω, μαζί με μία σύντομη εξήγηση.

1. Η Άρνηση (Denial) χωρίζεται σε δύο υποκατηγορίες την Απλή Άρνηση (Simple Denial) και την Μετάθεση της Ευθύνης (Shifting the blame). Στην περίπτωση της Απλής Άρνησης ο κατηγορούμενος αρνείται ολόκληρη την πράξη και συνεπώς την ευθύνη. Στην δεύτερη περίπτωση ο κατηγορούμενος αποδέχεται ότι συνέβη η πράξη αλλά αρνείται την ενοχή, δηλαδή ότι έφταιξε ο ίδιος και μεταφέρει την ευθύνη σε ένα τρίτο πρόσωπο.
2. Η Ελαχιστοποίηση της Ευθύνης (Evading of Responsibility) που αποτελείται από τέσσερις υποκατηγορίες: την Αντίδραση σε Πρόκληση (Provocation), δηλαδή ο απολογούμενος αντέδρασε με τον τρόπο αυτό επειδή τον προκάλεσαν. Σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιείται η τεχνική του αποδιοπομπαίου τράγου (Benoit, 2014: 23)., Η δεύτερη υποκατηγορία είναι η Αδυναμία Ελέγχου της Κατάστασης (Defeasibility), δηλαδή ο κατηγορούμενος δηλώνει ότι δεν μπορεί να ευθύνεται αυτός για την πράξη επειδή δεν είχε τον έλεγχο της κατάστασης ή δεν είχε τις απαραίτητες πληροφορίες και γνώσεις για να αποτρέψει το γεγονός για το οποίο κατηγορείται. Το Ατύχημα (Accident) είναι η τρίτη υποκατηγορία και αφορά, την απόδοση μέρους ή και ολόκληρης της ευθύνης σε ένα ατυχές γεγονός. Τέλος, οι Καλές Προθέσεις (Good Intentions) αποτελούν την τέταρτη στρατηγική απολογίας όπου ο κατηγορούμενος αποδέχεται την κατηγορία αλλά επισημαίνει τις καλές προθέσεις που είχε. Συνήθως άτομα που κάνουν επίκληση στις καλές προθέσεις που είχαν, δεν τους αποδίδεται τόσο μεγάλη ευθύνη όσο σε άτομα που είχαν σκοπό να πράξουν κακό. (Benoit, 2014: 24).
3. Η Απομείωση της Βλάβης (Reduce Offensiveness of Event). Αποτελείται από έξι διακριτές υποκατηγορίες: την Ελαχιστοποίηση (Minimization), δηλαδή όταν γίνεται μείωση του μεγέθους ή της βαρύτητας της ζημίας, την Διαφοροποίηση (Differentiation) που αφορά τη σύγκριση με παρόμοιες πράξεις με αρνητικότερο όμως πρόσημο και τελικά την προβολή της πράξης ως λιγότερο προσβλητική (Benoit, 2014: 24). Κατά την Ενίσχυση του Απολογουμένου (Bolstering) γίνεται ανάδειξη των θετικών χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του απολογουμένου με στόχο τη μείωση του αρνητικού πρόσημου της πράξης του (Benoit, 2014: 24). Η επόμενη υποκατηγορία είναι

αυτή της Υπέρβασης (Transcendence), δηλαδή η αλλαγή του ερμηνευτικού πλαισίου με σκοπό της αναγωγή της αρνητικής πράξης σε ένα ευρύτερο θετικό συγκείμενο (Benoit, 2014: 25). Η Αντεπίθεση (Attack Accuser), δηλαδή η μείωση της αξιοπιστίας της πηγής της κατηγορίας δηλαδή, του κατήγορου (Benoit, 2014: 25). Και τέλος, η έκτη υποκατηγορία είναι η στρατηγική της Αποζημίωσης (Compensation) όπου ο κατηγορούμενος ουσιαστικά, δωροδοκεί τον κατήγορο με απώτερο σκοπό να μειωθεί το αρνητικό συναίσθημα που έχει προκαλέσει η άδικη του πράξη (Benoit, 2014: 25).

4. Η Επανόρθωση (Corrective Action) αφορά την περίπτωση που ο απολογούμενος ορκίζεται ότι θα διορθώσει το πρόβλημα και θα προσπαθήσει να αποτρέψει από το να ξανά συμβεί κάποια παρόμοια πράξη στο μέλλον (Benoit, 2014: 26).
5. Ο Εξαγνισμός (Mortification) απασχολεί την περίπτωση που ο κατηγορούμενος παραδέχεται την πράξη, την ενοχή και ζητά συγχώρεση από τον κατήγορο (Benoit, 2014: 26).

Ακολουθεί ο πίνακας των στρατηγικών απολογίας:

Ονομασίες στρατηγικής	Ορισμός
Στρατηγική της Άρνησης	
Απλή Άρνηση	Η πράξη δεν συνέβη
Μετάθεση Ευθύνης	Η πράξη συνέβη αλλά κάποιος άλλος έχει την ευθύνη
Στρατηγική Ελαχιστοποίησης της Ευθύνης	
Αντίδραση σε Πρόκληση	Ήταν αντίδραση σε πράξη κάποιου άλλου
Αδυναμία Ελέγχου της Κατάστασης	Έλλειψη πληροφόρησης ή ικανότητας
Ατύχημα	Ένα ατυχές γεγονός
Καλές Προθέσεις	Πράξη με καλές προθέσεις
Στρατηγική Απομείωσης της Βλάβης	
Ελαχιστοποίηση	Η πράξη θεωρείται λιγότερο επιβλαβής απ' ό,τι πιστευόταν
Διαφοροποίηση	Η πράξη θεωρείται λιγότερο επιβλαβής από παρόμοιες
Ενίσχυση του Απολογουμένου	Τονίζονται τα θετικά χαρακτηριστικά του απολογουμένου
Υπέρβαση	Αλλαγή του πλαισίου και έμφαση σε σημαντικότερες αξίες
Αντεπίθεση	Υπονόμηση της αξιοπιστίας του κατήγορου
Αποζημίωση	Αποζημίωση των θυμάτων

Στρατηγική της Επανόρθωσης	Σχέδιο για αποκατάσταση και αποτροπή επανάληψης
Στρατηγική του Εξαγνισμού	Ειλικρινής απολογία και έκφραση μεταμέλειας για την πράξη

Οι στρατηγικές απολογίας έχουν αποδειχθεί χρήσιμες στην ανάλυση δημόσιων λόγων με κύριο στόχο τη διαχείριση κρίσεων. Αυτό διαπιστώνεται μέσα από προγενέστερες έρευνες⁵ που έχουν χρησιμοποιήσει και εφαρμόσει τη θεωρία στην ανάλυσή τους. Συνήθως οι έρευνες αφορούν το περιεχόμενο ομιλιών από πολιτικά πρόσωπα ή εταιρείες. Για παράδειγμα, ο Ασπριάδης (2013) εξετάζει τη ρητορική συγκρότηση του λόγου του πρώην Αμερικανού πρόεδρου Τζόρτζ Μπους μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Ιράκ. Συγκεκριμένα, αναλύει μέσω των στρατηγικών απολογίας και αποκατάστασης εικόνας το πώς η αμερικανική ηγεσία διαχειρίζεται το αφήγημα του πολέμου κατά της τρομοκρατίας (Ασπριάδης, 2013: 4). Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν πως η κυβέρνηση μπορεί να νομιμοποιεί τις αποφάσεις της και να επηρεάζει τη διεθνή κοινή γνώμη (Ασπριάδης, 2013: 115-116). Η Γεωργαλίου (2017) επιχειρεί να εφαρμόσει τη θεωρία αποκατάστασης της εικόνας στο ελληνικό πλαίσιο. Ειδικότερα στην έρευνά της *«εξετάζεται η χρήση στρατηγικών απολογίας από τέσσερις πολιτικούς σε συνεντεύξεις που παραχώρησαν σε διεθνή Μέσα την περίοδο 2009-2016»* (Γεωργαλίου, 2017: ii). Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας φαίνεται να κυριαρχούν οι στρατηγικές της Υπέρβασης, της Επίθεσης και της Ενίσχυσης στους λόγους των πολιτικών προσώπων αποδεικνύοντας τη διάθεση τους για μη ειλικρινής και πραγματική απολογία (Γεωργαλίου, 2017: 145). Μια εξίσου ενδιαφέρουσα εφαρμογή των στρατηγικών απολογίας σε διαφορετικό πλαίσιο είναι η έρευνα του Μιχαλόπουλου (2023) με κύριο θέμα την αντιμετώπιση του σκανδάλου που ενεπλάκη η ελληνική επιχείρηση Follie Follie, το 2018 (Μιχαλόπουλος, 2023: 4). Μέσα από την ανάλυση των δηλώσεων των διοικητικών στελεχών της εταιρείας τεκμαίρεται ότι επιλέγουν να αρνηθούν τις κατηγορίες και να βασιστούν στη στρατηγική της Απομείωσης της Βλάβης, δηλαδή προσπαθούν να αναδείξουν την αξιοπιστία του κατήγορου (Μιχαλόπουλος, 2023: 39).

⁵ Οι παρακάτω έρευνες έχουν γίνει υπό την σκέπη του Εργαστηρίου Στρατηγικής Επικοινωνίας και Μέσων Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Πειραιώς
<https://www.des.unipi.gr/el/ergastiria/scm>

Στην ενότητα που μόλις ολοκληρώθηκε, παρουσιάστηκε το θεωρητικό πλαίσιο των στρατηγικών απολογίας, παρατέθηκε το τυπολογικό σύστημα των στρατηγικών απολογίας του Benoit και παρουσιάστηκαν ορισμένες έρευνες που εφαρμόζουν αυτά τα θεωρητικά εργαλεία. Η παρούσα έρευνα κινείται ερευνητικά στο νεοελληνικό συγκείμενο, αναλύοντας δύο κρίσιμα γεγονότα και ειδικότερα αναλύοντας τον απολογητικό λόγο γύρω από τη διαχείριση αυτών των κρίσιμων γεγονότων, αναζητώντας την παρουσία στρατηγικών απολογίας στον λόγο του Πρωθυπουργού. Στη συνέχεια, ακολουθεί η μεθοδολογία που παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται η τυπολογία των στρατηγικών απολογίας ως ερευνητικό εργαλείο.

Μεθοδολογία

Η παρούσα μελέτη υιοθετεί το ποιοτικό ερευνητικό παράδειγμα. Η εστίαση βρίσκεται στην ανάλυση του πολιτικού λόγου, με σκοπό τη διερεύνηση των στρατηγικών απολογίας και της διαχείρισης κρίσεων από τους πολιτικούς δρώντες στο πλαίσιο του Ελληνικού Κοινοβουλίου, συγκεκριμένα από τον Έλληνα Πρωθυπουργό. Η επιλογή της ποιοτικής προσέγγισης κρίνεται σκόπιμη, καθώς ο στόχος της έρευνας δεν είναι η μέτρηση συχνοτήτων ή η στατιστική επεξεργασία δεδομένων, αλλά η ερμηνεία του πολιτικού λόγου και η ανάδειξη των νοηματοδοτήσεων της ευθύνης και της απολογίας σε περιόδους κρίσης (Denzin & Lincoln, 2018· Wodak & Meyer, 2015).

Η μεθοδολογία της έρευνας ακολουθεί μια ποιοτική προσέγγιση και συγκεκριμένα υιοθετεί την στρατηγική της μελέτης περίπτωσης αφού εξετάζει ένα συγκεκριμένο φαινόμενο (Stake, 1994), την απολογία σε περιόδους κρίσης, σε ένα καθορισμένο πλαίσιο, το ελληνικό κοινοβούλιο.

Όσον αφορά τη συλλογή των δεδομένων, δηλαδή τη συγκρότηση του σώματος κειμένου προς ανάλυση, χρησιμοποιήθηκε η επίσημη σελίδα της Βουλής των Ελλήνων, συγκεκριμένα το πεδίο εύρεσης κοινοβουλευτικών πρακτικών⁶. Το σώμα κειμένου συνίστανται σε επίσημες μεταγραφές κοινοβουλευτικών συνεδριάσεων, δηλαδή σε απομαγνητοφωνήσεις, οι οποίες αφορούν δύο περιπτώσεις κρίσης: (α) τις πυρκαγιές

⁶ Πρακτικά Τεμπών: <https://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias?search=on&DateFrom=28%2F03%2F2024&DateTo=28%2F03%2F2024>
Πρακτικά Εύβοιας: <https://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias?search=on&DateFrom=25%2F08%2F2021&DateTo=25%2F08%2F2021>

στην Εύβοια τον Αύγουστο του 2021 και (β) το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη τον Φεβρουάριο του 2023. Το σώμα κειμένων που αναλυθήκαν αποτελείται από τα πρακτικά της Ολομέλειας της Βουλής, την 25 Αυγούστου 2021 και 28 Μαρτίου 2024, αντιστοίχως. Τα κείμενα αντλήθηκαν από τον ιστότοπο της Βουλής των Ελλήνων, με κριτήριο την αναφορά στο αντίστοιχο συμβάν εντός του χρονικού πλαισίου των ημερών/εβδομάδων που ακολούθησαν.

Τα ποιοτικά δεδομένα εξαρτώνται από το πλαίσιο στο οποίο βρίσκονται (Gray, 2022: 143), στην παρούσα περίπτωση, τα δεδομένα προέρχονται από τα Πρακτικά της Βουλής, δηλαδή αποτελούν κοινοβουλευτικό λόγο. Ο τύπος των δεδομένων είναι θεσμικά παραγόμενα δεδομένα (official discourse data), τα οποία εντάσσονται στο πεδίο της Πολιτικής Επικοινωνίας και του δημόσιου λόγου (Fairclough & Fairclough, 2012). Η μορφή των δεδομένων είναι διαδικτυακά έγγραφα που περιλαμβάνουν τρέχουσες καταγραφές που απαντώνται στο πλαίσιο της δημόσιας σφαίρας (Gray, 2022: 429). Αυτές οι πολιτικές καταγραφές του λόγου της κυβέρνησης, αποτελούν αντικείμενο μελέτης και έρευνας αφού αναδεικνύουν τις δηλώσεις της κυβερνήσεως.

Στη συνέχεια η κύρια μέθοδος ανάλυσης των εγγράφων γίνεται σύμφωνα με τη θεωρία των στρατηγικών απολογίας του Benoit (1995). Η ανάλυση βασίζεται στις αρχές της ανάλυσης λόγου και ειδικότερα στη μελέτη στρατηγικών απολογίας (Benoit, 1995· Coombs, 2007b). Η μεθοδολογία περιλαμβάνει εντοπισμό και ανάλυση των απολογητικών στρατηγικών.

Η ανάλυση του λόγου εξετάζει τόσο τη λεκτική συγκρότηση των στρατηγικών όσο και τις επιδόσεις των ομιλητών σε όρους πειθούς, αποτροπής της κοινωνικής κατακραυγής και ανακατασκευής της σχέσης με το κοινό. Στο πλαίσιο αυτό, αναγνωρίζεται ότι η απολογία δεν συνιστά απλώς μία ρητορική πράξη, αλλά μία πολιτισμικά και θεσμικά δομημένη στρατηγική, που αποσκοπεί στη διαχείριση της λογοδοσίας και της πολιτικής ευθύνης (Todorov, 1995· Wodak, 2011).

Για τις ανάγκες της ποιοτικής έρευνας διαμορφώθηκε το εργαλείο της κλείδας παρατήρησης (observation checklist), με στόχο την κατηγοριοποίηση των ευρημάτων (Fetterman, 2019) το οποίο προσφέρεται στο παράρτημα της παρούσας μελέτης. Έτσι, η καταγραφή των στρατηγικών απολογίας πραγματοποιείται με τη χρήση της μεθόδου της κλείδας παρατήρησης. Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου οφείλεται στο γεγονός ότι επιτρέπει την αποδελτίωση αυτούσιων αποσπασμάτων από το σώμα

κειμένου προς εξέταση. Τα αποσπάσματα ταυτοποιούνται σύμφωνα με την τυπολογία των στρατηγικών του Benoit (1995) και αναλύονται σε ρητορικό επίπεδο.

Ειδικότερα, η κλείδα παρατήρησης περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες: τον αύξοντα αριθμό του κάθε αποσπάσματος, το σώμα κειμένου στο οποίο ανήκει, το δρων πολιτικό υποκείμενο (ποιος μιλάει), το αυτούσιο απόσπασμα σε εισαγωγικά, τον τύπο στρατηγικής απολογίας που περιλαμβάνει ή συνδυασμό τους και την ερμηνευτική ανάλυση αναφορικά με τη χρήση της εκάστοτε στρατηγικής. Το σύνολο της κλείδας παρατήρησης περιλαμβάνεται στο παράρτημα της εργασίας. Στη συνέχεια τα δεδομένα από την κλείδα παρατήρησης ποσοτικοποιήθηκαν με στόχο της σύγκρισής τους. Επίσης, παρατίθενται, τα πιο χαρακτηριστικά αποσπάσματα για κάθε περίπτωση. Η δομή της παρουσίασης τους είναι η εξής: απόσπασμα και ρητορική ανάλυση με λεπτομέρεια.

Η επισκόπηση της υπάρχουσας θεωρίας περί απολογίας και διαχείρισης κρίσεων, έχει ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση των ερευνητικών ερωτημάτων. Με άξονα τα παρακάτω ερωτήματα γίνεται η διαδικασία της ανάλυσης των κειμένων και η εύρεση των στρατηγικών απολογίας. Σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα θα κινηθεί η ανάλυση των αποσπασμάτων από τις ομιλίες του Πρωθυπουργού στο Κοινοβούλιο.

Ερευνητικό Ερώτημα 1: Εντοπίζονται στρατηγικές απολογίας στον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού?

Ερευνητικό Ερώτημα 2: Ποιες είναι οι στρατηγικές απολογίας που εντοπίζονται στον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού?

Ερευνητικό Ερώτημα 3: Ποια τα χαρακτηριστικά των στρατηγικών απολογίας που εντοπίζονται στον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού?

Ερευνητικό Ερώτημα 4: Υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις στρατηγικές απολογίας που εντοπίζονται στον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού στις δύο περιπτώσεις προς ανάλυση?

Εφόσον έχει παρουσιαστεί η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας και τα ερευνητικά ερωτήματα, είναι απαραίτητο να εξεταστεί το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύχθηκαν οι δύο κρίσεις που αφορούν την παρούσα έρευνα. Η ιστορική εξέλιξη των δύο κρίσεων προσφέρει μια βαθύτερη κατανόηση των τρόπων με τους οποίους η διαχείρισή τους κρίνεται απαραίτητη και πώς οι στρατηγικές απολογίας αποτελούν τον αμυντικό μηχανισμό ενάντια στις κατηγορίες που αντιμετωπίζει ο Πρωθυπουργός.

Το Ιστορικό Πλαίσιο

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη διαχείριση κρίσεων από την πλευρά της κυβέρνησης, εστιάζοντας στην αναζήτηση πιθανών στρατηγικών στο ελληνικό κοινοβούλιο, και ειδικότερο στον κοινοβουλευτικό λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού. Οι περιπτώσιολογικές αναλύσεις αφορούν δύο κρίσιμα συμβάντα: τις καταστροφικές πυρκαγιές στην Εύβοια το καλοκαίρι του 2021 και το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη τον Φεβρουάριο του 2023. Στην παρούσα ενότητα προσφέρεται ένα σύντομο θεωρητικό πλαίσιο για την κάθε περιπτώσιολογία.

Οι Πυρκαγιές στην Εύβοια το 2021

Κατά τους θερινούς μήνες του 2021, η Ελλάδα ήρθε αντιμέτωπη με εκτεταμένες δασικές πυρκαγιές σε πολλές περιοχές. Οι πρώτες πυρκαγιές ξεκίνησαν τον Μάιο ενώ οι τελευταίες έσβησαν τον Σεπτέμβριο. Η διάρκειά τους, τις κατατάσσει στις μεγαλύτερες πυρκαγιές που έχουν πλήξει τη χώρα. Το νησί της Εύβοιας ήταν η περιοχή που επλήγη περισσότερο από αυτές, λόγω της σφοδρότητας της φωτιάς και των αντίξοων συνθηκών που επικράτησαν.

Οι μεγαλύτερες φωτιές στην Εύβοια, ξέσπασαν κατά τον Αύγουστο, συγκεκριμένα στο βόρειο τμήμα του νησιού. Οι φωτιές, οι οποίες μαίνονταν επί σειρά ημερών, προκάλεσαν την καταστροφή άνω των 512.000 στρεμμάτων δασικής και γεωργικής γης, οδηγώντας σε σοβαρές ζημιές σε κατοικίες, επιχειρήσεις και στο φυσικό περιβάλλον (Πυροσβεστικό Σώμα Ελλάδας, 2021). Χιλιάδες κάτοικοι αναγκάστηκαν να εκκενώσουν τις περιοχές τους, ενώ οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις υπήρξαν εκτεταμένες και μακροχρόνιες. Το 2021 δεν είναι η πρώτη φορά που το νησί της Εύβοιας αντιμετωπίζει σφοδρές πυρκαγιές. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 2000-2009, καταγράφηκε, ο μεγαλύτερος μέσος ετήσιος αριθμός δασικών πυρκαγιών (<https://dasarxeio.com>). Το αποκορύφωμα ήταν το 2007 όπου οι πυρκαγιές στην Πελοπόννησο και στην Εύβοια, αφαίρεσαν την ζωή από 78 ανθρώπους και 68 ζώα, έκαψαν περίπου 2.700.000 στρέμματα γης και κατέστρεψαν 1.500 κατοικίες. Το γεγονός ότι η Εύβοια επλήγη εκ νέου από μεγάλες πυρκαγιές, μετά από εκείνες του 2007, φανερώνει τις ενδεχόμενες αδυναμίες και ελλείψεις στο σύστημα πολιτικής προστασίας της χώρας (Xanthopoulos et al, 2022).

Αναλυτικότερα, οι πυρκαγιές στην Εύβοια ξεκίνησαν στα τέλη Ιουλίου 2021 και κορυφώθηκαν τον Αύγουστο, με την πιο καταστροφική φάση να εκδηλώνεται από τις 3 Αυγούστου και να διαρκεί μέχρι τις αρχές Σεπτεμβρίου. Η πυρκαγιά επηρέασε ιδιαίτερα τις περιοχές του Δήμου Λίμνης-Μαντουδίου-Αγίας Άννας και του Δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού, καθώς και άλλες περιοχές της κεντρικής και βόρειας Εύβοιας, καταστρέφοντας τεράστιες εκτάσεις δασών, καλλιεργειών και κατοικιών (<https://dasarxeio.com>). Η ακριβής αιτία της πυρκαγιάς παραμένει ασαφής, αν και διάφορες θεωρίες επικεντρώνονται στην ανθρώπινη αμέλεια και τις υψηλές θερμοκρασίες που επικράτησαν κατά την περίοδο εκείνη. Η δυσκολία της κατάσβεσης των πολλαπλών μετώπων που είχαν δημιουργηθεί, έγκειται στη μεγάλη έκταση της πυρκαγιάς. Διότι είχαν φτάσει μέχρι την θάλασσα, τον Ευβοϊκό Κόλπο από τα δυτικά, και μέχρι το Αιγαίο Πέλαγος στα ανατολικά. Έτσι, έγινε πιο δύσκολη η μεταφορά των πληγέντων κατοίκων σε ασφαλές περιοχές αλλά και η μεταφορά των πυροσβεστικών οχημάτων. Τέλος, η αποτίμηση της εταιρείας ΥΛΗ - Διαχείριση και Προστασία Περιβάλλοντος, υπολογίζει τις καμένες εκτάσεις στο 77,11% στον Δήμο Λίμνης-Μαντουδίου-Αγίας Άννας και στο 62,24% στον Δήμο Ιστιαίας-Αιδηψού (<https://dasarxeio.com>).

Γενικότερα, από τη δεκαετία του 2000 και εντεύθεν, η Ελλάδα έχει βιώσει έναν αυξανόμενο αριθμό πυρκαγιών, κυρίως λόγω του συνδυασμού υψηλών θερμοκρασιών, έντονων ανέμων, κακής διαχείρισης της δασικής βλάστησης και της ανεπαρκούς προετοιμασίας από τη μεριά του κράτους. Μερικές από τις πιο χαρακτηριστικές πυρκαγιές είναι αυτές του 2007 όπου επηρεάστηκε η Πελοπόννησος και η Εύβοια, οι πυρκαγιές του 2009 στην Αττική με αποκορύφωμα την φωτιά στο δάσος της Πεντέλης και τέλος η πυρκαγιά στον οικισμό του Ματιού, το 2018, η οποία αποτέλεσε την φονικότερη δασική και αστική φωτιά του 21^{ου} αιώνα στην Ελλάδα. Η πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής, είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο 172 ανθρώπων και την πρόκληση τεράστιων υλικών ζημιών. Η ταχύτατη εξάπλωσή της φωτιάς, σε συνδυασμό με τις ελλείψεις στον κρατικό μηχανισμό, ανέδειξαν σοβαρά ζητήματα πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κρίσεων, σηματοδοτώντας ένα σημείο αναφοράς στον δημόσιο και πολιτικό διάλογο.

Σε παρόμοιο κλίμα εκτυλίσσεται η περίπτωση της Εύβοιας, όπου οι καταστροφικές πυρκαγιές εντάσσονται στη γενικότερη τάση, της κλιματικής αλλαγής ως έναν καθοριστικό παράγοντα. Το 2021, η Ελλάδα αντιμετώπισε ένα κύμα καύσωνα με

θερμοκρασίες που υπερέβαιναν τους 40°C, γεγονός που αύξησε την πιθανότητα πυρκαγιών σε ευαίσθητες περιοχές, όπως οι δασικές εκτάσεις της Εύβοιας. Επίσης, συνέβαλαν στην κρίσιμη κατάσταση των πυρκαγιών, η κακή δασοπροστασία, η απουσία ή η καθυστερημένη αντίδραση στις προειδοποιήσεις για κινδύνους φωτιάς, και η ανυπαρξία σύγχρονων μεθόδων πρόληψης και αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών. Το αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν η ανεξέλεγκτη εξάπλωση της φωτιάς στο βόρειο κομμάτι της Εύβοιας.

Σημαντικό ρόλο στη διαχείριση των πυρκαγιών έχει το κράτος και οι αντιτυρικοί μηχανισμοί του. Στην περίπτωση της Εύβοιας, το καλοκαίρι του 2021, το έργο διάσωσης και απόσβεσης ήταν εξαιρετικά δύσκολο λόγω των αντίξοων συνθηκών (κλιματική αλλαγή) και της έλλειψης οργάνωσης του κρατικού μηχανισμού (Μάρκου-Νικάνδρου, 2022). Επίσης η ελλιπής οικονομική ενίσχυση από την πλευρά του κράτους συμβάλει στο ευρύτερο πλαίσιο των αδύναμων στοιχείων του για την επιτυχή διαχείριση των πυρκαγιών. Συνοπτικά, η κυβερνητική διαχείριση της συγκεκριμένης κρίσης βρέθηκε στο επίκεντρο έντονης πολιτικής κριτικής, εστιάζοντας κυρίως στην έλλειψη επαρκών πυροσβεστικών δυνάμεων και την αδυναμία συντονισμού των αρμόδιων φορέων πολιτικής προστασίας.

Τέλος, στο πλαίσιο των κοινοβουλευτικών συζητήσεων, η κυβέρνηση επιχείρησε να απορρίψει μέρος των ευθυνών, προβάλλοντας τις πρωτόγνωρες καιρικές συνθήκες και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής ως βασικούς επιβαρυντικούς παράγοντες. Παράλληλα, ανέδειξε τις προσπάθειες αποκατάστασης των πληγισμών περιοχών και τις πρωτοβουλίες για την αναδιοργάνωση της πολιτικής προστασίας. Αντίθετα, η αντιπολίτευση εστίασε στην έλλειψη προληπτικών μέτρων και την ανεπαρκή ανταπόκριση των αρχών, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για έγκαιρο σχεδιασμό και αποτελεσματικότερη διαχείριση κρίσεων.

Το Σιδηροδρομικό Δυστύχημα στα Τέμπη το 2023

Η δεύτερη περίπτωση αφορά το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη ή το έγκλημα των Τεμπών όπως αναφέρεται στον λόγο των συγγενών των θυμάτων. Το δυστύχημα συνέβη στις 28 Φεβρουαρίου 2023 και αποτελεί το πιο πολύνεκρο σιδηροδρομικό ατύχημα της Ελλάδας. Δύο τρένα, μια επιβατική αμαξοστοιχία με κατεύθυνση από Αθήνα προς Θεσσαλονίκη και μια εμπορική αμαξοστοιχία με αντίθετη πορεία, συγκρούστηκαν μετωπικά. Η σύγκρουση είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο 57 ανθρώπων,

όπου το 56% ήταν άτομα κάτω των 30 ετών και στον τραυματισμό πάνω από 85 ατόμων (<https://www.tempi.datagen.gr>).

Σύμφωνα με την έρευνα του ΕΟΔΑΣΑΑΜ (Εθνικός Οργανισμός Διερεύνησης Αεροπορικών και Σιδηροδρομικών Ατυχημάτων και Ασφάλειας Μεταφορών), που λειτούργησε πρώτη φορά τον Φεβρουάριο του 2024, μια σύντομη αναδρομή των γεγονότων είναι η παρακάτω.

Το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη, που έλαβε χώρα στις 28/02/23, αποτελεί ένα από τα πλέον τραγικά συμβάντα στην ιστορία των ελληνικών σιδηροδρόμων. Λίγο μετά τις 23:18, η επιβατική αμαξοστοιχία InterCity IC-62 που εκτελούσε το δρομολόγιο Αθήνα–Θεσσαλονίκη, συγκρούστηκε μετωπικά με την εμπορική αμαξοστοιχία 63503 στον ίδιο σιδηροδρομικό άξονα, μεταξύ των σταθμών Λάρισας και Νέων Πόρων, συγκεκριμένα κοντά στο χωρίο Ευαγγελισμός. Οι ταχύτητές τους κατά τη σύγκρουση ήταν περίπου 150 χλμ./ώρα και 90 χλμ./ώρα αντίστοιχα. Η σύγκρουση σημειώθηκε σε καμπύλο σημείο του δικτύου, με αποτέλεσμα τον εκτροχιασμό και την ολοσχερή καταστροφή των μηχανών και πρώτων βαγονιών. Συγκεκριμένα, το βαγόνι του εστιατορίου και ένα της δεύτερης θέσης από την επιβατική αμαξοστοιχία τυλίχθηκαν στις φλόγες αμέσως μετά την εκδήλωση εκτεταμένης πυρκαγιάς και καταστράφηκαν ολοσχερώς (ΕΟΔΑΣΑΑΜ, 2025: 12–13).

Από το δυστύχημα προέκυψαν 57 θάνατοι, εκ των οποίων οι περισσότεροι ήταν νέοι επιβάτες, κυρίως φοιτητές, καθώς και 81 σοβαροί τραυματισμοί (άλλες πηγές αναφέρουν 85 ή ακόμα και 180 συνολικούς τραυματίες ανεξαρτήτως από την σοβαρότητα των τραυμάτων). Η σφοδρότητα της σύγκρουσης και η μεταγενέστερη φωτιά επιδείνωσαν τις συνέπειες, καθιστώντας την επιχείρηση διάσωσης εξαιρετικά δύσκολη (ΕΟΔΑΣΑΑΜ, 2025: 22). Σημαντικός αριθμός επιζώντων και διασωστών ανέπτυξε ψυχολογικά τραύματα, με ενδείξεις διαταραχής μετατραυματικού στρες (PTSD), ενώ σχετική έρευνα κατέδειξε ότι τουλάχιστον το 25% των συμμετεχόντων παρουσίαζε σοβαρά συμπτώματα ακόμη και έναν χρόνο αργότερα (ΕΟΔΑΣΑΑΜ, 2025: 122–123).

Εξίσου σημαντικό είναι να γίνει αναφορά και στο πλαίσιο μέσα στο οποίο συνέβη το δυστύχημα. Το ελληνικό σιδηροδρομικό δίκτυο διαθέτει μια μακρά ιστορία, αλλά χαρακτηρίζεται από ελλείψεις σε υποδομές, ασυνέχειες στη χρηματοδότηση και διαρκή προβλήματα διαχείρισης. Η ιδιωτικοποίηση της ΤΡΑΙΝΟΣΕ το 2017, στο πλαίσιο της

ευρύτερης προσπάθειας ιδιωτικοποίησης των δημόσιων οργανισμών λόγω της οικονομικής κρίσης, άλλαξε σημαντικά το τοπίο των σιδηροδρόμων στην Ελλάδα. Αν και η ιδιωτικοποίηση θεωρήθηκε ως ευκαιρία για εκσυγχρονισμό και βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών, στην πράξη αναδείχθηκαν σοβαρές αδυναμίες στην υλοποίηση μέτρων ασφαλείας και την αναβάθμιση των υποδομών.

Στην συνέχεια και όσον αφορά τα συστήματα ασφαλείας, το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας χαρακτηρίζεται από πεπαλαιωμένα συστήματα ελέγχου και σηματοδότησης. Το έργο για την εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων ασφαλείας, όπως το European Train Control System (ETCS), είχε ξεκινήσει ήδη από το 2014, αλλά καθυστερήσεις και γραφειοκρατικά εμπόδια οδήγησαν στη μη ολοκλήρωσή του έως το 2023. Οι διαχρονικές αυτές ελλείψεις αποτέλεσαν καθοριστικό παράγοντα στην πρόκληση του δυστύχηματος. Η τραγική αυτή σύγκρουση αποδόθηκε αρχικά σε ανθρώπινο λάθος, καθώς ο σταθμάρχης της Λάρισας φέρεται να έδωσε λανθασμένες εντολές. Ωστόσο, η αδυναμία ύπαρξης αυτοματοποιημένων συστημάτων ασφαλείας αποτέλεσε κρίσιμο παράγοντα στην κλιμάκωση της κρίσης. Η μη λειτουργία των αυτόματων συστημάτων ανίχνευσης λαθών και η έλλειψη συστημάτων τηλεδιοίκησης σήμαινε ότι η ανθρώπινη παρέμβαση ήταν ο μοναδικός μηχανισμός ασφαλείας εκείνη τη νύχτα, αυξάνοντας έτσι τον κίνδυνο ανθρώπινου λάθους. Επιπλέον, η υποστελέχωση και η ανεπαρκής εκπαίδευση του προσωπικού αποδείχθηκαν κρίσιμοι παράγοντες, επίσης.

Σε κοινωνικό επίπεδο, το δυστύχημα προκάλεσε πρωτοφανές κύμα δημόσιας οργής και κινητοποιήσεων σε όλη την επικράτεια. Χιλιάδες πολίτες συμμετείχαν σε διαδηλώσεις, απαιτώντας να αποδοθεί δικαιοσύνη και λογοδοσία εκ μέρους του κράτους, ενώ χαρακτηριστικά συνθήματα όπως «Πάρε με όταν φτάσεις» και «Δεν έχω οξυγόνο» αναδείχθηκαν σε σύμβολα της συλλογικής μνήμης και θλίψης (ΕΟΔΑΣΑΜ, 2025: 23). Οι φωνές των οικογενειών των θυμάτων διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση του θέματος στην πολιτική ατζέντα, απαιτώντας την απόδοση ευθυνών και την αποτροπή παρόμοιων τραγωδιών στο μέλλον.

Ταυτόχρονα, η εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης προς τους κρατικούς θεσμούς και τον μηχανισμό σιδηροδρομικής ασφάλειας υπέστη σημαντική φθορά. Επίσης, σε κοινοβουλευτικό επίπεδο, το δυστύχημα προκάλεσε ευρεία κοινωνική κατακραυγή και έντονες αντιδράσεις από την αντιπολίτευση, με αιτήματα για πολιτικές ευθύνες και μεταρρυθμίσεις στον τομέα των μεταφορών.

Επιλογή των περιπτώσεων

Οι δύο αυτές περιπτώσεις επιλέχθηκαν λόγω της διαρκούς παραμονής τους στην επικαιρότητα, της έντονης πολιτικής και κοινωνικής διάστασης που έφεραν στο προσκήνιο, καθώς και της δυνατότητας ανάλυσης στρατηγικών απολογίας στο πλαίσιο του επίσημου θεσμικού λόγου -συγκεκριμένα, των συνεδριάσεων της Βουλής-. Παράλληλα, παρέχουν εύφορο έδαφος για συγκριτική μελέτη, καθώς διαφέρουν ως προς το είδος της κρίσης (φυσική καταστροφή – σιδηροδρομικό δυστύχημα), αλλά παρουσιάζουν κοινά στοιχεία στη διαχείριση και στη ρητορική ανταπόκριση. Το κομβικό κοινό στοιχείο είναι ότι και τα δύο γεγονότα έλαβαν χώρα υπό την ίδια κυβέρνηση, συνεπώς ο πολιτικός λόγος προς ανάλυση προέρχεται από το ίδιο δρών πολιτικό υποκείμενο. Η ανάλυση αυτών των περιπτώσεων στοχεύει στην ανάδειξη των στρατηγικών που υιοθετούνται σε επίπεδο λόγου για τη διαχείριση της κρίσης, την ανάληψη ευθυνών, την ενοχή και την ανάκτηση της πολιτικής αξιοπιστίας. Μέσω της εξέτασης των επίσημων κοινοβουλευτικών πρακτικών, η παρούσα μελέτη επιχειρεί να φωτίσει τον πολιτικό λόγο σε περιόδους κρίσης και τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η δημόσια εικόνα της εξουσίας.

Ανάλυση

Στο παρόν κεφάλαιο, εξετάζεται η πολιτική απολογία του Πρωθυπουργού για την διαχείριση δύο κρίσεων, μίας φυσικής καταστροφής και ενός σιδηροδρομικού δυστυχήματος, και ειδικότερα εξετάζεται η παρουσία και η χρήση στρατηγικών απολογίας. Οι στρατηγικές αυτές εντάσσονται σε ένα φάσμα που κυμαίνεται από την άρνηση της ευθύνης και ελαχιστοποίηση της ευθύνης έως την ανάληψή της και την έκφραση αληθινής συγγνώμης, με σκοπό την αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας του απολογουμένου. Η θεωρία αυτή παρέχει ένα γόνιμο εννοιολογικό πλαίσιο για την ανάλυση κοινοβουλευτικών παρεμβάσεων, όπως αυτών του Πρωθυπουργού κατά τη διαχείριση των κρίσεων των πυρκαγιών στην Εύβοια και του σιδηροδρομικού δυστυχήματος στα Τέμπη. Από μια ρητορική σκοπιά, ο λόγος του Έλληνα Πρωθυπουργού κατατάσσεται στο δικανικό είδος, αφού επιχειρεί να απαλλαχθεί από τις κατηγορίες μέσω των πειστικών επιχειρημάτων του και την επίκληση στο συναίσθημα. Επίσης, στα σημεία που αναδεικνύει το Ήθος του, ο λόγος του είναι επιδεικτικός, σύμφωνα με την διάκριση των τριών ειδών ρητορικού λόγου του

Αριστοτέλη. Διότι, η απολογία συνδέεται άμεσα με το Ήθος, και στην περίπτωση της ρητορικής απολογίας του Πρωθυπουργού η πειθώ του εντοπίζεται στην επίδειξη θετικών στοιχείων της προσωπικότητάς του. Όσον αφορά, τα μέσα πειθούς χρησιμοποιείται περισσότερο το Ήθος και το Πάθος. Ο απολογούμενος προσπαθεί να πείσει το κοινό ότι δεν είναι βάσιμες οι κατηγορίες που του επιρρίπτουν μέσω της ανάδειξης του ηθικού χαρακτήρα του και της επίκλησης στο συναίσθημα με συγκεκριμένο συναισθηματικά φορτισμένο λεξιλόγιο.

Αντικείμενο της ανάλυσης, αποτελεί η απολογητική ρητορική του Έλληνα Πρωθυπουργού, για τις δύο περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων που αφορούν τις πυρκαγιές στην Εύβοια το καλοκαίρι του 2021 καθώς και το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη, το 2023. Σκοπός της παρούσας ανάλυσης των κοινοβουλευτικών πρακτικών είναι να διερευνηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, φωτίζοντας τις απολογητικές στρατηγικές που αξιοποιεί ο ομιλητής κατά την διαχείριση των κρίσεων.

Μετά από την ενδελεχή ανάγνωση των πρακτικών, την καταγραφή των αποσπασμάτων και τη συμπλήρωση της κλείδας παρατήρησης, αναδείχτηκαν τα παρακάτω δεδομένα. Τα δεδομένα θα παρουσιαστούν σε πρώτο επίπεδο με ποιοτική ερμηνεία και ανάλυση ενώ σε δεύτερο επίπεδο επιχειρείται μερική και περιορισμένη ποσοτικοποίησή τους.

Από την τυπολογία των στρατηγικών απολογίας που προτείνει ο Benoit (1995) για την αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας, συναντώνται μια πληθώρα στρατηγικών και στις δύο περιπτώσεις των ομιλιών του Πρωθυπουργού. Συνολικά, καταγράφηκαν 108 αποσπάσματα από το σώμα κειμένων, όπου το καθένα αντιστοιχεί σε μία στρατηγική απολογίας ή έναν συνδυασμό τους. Από αυτά, τα 34 αποσπάσματα αφορούν τα Πρακτικά για τα Τέμπη, με θέμα την συνέχιση της συζήτησης και την διεξαγωγή της ψηφοφορίας επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης. Τα υπόλοιπα 74 αναφέρονται στα Πρακτικά για την Εύβοια με θέμα την συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης. Η αισθητή διαφορά στην ποσότητα των αποσπασμάτων που περιέχουν στρατηγικές απολογίας για την κάθε περίπτωση οφείλεται στην έκταση των πρακτικών, και ειδικότερα στην έκταση των τοποθετήσεων του Έλληνα Πρωθυπουργού όπου στην περίπτωση της Εύβοιας είναι

10 σελίδες (σελ. 18094-18098, σελ. 18116-18120 και σελ. 18123-18125) ενώ στην περίπτωση των Τεμπών ανέρχεται στις 7 σελίδες (σελ. 13609 – 13616).

Προσεγγίζοντας το Ερευνητικό Ερώτημα 1, εντοπίζεται μια γενική παρατήρηση, ότι ο Πρωθυπουργός, χρησιμοποιεί περισσότερο τη στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου. Δηλαδή, επιχειρεί να μειώσει τη βλάβη που προκαλεί η κατηγορία στη δημόσια εικόνα του, αναδεικνύοντας τα θετικά στοιχεία της προσωπικότητάς του, τις προσωπικές του νίκες καθώς και τις πρωτοβουλίες του ίδιου αλλά και της κυβέρνησής του. Με αυτόν τον τρόπο, αντισταθμίζει την ζημία που έχει προκληθεί στη φήμη του, παρουσιάζοντας το ήθος του ως ένας σοβαρός, δίκαιος, προνοητικός και ικανός ηγέτης με ενσυναίσθηση. Στην περίπτωση της Ενίσχυσης του Απολογουμένου ως μέσο πειθούς χρησιμοποιείται το Ήθος, διότι αναδεικνύονται τα ευμενή στοιχεία του χαρακτήρα του Πρωθυπουργού.

Εξίσου συχνή είναι και η χρήση, στον λόγο του Πρωθυπουργού, της στρατηγικής της Αντεπίθεσης. Ο ομιλητής στρέφεται εναντίον των κατηγορών του, δηλαδή των κομμάτων της αντιπολίτευσης. Επιχειρεί, να μειώσει την αξιοπιστία των αντιπάλων του, σε μια προσπάθεια να φανεί ο ίδιος αλλά και η κυβέρνησή του, άξια και ικανή για την διαχείριση των κρίσεων αλλά και γενικότερα την διακυβέρνηση της χώρας. Με την συγκεκριμένη απολογητική τεχνική καταφέρνει να μειώσει την εγκυρότητα και το ήθος των αντιπάλων καθώς και την εμπιστοσύνη που τρέφει ένα μέρος της κοινωνίας για αυτούς. Σε αυτή την περίπτωση, το μέσο πειθούς είναι το Ήθος, αλλά λειτουργεί αντίστροφα. Χρησιμοποιείται για τον ψόγο του αντιπάλου και τη μείωση της αξιοπιστίας του.

Επιπρόσθετα, είναι άξια αναφοράς, η απουσία μερικών στρατηγικών στον απολογητικό λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού. Ειδικότερα, απουσιάζουν οι παρακάτω στρατηγικές: της Αντίδρασης σε Πρόκληση, του Ατυχήματος και των Καλών Προθέσεων. Όλες οι παραπάνω στρατηγικές απολογίας κατατάσσονται στην κατηγορία της στρατηγικής της Ελαχιστοποίησης της Ευθύνης. Η έλλειψη των παραπάνω στρατηγικών, αποκαλύπτει την απουσία της καθαρής ανάληψης της ευθύνης. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιλέγει να απολογηθεί χρησιμοποιώντας την κατηγορία στρατηγικών απολογίας της Απομείωσης της Βλάβης, δηλαδή επιχειρεί να ελαττώσει την προσβολή που προκαλείται μέσω της ελάττωσης της προσβλητικότητας των γεγονότων. Προτιμάει, για τη διαχείριση των κρίσεων, να αναδείξει τα μελλοντικά κυβερνητικά

πλάνα για αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων, παρά να αναλάβει την πολιτική ευθύνη που του αρμόζει, να απολογηθεί ειλικρινά, να εκφράσει μεταμέλεια για τις παρατυπίες και να διορθώσει τα κακώς κείμενα. Για την υποστήριξη των παραπάνω διαπιστώσεων στον λόγο του απολογουμένου, παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένα παραδείγματα.

Παραδείγματα χρήσης της στρατηγικής της Ενίσχυσης του Απολογουμένου:

*"Για αυτό και θα μιλήσω περισσότερο για την αλήθεια γύρω από αυτό το δυστύχημα"*⁷

Ο απολογούμενος στη συγκεκριμένη πρόταση, ξεκαθαρίζει ότι θα μιλήσει για την αλήθεια γύρω από τα γεγονότα του δυστυχήματος των Τεμπών. Η αλήθεια, είναι μια αξία, η οποία βρίσκεται στην υψηλότερη θέση μέσα στην κοινωνία. Είναι σημαντικό, λοιπόν, για το κοινό, να την ακούσει. Με την επιλογή αυτή, ο Πρωθυπουργός, αναδεικνύει τον εαυτό του ως εγγυητή της αλήθειας και της εγκυρότητας των δεδομένων. Μέσα σε τόση παραπληροφόρηση και διαστρέβλωση των γεγονότων από τα ΜΜΕ, ο Πρωθυπουργός αυτοπαρουσιάζεται ως η μόνη έγκυρη πηγή. Αποτέλεσμα της χρήσης της παραπάνω στρατηγικής είναι η προσπάθεια ισχυροποίησης του ήθους του, απαραίτητη απολογητική κίνηση με στόχο την απομείωση της βλάβης της εικόνας του στην δημόσια σφαίρα.

Στο επόμενο παράδειγμα, ο ομιλητής αναφέρεται στον συνεχή κίνδυνο που διατρέχει η χώρα μας από πυρκαγιές κατά τους θερινούς μήνες και τις συνέπειες που έχει αυτή η συνθήκη στις δημόσιες υπηρεσίες και τους ανθρώπους που συμμετέχουν ενεργά στην αντιμετώπισή τους.

*"...καθώς στην πατρίδα μας εξακολουθεί να ελλοχεύει ο κίνδυνος μεγάλων πυρκαγιών, η σκέψη μας και πιστεύω η σκέψη όλων μας στρέφεται σε εκείνους και σε εκείνες που ακόμα μάχονται ή μένουν σε επιφυλακή στην πρώτη γραμμή, στην Πολιτική Προστασία και στην Πυροσβεστική, στις Ένοπλες Δυνάμεις, στην Αστυνομία, στην Αυτοδιοίκηση, αλλά και στους εθελοντές μας παντού στη χώρα."*⁸

⁷ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 2.

⁸ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 35

Ο απολογούμενος, επιχειρεί να αναδείξει το ήθος του, λέγοντας ότι η έγνοια του είναι οι άνθρωποι που βρίσκονται στο μέτωπο της φωτιάς και παλεύουν για τον περιορισμό της. Εξωτερικεύει μια εικόνα ενός ανθρώπου που ενδιαφέρεται για τα άτομα που εκτελούν το έργο της αντιμετώπισης των πυρκαγιών και δεν τα θεωρεί δεδομένα. Ενδυναμώνει τη δημόσια εικόνα του, εκφράζοντας την ευγνωμοσύνη του προς όλους όσους ασχολούνται με το κατεπείγον ζήτημα.

Παραδείγματα χρήσης της στρατηγικής της Αντεπίθεσης:

"...ναι, στη μία τραγωδία, δυστυχώς, μετρούσαμε στρέμματα και στην άλλη μετρούσαμε φέρετρα!"⁹

Ο ομιλητής, κάνει επίθεση στο ήθος της αντιπολίτευσης και αναφέρεται στην περίπτωση των πυρκαγιών στο Μάτι με στόχο τον ψόγο της αντιπολίτευσης για τη διαχείριση και τα αποτελέσματα της φωτιάς. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα λοιπόν, ο Πρωθυπουργός κάνει μια σύγκριση μεταξύ δύο κρίσεων των πυρκαγιών στην Εύβοια το 2021 και στο Μάτι το 2018. Δύο παρόμοιες κρίσεις που συνέβησαν υπό διαφορετική κυβέρνηση (ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ). Έτσι, ο απολογούμενος επιχειρεί να αποδυναμώσει τον κατηγορο μέσω της σύγκρισης, με τη φωτιά στο Μάτι για την οποία θεωρείται υπεύθυνη η τότε κυβέρνηση του Αλέξη Τσίπρα. Επίσης, επιχειρεί να μειώσει την ένταση της κριτικής που δέχεται, υπονομεύοντας ταυτόχρονα τη νομιμοποίηση του κατηγορου. Η επιλογή της συγκεκριμένης στρατηγικής, στρέφει την προσοχή στις αποτυχίες του αντιπάλου, υπονομεύοντας έτσι την αξιοπιστία του αντιπάλου. Επομένως, η τακτική αυτή λειτουργεί διττά: αφενός προβάλλει τη δική του διαχείριση ως λιγότερο επιζήμια, αφετέρου μεταφέρει την προσοχή του κοινού από τις δικές του ευθύνες στα λάθη της προηγούμενης κυβέρνησης, σε μια προσπάθεια υπονόμησης της νομιμοποίησής και της αξιοπιστίας των νυν αντιπάλων του.

Στο επόμενο παράδειγμα, ο ομιλητής αναφέρεται στην κατηγορία που του απευθύνει η αντιπολίτευση για αλλοίωση των τηλεφωνικών διαλόγων ανάμεσα από υπαλλήλους του ΟΣΕ (Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος) την ημέρα της σύγκρουσης των δύο τρένων στα Τέμπη.

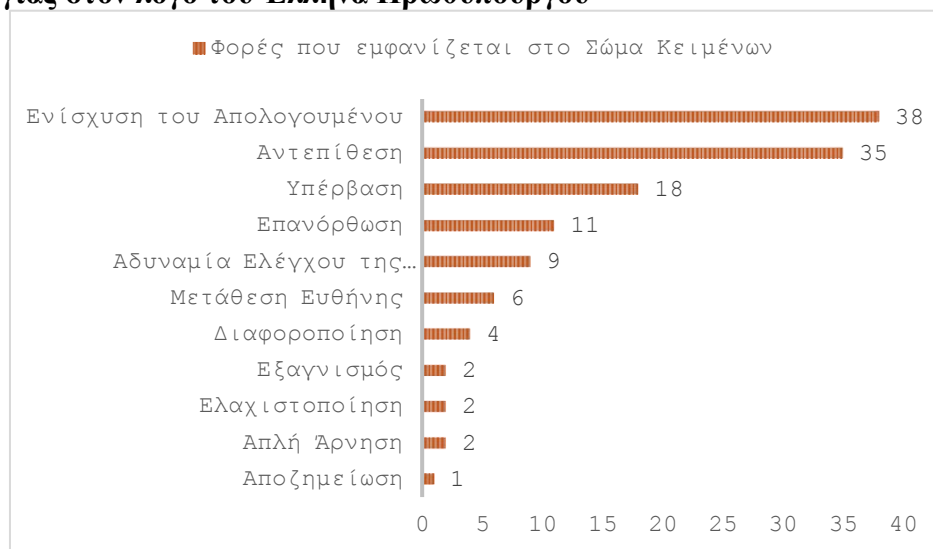
⁹ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 96

"...ότι εκείνη τη στιγμή το μέλημά μου, η σκέψη μου ήταν να πειράζω τους διαλόγους. Ε, δεν ντρέπεστε; Δεν ντρέπεστε να τα υπονοείτε αυτά τα πράγματα;"¹⁰

Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιλέγει να αμυνθεί, ελαττώνοντας την αξιοπιστία των αντιπάλων του, με την φράση «δεν ντρέπεστε;». Με αυτόν τον τρόπο απορρίπτει την κατηγορία, υπονοώντας ότι πρόκειται για κάτι ανήκουστο και απαράδεκτο. Η αντιπολίτευση κατηγορείται ότι δεν νιώθει ενοχές, να υπαινίσσεται ότι η κυβέρνηση εσκεμμένα πείραξε τους διαλόγους για να αποκρύψει την αλήθεια και να συγκαλύψει το δυστύχημα. Μια τόσο ανάρμοστη πράξη, δεν είναι δυνατόν να ισχύει, για αυτό ο απολογούμενος ψέγει τους κατηγορούς του ως αυθάδεις που τολμούν να επιρρίψουν τέτοιες κατηγορίες στην κυβέρνηση.

Συνεχίζοντας παρατίθεται η ποσοτικοποίηση των δεδομένων, με στόχο την μέτρηση της συχνότητας εμφάνισης συγκεκριμένων στρατηγικών, επιτρέποντας την αναγνώριση μοτίβων. Επίσης, ωφελεί στην επικοινωνία των δεδομένων και την κατανόησή τους από ένα ευρύτερο κοινό.

Πίνακας 1: Γραφική αναπαράσταση της συχνότητας εμφάνισης των στρατηγικών απολογίας στον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού

Αφού παρουσιάστηκε η αποτύπωση του συνόλου των στρατηγικών απολογίας και οι γενικές παρατηρήσεις στις δύο περιπτώσιολογικές αναλύσεις, προχωράμε στην κατά περίπτωση παρουσίαση των ευρημάτων.

¹⁰ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 8

Χρήση των στρατηγικών Απολογίας στην περίπτωση των πυρκαγιών της Εύβοιας

Η πρώτη περίπτωση, της διαχείρισης κρίσης των πυρκαγιών στην Εύβοια το 2021, στα πρακτικά της Ολομέλειας, περιλαμβάνεται η διαδικασία της συζήτησης για την ενημέρωση του νομοθετικού σώματος, κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού, για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης. Το γεγονός, ότι η παρούσα συζήτηση πραγματοποιήθηκε μετά από αίτημα του ίδιου Πρωθυπουργού, δηλώνει την επιθυμία του για κοινοβουλευτική έναρξη της συζήτησης περί της αντιμετώπισης των πυρκαγιών και τα επικείμενα μέτρα πρόληψης.

Ο λόγος του χωρίζεται σε τρία μέρη, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής των Ελλήνων (ΦΕΚ 106 Α' /24.6.1987). Η πρωτολογία (σελ. 18094-18098) του Πρωθυπουργού, που αποτελεί την πρώτη αγόρευσή του, και έχει την μεγαλύτερη χρονική έκταση. Η δευτερολογία του (σελ. 18116-18120), που πραγματοποιείται μετά την ολοκλήρωση όλων των πρωτολογιών από τους υπόλοιπους προέδρους των κοινοβουλευτικών ομάδων, έχει στόχο την διευκρίνιση και την αντιπαράθεση στα λεγόμενα των αντιπάλων. Τέλος, η τριτολογία του Πρωθυπουργού (σελ. 18123-18125), είναι η τελευταία του αγόρευση και έχει χρονικό όριο τριών λεπτών. Με αυτό τον τρόπο, γίνεται μια ολοκληρωμένη θεώρηση του θέματος, που ξεκινάει με την περιγραφή της κατάστασης που επικράτησε την περίοδο του καλοκαιριού, τις συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκαν οι πυρκαγιές, τα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης τους και τελειώνει με την ανάδειξη της ανάγκης για καλύτερη προετοιμασία στο μέλλον.

Σύμφωνα με τον Coombs (2007b), η συγκεκριμένη απολογία εντάσσεται στη δεύτερη φάση διαχείρισης κρίσεων, δηλαδή κατά την διάρκεια που συμβαίνει η κρίση. Οι φωτιές ξεκίνησαν 3 Αυγούστου 2021 και τελείωσαν αρχές Σεπτεμβρίου. Η ομιλία πραγματοποιήθηκε 28 Αυγούστου 2021, γεγονός που μαρτυρεί την ανάγκη για την άμεση αποκατάσταση της φήμης. Συγκεκριμένα, η απολογία του εντάσσεται στο πλαίσιο της διαχείρισης της κρίσης καθώς αυτή εξελίσσεται, δηλαδή στοχεύει στην ανάκτηση της αξιοπιστίας του και της κοινωνικής νομιμοποίησης.

Για την συγκεκριμένη περίπτωση, ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιστρατεύει τις εξής στρατηγικές απολογίας, ώστε να διαχειριστεί την κρίση που έχει δημιουργηθεί, καθώς και να επουλώσει το πλήγμα στη φήμη του και της παράταξής του, από τις κατηγορίες που του επιρρίπτει η αντιπολίτευση. Στον λόγο του συναντώνται στρατηγικές όπως

αυτή της Ενίσχυσης του Απολογουμένου, της Αντεπίθεσης, της Υπέρβασης, της Επανόρθωσης καθώς και της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης. Η στρατηγική που χρησιμοποιείται περισσότερο από τον Πρωθυπουργό είναι η Ενίσχυση του Απολογουμένου, με σημαντική διαφορά από τις υπόλοιπες. Αυτό το γεγονός αποκαλύπτει την ανάγκη του να καθαρίσει το όνομά του από τις κατηγορίες και να ενισχύσει τη δημόσια εικόνα του που έχει δεχτεί σημαντικά χτυπήματα από τους αντιπάλους του.

Προς τεκμηρίωση των προαναφερθέντων διαπιστώσεων στον λόγο του απολογουμένου, παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα

Παραδείγματα χρήσης της στρατηγικής της Ενίσχυσης του Απολογουμένου:

"...επειδή είχαμε προνοήσει να επενδύσουμε στην Πολιτική Προστασία, καταφέραμε και την μετατρέψαμε, μέσα σε ένα σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, από μία αδρανή υπηρεσία σε ένα εγκαταλελειμμένο γραφείο, σε μία εκ θεμελίων αξιόμαχη κρατική οντότητα, με υποδομές, προσωπικό, προϋπολογισμό και σχέδιο."¹¹

Ο απολογούμενος, στο παρόν απόσπασμα, επιλέγει να αναδείξει τις θετικές πράξεις της κυβέρνησης του, σε μια προσπάθεια να αναπτρώσει την πληγωμένη δημόσια εικόνα του. Αναφέρει, τα προνοητικά σχέδια για τον εκσυγχρονισμό της Πολιτικής Προστασίας, μιας υπηρεσίας υπεύθυνη για την ενημέρωση των πολιτών και την παροχή βοήθειας σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης. Με αυτό τον τρόπο, εξυψώνει το ήθος του ως ένας ηγέτης που ενδιαφέρεται για την κατάσταση των δημόσιων υπηρεσιών του κράτους και πασχίζει να τις βελτιώσει. Συγκεκριμένα, παρέλαβε από την προηγούμενη κυβέρνηση το γραφείο της Πολιτικής Προστασίας σε άσχημη κατάσταση. Η κυβέρνησή του όμως κατάφερε να την μετατρέψει, και μάλιστα γρήγορα, σε μια αποτελεσματική υπηρεσία με κατάλληλες υποδομές, εφοδιασμένη με επαρκές προσωπικό και ένα χρηματοδοτικό σχέδιο.

Στο επόμενο παράδειγμα, παρατηρείται η προβολή των στόχων της κυβέρνησης που επιτεύχθηκαν, σχετικά με τον χειρισμό της έξαρσης των πυρκαγιών.

¹¹ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας, Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 40

*"Πετύχαμε, λοιπόν, στον στόχο μας να προστατεύσουμε την ανθρώπινη ζωή, πετύχαμε στον στόχο μας να προστατέψουμε τους οικισμούς, πετύχαμε στον στόχο μας να προστατεύσουμε τις κρίσιμες υποδομές."*¹²

Συγκεκριμένα, ο απολογούμενος αναφέρει τρία επιτεύγματα της κυβέρνησης όσον αφορά την αντιμετώπιση της φωτιάς. Πρώτον, προστάτευσαν τη ζωή πολλών ανθρώπων, εκκενώνοντας εγκαίρως τους οικισμούς πλησίον της φωτιάς. Δεύτερον, προστάτεψαν τους ίδιους τους οικισμούς από τις φλόγες. Τρίτον, προστάτεψαν σημαντικές υποδομές, όπως αυτή της ηλεκτροδότησης της Αθήνας. Προβάλλοντας, λοιπόν, τις θετικές πράξεις της κυβέρνησης, ενισχύεται το ήθος του ως ένας ηγέτης αποτελεσματικός και προνοητικός.

Συνεχίζοντας, το παρακάτω απόσπασμα, αναφέρεται στην ταχύτητα με την οποία ανταπεξήλθε ο κρατικός μηχανισμός μετά το πέρας της φωτιάς για την καταμέτρηση των ζημιών στις περιοχές που επηρεάστηκαν από τις πυρκαγιές.

*"Λίγα εικοσιτετράωρα μετά το πέραςμα της φωτιάς ξεκινάμε ήδη να επουλώνουμε τις πληγές μας. Στην Αττική, στην Εύβοια, στη Φθιώτιδα, στη Φωκίδα, στην Πελοπόννησο, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Υποδομών, έχει ήδη ολοκληρωθεί η καταγραφή των ζημιών"*¹³

Ο Έλληνας Πρωθυπουργός, επιλέγει να αναδείξει τα θετικά χαρακτηριστικά της κυβέρνησής του, όπως την ταχύτατη ανταπόκριση στην απαραίτητη διαδικασία της καταμέτρησης των ζημιών μετά την κατάσβεση των πυρκαγιών. Επίσης, με την φράση «να επουλώνουμε τις πληγές μας» κάνει μια επίκληση το συναίσθημα των ακροατών και αναγνωρίζει ότι οι επιπτώσεις της φωτιάς επηρεάζουν όλη την κοινωνία, στο σύνολό της.

Παραδείγματα της χρήσης της στρατηγικής Αντεπίθεσης:

"Εσείς, τρία χρόνια μετά το Μάτι, πώς απαντάτε σε αυτή την κυρία; «Αν έψαχνες τη μητέρα σου μέρες και έκλαιγες από πάνω της χωρίς να το καταλάβεις γιατί είχε τη μορφή κούτσουρου, αν έβλεπες το δέρμα των γειτόνων σου να λιώνει από το θερμικό φορτίο, αν είχες δει αγκαλιασμένα απανθρακωμένα παιδιά, αν έδινες DNA για να δεις αν είναι ο άνθρωπός σου

¹² 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας, Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 47

¹³ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας, Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 68

μέσα στη σακούλα, αν σκούπιζες πτώματα από το δρόμο, θα καταλάβαινες τη σημασία της εκκένωσης.» Ούτε σήμερα καταλάβατε τι έγινε επί ημερών σας πριν από τρία χρόνια!"¹⁴

Ο απολογούμενος, στο συγκεκριμένο απόσπασμα, φέρνει στο προσκήνιο την παρόμοια κρίση που είχε βρεθεί η προηγούμενη κυβέρνηση και νυν αντιπολίτευση. Οι φωτιές στο Μάτι, το 2018, αποτελούν ένα τραγικό γεγονός, όπου η κυβέρνηση αποδείχτηκε ανίκανη στην διαχείριση του. Συγκεκριμένα, ο Έλληνας Πρωθυπουργός αναφέρει την οδυνηρή μαρτυρία μιας γυναίκας, και ρωτάει τον ΣΥΡΙΖΑ πώς ανταποκρίνεται σε μια τέτοια δήλωση. Η δήλωση της κυρίας, είναι έντονα συναισθηματικά φορτισμένη και δρα πάνω στην ψυχосύνθεση των ακροατών. Φυσικά, πρόκειται για μια ρητορική ερώτηση, και ο ομιλητής δεν περιμένει απάντηση. Στόχος του είναι να προβάλει τις αστοχίες της προηγούμενης κυβέρνησης. Κατηγορεί το συγκεκριμένο κόμμα της αντιπολίτευσης ότι αδυνατεί να κατανοήσει τις διαστάσεις του συμβάντος. Ο απολογούμενος, προσβάλλει το επίπεδο νοημοσύνης και συνείδησης των αντιπάλων του.

Συνεχίζοντας, το παρακάτω παράδειγμα αναφέρεται στον τέως Πρωθυπουργό με στόχο τον ψόγο του.

"Και να σας πω κάτι, κύριε Τσίπρα; Ειλικρινά σας το λέω, δεν μετρίεμαι με εσάς. Δεν είστε το μέτρο σύγκρισής μου εσείς. Θα είχα βάλει τον πήχη πάρα πολύ χαμηλά, εάν απλά ήθελα να είμαι καλύτερος από εσάς!"¹⁵

Ο ομιλητής, κάνει επίθεση στο ήθος του κ. Τσίπρα, λέγοντας ότι δεν αποτελεί έναν άξιο αντίπαλο, ώστε να προσπαθήσει να τον ξεπεράσει. Προσβάλλει τον κατήγορο του, αναφέροντας πως δεν συγκρίνεται μαζί του επειδή πρότυπα του απολογούμενου είναι πιο υψηλά. Η συγκεκριμένη στρατηγική πετυχαίνει να υποβαθμίσει τον κατήγορο και να μειώσει τη αξιοπιστία του προς το κοινό.

Παράδειγμα της χρήσης της στρατηγικής της Υπέρβασης:

¹⁴ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας, Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράστημα Α/Α 92

¹⁵ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας, Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α/ 89

*"Θυμίζω ότι δεν βρέθηκε μόνο η Ελλάδα αντιμετώπιση με καταστροφικές πυρκαγιές. Βρέθηκε η Τουρκία, βρέθηκε η Ιταλία, βρέθηκε η Αλγερία, όπως σε προηγούμενα χρόνια είχε βρεθεί η Πορτογαλία και η Ισπανία."*¹⁶

Το παραπάνω παράδειγμα, άπτεται στην υπενθύμιση ότι η Ελλάδα δεν είναι η μόνη χώρα που αντιμετωπίζει το πρόβλημα των καλοκαιρινών πυρκαγιών. Και άλλες χώρες τις Μεσογείου ήρθαν στην ίδια κατάσταση. Με αυτόν τον τρόπο, ο απολογούμενος θέτει την συζήτηση σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που αφορά την πρόσληψη του γεγονότος ως μια διεθνή συγκυρία που επηρεάζει πολλά κράτη. Έτσι, πετυχαίνει την ελάττωση της προσβλητικότητας της πράξης, δηλαδή της ανικανότητας διαχείρισης των πυρκαγιών. Αναφέρει επίσης, ότι αυτό το πρόβλημα δεν είναι σύγχρονο αλλά έχει εμφανιστεί σε χώρες τον προηγούμενο διάστημα. Άρα αποτελεί ένα δεδομένο περιστατικό.

Παράδειγμα της χρήσης της στρατηγικής της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης:

*"Και αυτό είναι το πικρό κόστος της περιβαλλοντικής αλλαγής, που φέτος συνδυάστηκε με έναν επίπονο καύσωνα και άπλωσε τις φωτιές του σε ολόκληρη τη Μεσόγειο."*¹⁷

Ο απολογούμενος, αποφασίζει να γνωστοποιήσει ότι η κατάσταση μέσα στην οποία γεννήθηκε η παρούσα κρίση, είναι εκτός ανθρώπινου ελέγχου. Το επιχείρημά του, αφορά την περιβαλλοντική αλλαγή, την αύξηση της θερμοκρασίας και συνεπώς τον επικείμενο καύσωνα. Αυτές, οι συνθήκες ευνοούν την ανάπτυξη πυρκαγιών και την αναζωπύρωση. Δυστυχώς, αυτές οι συγκυρίες βρίσκονται εκτός της επιρροής του ανθρώπου και συνεπώς είναι αδύνατο να αντιμετωπιστούν με ευκολία. Με αυτό τον τρόπο, προβάλλει την αδυναμία της κυβέρνησης να έχει τον έλεγχο των πραγμάτων και κατ' ακολουθίαν την ελαχιστοποιεί την ευθύνη της κυβέρνησής του.

Επιπροσθέτως, παρατηρείται και συνδυασμός τεχνικών στον λόγο του Πρωθυπουργού. Οι δύο πιο συχνοί συνδυασμοί, στην περίπτωση της Εύβοιας, είναι: της στρατηγικής της Ενίσχυσης του Απολογουμένου μαζί με τη στρατηγική της Επανόρθωσης και της στρατηγικής της Ενίσχυσης του Απολογουμένου μαζί με τη στρατηγική της Υπέρβασης. Γενικότερα, η στρατηγική που συνδυάζεται περισσότερο με οποιανδήποτε άλλη είναι αυτή της Ενίσχυσης του Απολογουμένου. Στη συνέχεια, γίνεται παράθεση ενός

¹⁶ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας. Κυριακός Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 38

¹⁷ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας. Κυριακός Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 37

ενδεικτικού παραδείγματος συνδυασμού στρατηγικών απολογίας με ανάλυση και επεξήγηση.

*"Ποτέ το ελληνικό κράτος δεν έχει κινηθεί ταχύτερα στη χορήγηση σημαντικών αποζημιώσεων στους πληγέντες."*¹⁸

Ο Έλληνας Πρωθυπουργός, χρησιμοποιεί τη στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου, αναφέροντας πως οι αποζημιώσεις δόθηκαν σε χρόνο ρεκόρ από οποιαδήποτε άλλη κυβέρνηση. Επίσης, επιστρατεύει τη στρατηγική της Αποζημίωσης για να δείξει ότι δεν θα αφήσει ανήμπορους του πληγέντες και θα τους ενισχύσει οικονομικά. Ο συνδυασμός των συγκεκριμένων στρατηγικών λειτουργεί θετικά αφού ενισχύει τα λεγόμενα του Πρωθυπουργού. Έκτος από το γεγονός ότι η κυβέρνησή του έχει προβεί στην αποζημίωση των πληγέντων από τις πυρκαγιές, αναφέρει ότι αυτή είναι η πρώτη φορά που η συγκεκριμένη διαδικασία έγινε γρήγορα εξασφαλίζοντας την οικονομική και υλική αποκατάσταση των ανθρώπων αυτών. Δηλαδή, σε σύγκριση με άλλες κυβερνήσεις, η δική του έπραξε σωστά και με ταχύτητα, γεγονός που ενισχύει την εικόνα του ως έναν αποτελεσματικό ηγέτη.

Συνεχίζοντας, παρουσιάζεται η ποσοτικοποίηση των δεδομένων, η οποία αποσκοπεί στην συστηματική καταγραφή και μέτρηση της συχνότητας εμφάνισης συγκεκριμένων στρατηγικών, διευκολύνοντας την ανίχνευση και ερμηνεία επαναλαμβανόμενων μοτίβων. Παράλληλα, η εν λόγω προσέγγιση ενισχύει την κατανόησή τους από ένα ευρύτερο και μη εξειδικευμένο κοινό.

Πίνακας 2: Συχνότητα εμφάνισης των στρατηγικών απολογίας στην ομιλία του Πρωθυπουργού, στα Πρακτικά της Βουλής την 25 Αυγούστου 2021

Τύπος στρατηγικής απολογίας	Αριθμός συχνότητας
Απλής Άρνησης	1
Διαφοροποίησης	1
Αποζημίωσης	1
Εξαγνισμού	1
Ελαχιστοποίησης	2
Μετάθεσης Ευθύνης	3
Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	8

¹⁸ 25/08/21 Πρακτικά Εύβοιας, Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α6 69

Επανόρθωσης	10
Υπέρβασης	10
Αντεπίθεσης	18
Ενίσχυσης του Απολογουμένου	31

Χρήση των στρατηγικών απολογίας στην περίπτωση του σιδηροδρομικού δυστυχήματος στα Τέμπη

Στη δεύτερη περίπτωση, της διαχείρισης κρίσης του σιδηροδρομικού δυστυχήματος στα Τέμπη, το 2023, τα πρακτικά της Ολομέλειας αναφέρονται στη συνέχιση της συζήτησης και τη διεξαγωγή ψηφοφορίας επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά την κυβέρνηση που εξάγγειλαν τα κόμματα της αντιπολίτευσης μετά από τη δημοσίευση του «Βήματος της Κυριακής» που αναφέρει την αλλοίωση που έγινε στις συνομιλίες του σταθμάρχη το βράδυ της σύγκρουσης. Το γεγονός, ότι η κυβέρνηση έρχεται αντιμέτωπη με μια τόσο βαριά κατηγορία, υποδηλώνει και το μέγεθος της απολογίας. Οι κατηγορίες που του επιρρίπτουν συγκεντρώνονται στην πρόταση μομφής της Αντιπολίτευσης προς την Κυβέρνηση, για ανικανότητα. Για να καταφέρει να αποκαταστήσει τη δημόσια εικόνα του, ο Έλληνας Πρωθυπουργός, ως εκπρόσωπος της κυβέρνησης πρέπει να απολογηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να επαναφέρει τη θετική φήμη του στην κοινωνία.

Σχετικά με την πρόταση δυσπιστίας, αυτή αποτελεί έναν κοινοβουλευτικό θεσμό με τον οποίο η Βουλή έχει τη δυνατότητα να άρει την εμπιστοσύνη της από την Κυβέρνηση. Η πρόταση δυσπιστίας πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να κατατεθεί γραπτά, στον Πρόεδρο της Βουλής. Μετά από τη συζήτηση της, λαμβάνει χώρα η ψηφοφορία υπέρ ή κατά της πρότασης. Για να εγκριθεί χρειάζεται απόλυτη πλειοψηφία από την Ολομέλεια της Βουλής. Ως αποτέλεσμα της έγκρισης, η νυν κυβέρνηση οφείλει να παραιτηθεί. Οι λεπτομέρειες για το περιεχόμενο της πρότασης και τις προθεσμίες αναγράφονται στον Κανονισμό της Βουλής των Ελλήνων (ΦΕΚ 106 Α' /24.6.1987).

Σύμφωνα με τον Coombs (2007b), η παρούσα απολογία εντάσσεται στην τρίτη φάση διαχείριση κρίσεων αφού η ομιλία πραγματοποιήθηκε σχεδόν ένα χρόνο μετά το δυστύχημα. Αυτό δεν σημαίνει ότι παύει ο απολογούμενος να επιχειρεί την

επανόρθωση της φήμης του, η αποκατάσταση εικόνας μετά από μια κρίση είναι μια διαχρονική διαδικασία. Οι επιπτώσεις της κρίσης διαφαίνονται ακόμα και μετά το πέρας της, για αυτό ο Έλληνας Πρωθυπουργός, οφείλει να επικοινωνεί με το κοινό και βεβαιωθεί ότι θα τηρηθούν οι δεσμεύσεις που έχει κάνει όσον αφορά τη λειτουργία και την ασφάλεια των σιδηροδρόμων.

Όσον αφορά τα πρακτικά για τα Τέμπη, στην ομιλία του, ο Πρωθυπουργός, χρησιμοποιεί συγκεκριμένες στρατηγικές απολογίας με στόχο να γίνει η επανόρθωση της δημόσιας εικόνας του και να διαχειριστεί την κρίση που έχει δημιουργηθεί. Αυτές είναι η στρατηγική της Αντεπίθεσης, της Υπέρβασης, της Ενίσχυσης του Απολογουμένου και της Διαφοροποίησης. Η στρατηγική με τη μεγαλύτερη συχνότητα είναι αυτή της Αντεπίθεσης. Αυτή η διαπίστωση, δηλώνει τη βούληση του απολογουμένου να μειώσει τη βλάβη που έχει προκληθεί στη δημόσια εικόνα του, υπονομεύοντας την αξιοπιστία του κατηγορού και συνεπώς τη δύναμη των κατηγοριών.

Για την υποστήριξη των παραπάνω παρατηρήσεων, θα γίνει παράθεση μερικών αποσπασμάτων από τον απολογητικό λόγο του Πρωθυπουργού.

Παραδείγματα της χρήσης της στρατηγικής της Αντεπίθεσης:

*"Εσείς δεν ήσασταν εκεί. Κάποιοι από εμάς ήμασταν εκεί."*¹⁹

Στο συγκεκριμένο παράδειγμα, η στρατηγική της Αντεπίθεσης αξιοποιείται ως μηχανισμός αντιστροφής της κριτικής. Ο απολογούμενος, κατακρίνει την αντιπολίτευση ότι δεν βρέθηκε στο σημείο του δυστυχήματος όπως έκαναν οι ίδιοι. Με αυτόν τον τρόπο επιχειρεί μομφή στη αξιοπιστία των κατηγορών του και αμφισβητεί το δικαίωμά τους να κρίνουν και να εκτοξεύουν κατηγορίες αφού δεν παραβρέθηκαν στο σημείο της σύγκρουσης, δείχνοντάς αδιαφορία ή μη εμπλοκή με το συμβάν. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιχειρεί να αποδυναμώσει το Ήθος του αντιπάλου, με στόχο την απονομιμοποίηση του δικαιώματός της αντιπολίτευσης να αρθρώνει κατηγορίες. Η στάση της αντιπολίτευσης, ως αδιάφορη προς το γεγονός, λειτουργεί προς όφελος του Έλληνα Πρωθυπουργού αφού μπορεί να την χρησιμοποιήσει για την επίκριση των αντιπάλων του. Έτσι ενισχύεται η θέση του απολογούμενου μέσα από τη σύγκριση με την «ανεπάρκεια» της αντιπολίτευσης.

¹⁹ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 12

"Αν είχατε κάνει στοιχειωδώς καλά την δουλειά σας, εσείς που φωνάζετε τώρα, η 717 θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί."²⁰

Στο παρόν απόσπασμα, ο ομιλητής, αποπειράται να κατηγορήσει την πρώην κυβέρνηση για ανικανότητα εκτέλεσης του κυβερνητικού τους έργου. Συγκεκριμένα, καταγγέλλει ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν είχε ολοκληρώσει τις υποχρεώσεις που αφορούσαν τη σύμβαση 717, μια σύμβαση για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων ασφαλείας στο σιδηροδρομικό δίκτυο της Ελλάδας. Σύμφωνα με τη στρατηγική απολογίας, η αδυναμία της πρώην κυβέρνησης να φέρει εις πέρας την παραπάνω σύμβαση είχε αντίκτυπο στην έκβαση του δυστυχήματος, συνεπώς φέρει και η αντιπολίτευση μερίδιο ευθύνης. Με αυτόν τον τρόπο, μεταφέρεται μέρος της ευθύνης στους κατηγορούς και υπονομεύεται, έτσι η εγκυρότητα των λεγόμενων τους. Ο απολογούμενος, επιχειρεί να αντιστρέψει τις κατηγορίες προς όφελός του. Τέλος, μέσα από τη συγκεκριμένη στρατηγική, ο ΣΥΡΙΖΑ σκιαγραφείται ως μια ανίκανη κυβέρνηση.

"...«Είναι συγκάλυψη». Ακούστε λίγο, κύριε Ανδρουλάκη, μην κοιτάτε συνέχεια το κινητό σας. Δεν έχετε να ξαναμιλήσετε, μην αγχώνεστε, δεν χρειάζεται να σας δώσει κανείς κατευθύνσεις."²¹

Στο παραπάνω παράδειγμα, ο Πρωθυπουργός, επιχειρεί να αντικρούσει μια από τις κατηγορίες που του προσάπτει η αντιπολίτευση, μειώνοντας το ήθος ενός από τους κατηγορούς. Συγκεκριμένα, αποδοκιμάζει τον κ. Ανδρουλάκη, λέγοντας ότι δεν δίνει την απαραίτητη προσοχή αφού είναι στραμμένος στο κινητό τηλέφωνό του. Με έναν ειρωνικό τόνο, λέει πως δεν υπάρχει ανάγκη να το κοιτάει αφού έχει τελειώσει η αγόρευσή του και δεν θα ξανά ανέβει στο βήθρο. Με αυτόν τον τρόπο, ο Έλληνας Πρωθυπουργός υπονοεί πως ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ-KΙΝΑΛ δέχεται βοήθεια στις ομιλίες του. Τον σκιαγραφεί ως έναν ανίκανο ρήτορα, χωρίς κριτική σκέψη και ουσιαστικές γνώσεις.

"...«Τι έχετε κάνει μετά το δυστύχημα των Τεμπών, για να γίνουν τα τρένα πιο ασφαλή»; Για αυτό, δεν έχετε πει κουβέντα. Τόσο πολύ σας ενδιαφέρει. Κουβέντα! Άκουσα όλες τις ομιλίες σας. Για το πώς τα τρένα θα γίνουν πιο ασφαλή δεν είπατε ούτε μια κουβέντα."²²

²⁰ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 17

²¹ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 19

²² 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 20

Στο παρόν απόσπασμα γίνεται χρήση της στρατηγικής της Αντεπίθεσης με στόχο την αποδυνάμωση της κριτικής της αντιπολίτευσης. Ο απολογούμενος υπογραμμίζει ότι οι πολιτικοί του αντίπαλοι δεν έκαναν καμία ουσιαστική αναφορά σε προτάσεις για την ασφάλεια των τρένων, παρουσιάζοντάς τους ως αδιάφορους απέναντι στο κύριο ζήτημα που αφορά την προστασία της ανθρώπινης ζωής. Με αυτόν τον τρόπο, η κατηγορία επιστρέφεται στους κατηγορούς, ενώ ο ίδιος ο απολογούμενος επιχειρεί να εμφανιστεί ως ο μόνος που πραγματικά ενδιαφέρεται για την ουσία του προβλήματος. Η συγκεκριμένη στρατηγική επιδιώκει να μειώσει την αξιοπιστία της αντιπολίτευσης και να ενισχύσει τη θέση του Πρωθυπουργού στον δημόσιο διάλογο.

Παραδείγματα της χρήσης της στρατηγικής της Υπέρβασης:

"...το μέλημα των συνεργείων ήταν πώς θα σηκώσουν τα βαγόνια των τρένων για να βρούμε ποιοι ήταν από κάτω. Ήταν το μόνο μας μέλημα εκείνη τη στιγμή." ²³

Ο απολογούμενος, αποσκοπεί στην εναλλαγή του πλαισίου της συζήτησης, σε ένα ευρύτερο θετικό πλαίσιο. Ο ομιλητής, δεν αναφέρεται σε ευθύνες, αλλά στο ανθρωπιστικό καθήκον της διαχείρισης της κρίσης. Δηλώνει ξεκάθαρα ότι το μόνο μέλημα της στιγμής της κρίσης ήταν να βρεθούν τα άτομα κάτω από τα συντρίμια και να διασωθούν, γεγονός που λειτουργεί αποπλαισιωτικά σε σχέση με την κατηγορία και επιχειρεί να αναπλαισιώσει το συμβάν μέσα από ένα θετικό και ηθικά αποδεκτό αφήγημα. Η παρούσα στρατηγική αποσκοπεί στην μετατόπιση της συζήτησης από το πεδίο απόδοσης ευθυνών στο πεδίο της έμφασης της ανθρωπιστικής δράσης. Εστιάζει στην ανάδειξη της αφοσίωσης του κρατικού μηχανισμού στο καθήκον. Η στρατηγική της Υπέρβασης δεν ακυρώνει πλήρως τις κατηγορίες αλλά τις σχετικοποιεί, προτάσσοντας την αξία της προστασίας της ανθρώπινης ζωής ως ύψιστη προτεραιότητα. Με αυτό τον τρόπο ο απολογούμενος επιχειρεί να ελαττώσει τη βλάβη που έχει προκληθεί στη δημόσια εικόνα του αλλά και της κυβέρνησής του.

Στο παρακάτω παράδειγμα, ο ομιλητής κάνει αναφορά στην τεχνολογία και πως αυτή δεν αποτελεί τη λύση σε όλα τα προβλήματα, πάντα.

²³ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 11

*"Το λέω αυτό, διότι η τεχνολογία πάντα θα μας βοηθάει να κάνουμε τις μεταφορές μας ακόμα πιο ασφαλείς, δεν αποτελεί, όμως, ποτέ την απόλυτη, την τελική, την αποκλειστική την καθοριστική ασφαλιστική δικλίδα."*²⁴

Ο Έλληνας Πρωθυπουργός, επιχειρεί να μεταφέρει το πλαίσιο της συζήτησης σε ένα τεχνολογικό επίπεδο. Η τεχνολογία αποτελεί μια μεταβλητή η οποία συχνά επικαλείται στον δημόσιο απολογητικό διάλογο. Είτε η παρουσία της είτε η απουσία της παρουσιάζονται ως μεταβλητές συνθήκες των εκάστοτε φαινομένων, γεγονότων, κρίσεων. Στην παρούσα περίπτωση, ο Πρωθυπουργός παρουσιάζει την τεχνολογία, από τη μία, ως ένα χρήσιμο εργαλείο που διευκολύνει την διεξαγωγή των μεταφορών. Αλλά απ' την άλλη δεν αποτελεί την καθοριστική δικλίδα ασφαλείας, πάντα υπάρχει το ανθρώπινο χέρι για να παρέμβει. Έτσι, υποβαθμίζει τον ρόλο της τεχνολογίας στα συστήματα ασφαλείας. Θέτοντας τη συζήτηση στο πλαίσιο της ανεπάρκειας των τεχνολογικών μέσων, να αποτρέψουν το οποιοδήποτε δυστύχημα. Με αυτόν τον τρόπο, μειώνει την προσβλητικότητα της πράξης, με στόχο την αποκατάσταση της φήμης του στη δημόσια και πολιτική σφαίρα.

Παράδειγμα της χρήσης της στρατηγικής Ενίσχυσης του Απολογουμένου:

*"Ηρθε η ώρα να σήμερα να διαλύσουμε κάποιους από τους μύθους γύρω από αυτό το δυστύχημα."*²⁵

Ο Έλληνας Πρωθυπουργός, αναδεικνύει τα θετικά στοιχεία της προσωπικότητάς του, όπως την ειλικρίνεια. Λέει ότι θέληση του είναι να ξεκαθαρίσει τις ανακρίβειες από την αλήθεια γύρω από το ζήτημα των ευθυνών για το δυστύχημα. Ενισχύεται το ήθος του απολογουμένου, αφού παρουσιάζεται ως ο μοναδικός εγγυητής της αλήθειας. Σκιαγραφείται ως ικανός να ξεσκεπάσει τα ψέματα και να αποκαταστήσει τη στρεβλή δημόσια εικόνα του. Με αυτό τον τρόπο μειώνει σημαντικά τη ζημιά στη φήμη του, επειδή ενισχύει την εικόνα του ορθολογικού ηγέτη. Προσπαθεί να αποπλύνει την πολιτική ευθύνη μέσα από έναν λόγο διαφωτιστικό και διαλευκαντικό.

Παράδειγμα της χρήσης της στρατηγικής της Μετάθεσης της Ευθύνης:

"... ο άνθρωπος αυτός -τραγική φιγούρα- είναι προφυλακισμένος με απόφαση της δικαιοσύνης, διότι δεν αμφισβητείται –και αυτό χωρίς καμμία

²⁴ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 23

²⁵ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 5

αμφιβολία- ότι έγιναν επτά παραβιάσεις του κανονισμού ασφαλείας και ότι, ναι, ένα ανθρώπινο χέρι έστειλε..."²⁶

Ο απολογούμενος στο συγκεκριμένο απόσπασμα, μεταθέτει την ευθύνη στον Σταθμάρχη, που ήταν σε βάρδια το μοιραίο βράδυ. Επιχειρηματολογεί, αναφέροντας πως η προφυλάκιση του είναι απόφαση της δικαιοσύνης άρα η ευθύνη του έχει επιβεβαιωθεί. Άρα, όσον αφορά την απόδοση ευθυνών, τουλάχιστον ένα μερίδιο, έχει επιρριφτεί στον άνθρωπο που είχε τον έλεγχο της διαχείρισης των γραμμών και των τρένων της ανόδου και καθόδου.

Παράδειγμα της χρήσης της στρατηγικής του Εξαγνισμού:

*"Είναι αλήθεια πάντως, ότι δεν μιλήσαμε από την πρώτη στιγμή και με τρόπο συστηματικό για την τραγωδία και τα αίτιά της. Δεν μιλήσαμε όσο θα έπρεπε. Ναι, αναγνωρίζω ότι αυτό ήταν ένα σφάλμα δικό μας."*²⁷

Ο απολογούμενος αναγνωρίζει ένα σφάλμα και αποδέχεται μέρος της ευθύνης για τον τρόπο που διαχειρίστηκε επικοινωνιακά την κρίση. Η παραδοχή ότι «δεν μιλήσαμε όσο θα έπρεπε» λειτουργεί ως μορφή αυτοκριτικής, η οποία επιτρέπει στον Πρωθυπουργό να εμφανιστεί ειλικρινής και να ανακτήσει ηθικό έρεισμα απέναντι στο κοινό. Η στρατηγική αυτή επιχειρεί να μετριάσει την ένταση της κριτικής, παρουσιάζοντας τον ομιλητή ως πρόσωπο που αναγνωρίζει τα λάθη του και επιδιώκει να αποκαταστήσει τη σχέση εμπιστοσύνης με τους πολίτες. Με αυτόν τον τρόπο, ο Εξαγνισμός δεν περιορίζεται σε μια απλή ομολογία, αλλά λειτουργεί ρητορικά ως μηχανισμός αποφόρτισης της κατηγορίας, συμβάλλοντας στη μερική αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας του Πρωθυπουργού.

Επιπρόσθετα, παρατηρείται ο συνδυασμός των στρατηγικών από τον Έλληνα Πρωθυπουργό. Οι συνδυασμοί αφορούν την στρατηγική της Υπέρβασης μαζί με την στρατηγική της Διαφοροποίησης, την στρατηγική της Αντεπίθεσης μαζί με την στρατηγική της Διαφοροποίησης και την στρατηγική της Υπέρβασης μαζί με την στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου. Επίσης, παρατηρείται ότι η στρατηγική της Διαφοροποίησης αναδεικνύεται πιο έντονα και εμφανίζεται με

²⁶ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 9

²⁷ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 4

συνέπεια σε ποικίλους συνδυασμούς, γεγονός που καταδεικνύει τη βαρύτητα και τον ρόλο της στο υπό μελέτη υλικό.

Παρακάτω γίνεται παράθεση παραδειγμάτων συνδυασμού των στρατηγικών απολογίας:

*"Όχι, κάποιοι προσπάθησαν να κρύψουν σε άλλες συγκυρίες, γι' αυτό μην το λέτε σας παρακαλώ πολύ. Μην το λέτε. Μην ζύνετε πληγές. Δεν θέλω να πάω εκεί."*²⁸

Ο απολογούμενος, επιστρατεύει συνδυασμό στρατηγικών συγκεκριμένα της Απλής Άρνησης και της Αντεπίθεσης. Απορρίπτει την κατηγορία για απόκρυψη στοιχείων με ένα σκέτο «Όχι». Επίσης, κατηγορεί τους αντιπάλους του για απόκρυψη στοιχείων σε άλλες συγκυρίες. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύει την πρωταρχική του στάση της απόρριψης της ευθύνης.

Στο επόμενο παράδειγμα, συνδυάζονται οι στρατηγικές της Επανόρθωσης και της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης:

*"Κάτι, λοιπόν, αλλάζει στους ελληνικούς σιδηροδρόμους. Απέχουμε, όμως, πολύ από το σημείο το οποίο θέλουμε να είμαστε. Ναι, χάθηκαν δεκαετίες και η οικονομική κρίση μάς κράτησε καθλωμένους. Οι τεχνολογίες σήμερα αλλάζουν ταχύτατα."*²⁹

Ο απολογούμενος, ανακοινώνει πως θα πάρει μέτρα για να αλλάξει το σιδηροδρομικό δίκτυο προς το καλύτερο. Αναφέρει όμως ότι απέχουν ακόμα από αυτή τη στόχευση λόγω της οικονομική κρίσης όπου οι χρηματοδοτήσεις ήταν περιορισμένες (Σηφάκη, 2022: 240). Εκφράζει τη θέληση του για επανόρθωση αλλά αναφέρει πως δεν έχουν φτάσει ακόμα εκεί λόγω της αδυναμίας να ελέγξουν την κατάσταση εν μέσω της οικονομικής κρίσης.

Η ποσοτικοποίηση των δεδομένων απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα με στόχο την στήριξη των παρατηρήσεων και την παρουσίαση των ευρημάτων με κατανοητό τρόπο για το κοινό. Επιπρόσθετα, η ποσοτικοποίηση επιτρέπει την καταγραφή και την μέτρηση της συχνότητας εμφάνισης συγκεκριμένων στρατηγικών απολογίας στον λόγο

²⁸ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών. Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 7

²⁹ 28/03/24 Πρακτικά Τεμπών, Κυριάκος Μητσοτάκης, Παράρτημα Α/Α 24

του Πρωθυπουργού, σε μια εξαιρετικά περιορισμένη ποσοτική αποτύπωση, ιμπεριονιστικού περιεχομένου.

Πίνακας 3: Συχνότητα εμφάνισης των στρατηγικών απολογίας στην ομιλία του Πρωθυπουργού, στα Πρακτικά της Βουλής την 28 Μαρτίου 2023

Τύπος στρατηγικής απολογίας	Αριθμός συχνότητας
Απλής Άρνησης	1
Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	1
Επανόρθωσης	1
Εξαγνισμού	1
Μετάθεσης Ευθύνης	3
Διαφοροποίησης	4
Ενίσχυσης του Απολογουμένου	7
Υπέρβασης	8
Αντεπίθεσης	17

Σύγκριση μεταξύ των στρατηγικών απολογίας ανάμεσα στις δύο κρίσεις

Μετά την ανάλυση της κάθε περίπτωσης απολογητικού λόγου, εξετάζονται συγκριτικά οι δύο περιπτώσεις προς ανάλυση, δηλαδή προσεγγίζεται το Ερευνητικό Ερώτημα 4. Μια σύγκριση μεταξύ των δύο απολογιών καταξιώνει τον τρόπο με το οποίο διαχειρίζεται την κάθε κρίση, ποια στοιχεία αποφασίζει να αναδείξει και ποια να ομαλύνει. Σε γενικές γραμμές, φαίνεται πως και στις δύο περιπτώσεις χρησιμοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό οι στρατηγικές της Ενίσχυσης του Απολογουμένου και της Αντεπίθεσης. Αυτό, αποκαλύπτει την πρόθεση του Έλληνα Πρωθυπουργού να επαναφέρει τη δημόσια εικόνα του, να ενισχύσει το ήθος του ενώ ταυτόχρονα να μειώσει το ήθος και την αξιοπιστία των κατηγορών του. Παρατηρείται, ότι στην περίπτωση την διαχείρισης της κρίσης στην Εύβοια προτιμάται η Ενίσχυση του Απολογουμένου ενώ στην περίπτωση των Τεμπών, ο απολογούμενος επιλέγει την Αντεπίθεση, με στόχο να υπονομεύσει την αξιοπιστία των αντιπάλων του που κατέθεσαν την πρόταση δυσπιστίας προς την κυβέρνηση.

Σε επίπεδο πολιτικού ανταγωνισμού, η αγόρευση του Πρωθυπουργού σε μια πρόταση δυσπιστίας έχει πολύ μεγαλύτερο ειδικό βάρος από μια απλή τοποθέτηση του σε

τακτική συνεδρίαση του κοινοβουλίου. Επίσης, λίγο μετά το δυστύχημα στα Τέμπη ακολουθούσαν εκλογές στην χώρα, συνεπώς ο ανταγωνισμός ήταν και άμεσα εκλογικός εκτός από εν γένει πολιτικός. Μέσα σε αυτό το ιδιαίτερα φορτισμένο πλαίσιο, η επιλογή της στρατηγικής της Αντεπίθεσης αποκτά σαφή λειτουργικότητα. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός, γνωρίζοντας ότι οι επικείμενες εκλογές θα κρίνονταν σε μεγάλο βαθμό από τη διαχείριση της τραγωδίας, επιδίωξε να αποδυναμώσει την αξιοπιστία της αντιπολίτευσης και να μεταφέρει το βάρος της συζήτησης από τις κυβερνητικές ευθύνες στην υποτιθέμενη ανεπάρκεια και ασυνέπεια των πολιτικών του αντιπάλων. Με τον τρόπο αυτό, η Αντεπίθεση δεν αποτέλεσε απλώς μια ρητορική άμυνα, αλλά μια στρατηγική επανατοποθέτησης του ίδιου ως ηγετικής φυσιογνωμίας που υπερασπίζεται το κύρος του θεσμού που εκπροσωπεί και την πολιτική του συνέχεια. Ο στόχος είναι διττός: αφενός επιχειρεί να μετριάσει την πολιτική φθορά από το δυστύχημα, αφετέρου επιδιώκει να ενισχύσει το προεκλογικό αφήγημα της σταθερότητας και της υπευθυνότητας απέναντι σε μια αντιπολίτευση που φαίνεται ως αναξιόπιστη.

Στην συνέχεια, επιστρατεύει τη στρατηγική της Επανόρθωσης σε χαμηλότερο βαθμό, όσον αφορά την απολογία για τις πυρκαγιές στην Εύβοια. Θέλει να εξετάσει τι πήγε στραβά στην αντιμετώπιση των πυρκαγιών το καλοκαίρι και τι θα μπορούσε να είχε γίνει αποτελεσματικότερα. Φαίνεται, ότι έχει τη διάθεση να διορθώσει τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν μετά το πέρας την φωτιάς. Αναλύει τα σχέδιά του, για αύξηση των εναέριων μέσων. Μέσα από προγράμματα της Πολιτικής Προστασίας που έχουν ήδη εγκριθεί. Επίσης, αναφέρεται σε επενδύσεις σε αεροσκάφη ακόμα και βραχυχρόνιες ενοικιάσεις μέσων για την κατάσβεση της φωτιάς. Όσον αφορά τη διαχείριση του δασικού περιβάλλοντος, γνωστοποιεί, ότι θα διευκολύνει τη γραφειοκρατική διαδικασία που υπάρχει, ώστε οι ίδιοι οι πολίτες να μπορούν να καθαρίζουν από ξερά χόρτα, δασικές εκτάσεις, χωρίς την έγκριση από το δασαρχείο. Τέλος, μιλάει για τα μέτρα πρόληψης της φωτιάς και την ανάγκη κατασκευής πυρίμαχων ζωνών γύρω από οικισμούς.

Αντίθετα, για τη διαχείριση της κρίσης των Τεμπών, χρησιμοποιεί τη στρατηγική της Υπέρβασης. Δεν απορρίπτει, ούτε αποδέχεται κάποια ευθύνη, αλλά θέτει τη συζήτηση σε ευρύτερο πλαίσιο. Προβάλλει ότι το ζήτημα των Τεμπών έχει μια βαθιά αξία και κοινωνική σημασία και δεν αποτελεί απλά, το έναυσμα για την πρόταση δυσπιστίας. Αντιτίθεται στην εργαλειοποίηση του δυστυχήματος από την Αντιπολίτευση για την

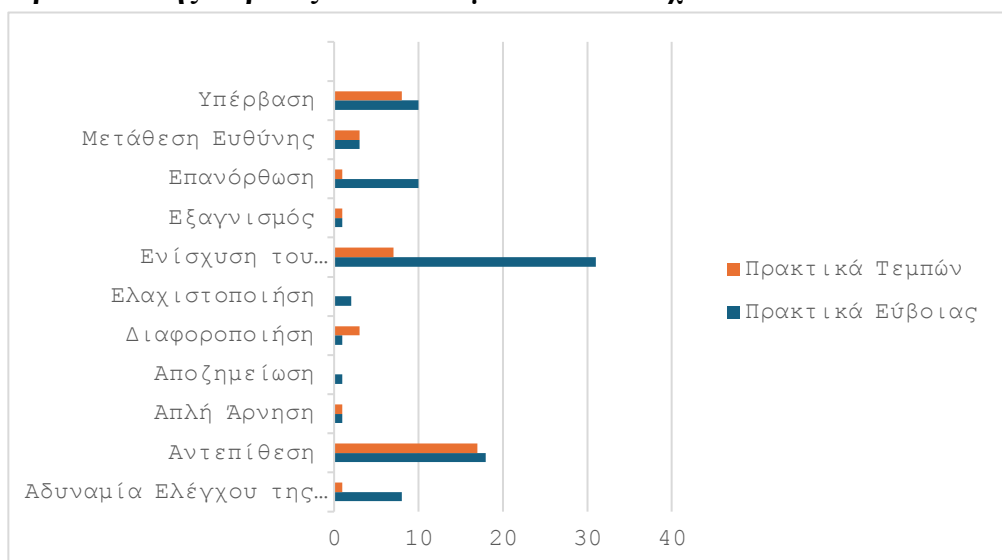
αιτιολόγηση της πρότασης δυσπιστίας. Επίσης, αποπειράται να θέσει τη συζήτηση σε ένα πλαίσιο όπου η τεχνολογία δεν θεωρείται η αποκλειστική δικλείδα ασφαλείας και η ανθρώπινη παρέμβαση κρίνεται απαραίτητη. Στην συνέχεια, ξανά αλλάζει το πλαίσιο της συζήτησης και το εναποθέτει στην βάση της ομαλής εναλλαγής των κυβερνήσεων ανά τα χρόνια. Υπονοεί πως δεν υπάρχει λόγος για την κατάθεση της πρότασης μομφής και συνεπώς η συνεχής αλλαγή του πλαισίου της συζήτησης συμβάλλει στην αδιαφορία για αποδοχή ή απόρριψη ευθυνών ή την έκφραση μεταμέλειας και ειλικρινούς συγγνώμης.

Όσον αφορά τις διαφορές που παρατηρούνται, στην απολογία του Πρωθυπουργού για το ζήτημα των Τεμπών δεν εμφανίζονται οι στρατηγικές της Ελαχιστοποίησης και της Αποζημίωσης. Δηλαδή, δεν επιχειρεί να χαρακτηρίσει το γεγονός λιγότερο επιβλαβές από ότι πιστεύεται. Διακρίνει τη σημασία και τη σοβαρότητα των συγκυριών του δυστυχήματος αλλά δεν αναγνωρίζει καμία ευθύνη για αυτό. Επίσης, δεν ασχολείται καθόλου με το θέμα της αποζημίωσης των θυμάτων, των οικογενειών τους και όσων επηρεάστηκαν από την κρίση. Αντιθέτως, στην περίπτωση των πυρκαγιών της Εύβοιας αναφέρει ενδελεχώς το σχέδιο για αποζημίωση όσων έχασαν τα σπίτια ή τα χωράφια τους καθώς και σε όσους έχασαν οικογενειακά πρόσωπα από τις φωτιές.

Οι παραπάνω διαφορές εναπόκεινται στο διαφορετικό επίπεδο ευθύνης που του αρμόζει στην κάθε περίπτωση. Στον απολογητικό λόγο για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών αναφέρεται σε μεγαλύτερο βαθμό σε τεχνικά δεδομένα και στην επανόρθωση που θα ακολουθήσει. Στο απολογητικό λόγο για το σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών καταφεύγει σε ένα συναισθηματικό πλαίσιο.

Εν κατακλείδι, η διαφοροποίηση αυτή υποδηλώνει ότι η επιλογή στρατηγικών εξαρτάται όχι μόνο από τη φύση της κρίσης, αλλά και από το πολιτικό διακύβευμα, τις ευθύνες που ενδέχεται να καταλογιστούν στον ομιλητή, καθώς και από τη φάση της διαχείρισης στην οποία βρίσκεται η κρίση.

Πίνακας 4: Γραφική αναπαράσταση της εμφάνισης των στρατηγικών απολογίας στα Πρακτικά της Εύβοιας και των Τεμπών αντίστοιχα

Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία έχει ως ερευνητικό αντικείμενο την απολογητική ρητορική του Πρωθυπουργού, στο πλαίσιο δύο διαφορετικών κρίσεων: των καταστροφικών πυρκαγιών στην Εύβοια (2021) και του σιδηροδρομικού δυστυχήματος στα Τέμπη (2023). Μέσω της αξιοποίησης της θεωρίας της αποκατάστασης της εικόνας του Benoit (1995) επιχειρείται η συστηματική καταγραφή, ταξινόμηση και ερμηνεία των στρατηγικών απολογίας που χρησιμοποίησε ο ομιλητής στο πλαίσιο των κοινοβουλευτικών του παρεμβάσεων, με σκοπό την αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας του.

Από την ανάλυση των πρακτικών της Βουλής, την ποιοτική εξέταση των στρατηγικών απολογίας και τη μελέτη της θεωρίας, προκύπτουν σημαντικά ευρήματα που αποτυπώνουν τη ρητορική στρατηγική του ομιλητή, αναδεικνύοντας παράλληλα τον τρόπο με τον οποίο ο θεσμός του πρωθυπουργού διαχειρίζεται κρίσιμα γεγονότα, διαμορφώνει λόγους νομιμοποίησης και επαναπλαισιώνει τις ευθύνες. Μέσα από τον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού φωτίζονται ευρύτερες όψεις της Πολιτικής Επικοινωνίας και της Διαχείρισης Κρίσεων στην Ελλάδα, όπως η αξιοποίηση επιθετικών αλλά και αμυντικών στρατηγικών, η προσπάθεια διαμόρφωσης της κοινής γνώμης και η σύνδεση της απολογίας με τον πολιτικό ανταγωνισμό.

Σε αυτό σημείο, απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας με τρόπο ρητό, στοχεύοντας στη συγχώνευση της ανάλυσης και την εξαγωγή των κύριων διαπιστώσεων. Το Ερευνητικό Ερώτημα 1 αφορά τον εντοπισμό στρατηγικών απολογίας στον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού. Ναι, στον λόγο του παρατηρείται χρήση των στρατηγικών απολογίας. Επιχειρεί να απολογηθεί με στόχο την αποκατάσταση της δημοσίας εικόνας του, που έχει υποστεί ζημία μετά από την εξαπόλυση κατηγοριών από την αντιπολίτευση.

Απαντώντας στο Ερευνητικό Ερώτημα 2, διαπιστώνεται η χρήση των παρακάτω στρατηγικών απολογίας: η στρατηγική της Απλής Άρνησης, της Μετάθεσης Ευθύνης, της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης, της Ενίσχυσης του Απολογουμένου, της Ελαχιστοποίησης, της Διαφοροποίησης, της Υπέρβασης, της Αντεπίθεσης, της Αποζημίωσης, της Επανόρθωσης και του Εξαγνισμού.

Όσον αφορά το Ερευνητικό Ερώτημα 3, γίνεται αναφορά σε ποια χαρακτηριστικά των στρατηγικών απολογίας εντοπίζονται στον απολογητικό λόγο του Πρωθυπουργού. Εμφανίζονται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των στρατηγικών απολογίας όπως η έμφαση στα θετικά στοιχεία της προσωπικότητάς του απολογουμένου και η ανάδειξη της κυβερνητικής του δράσης. Επίσης, ο απολογούμενος συνηθίζει να τοποθετεί τα γεγονότα σε ευρύτερα πλαίσια (π.χ., κλιματική αλλαγή, διεθνείς συγκυρίες) για να ελαττώσει την ευθύνη της κυβέρνησης. Ο λόγος του στρέφεται συχνά εναντίον των κατηγορών του, με στόχο τη μείωση της αξιοπιστίας τους. Τέλος, χρησιμοποιεί συναισθηματικά φορτισμένες εκφράσεις (π.χ., "να κλείσει αυτή η πληγή") για να επηρεάσει το κοινό.

Το Ερευνητικό Ερώτημα 4, απασχολεί τις διαφοροποιήσεις στις στρατηγικές απολογίας που εντοπίζονται στον λόγο του Έλληνα Πρωθυπουργού στις δύο περιπτώσεις προς ανάλυση. Στην περίπτωση των πυρκαγιών στην Εύβοια ο Πρωθυπουργός επικεντρώνεται στην Ενίσχυση του Απολογουμένου και στην Επανόρθωση, με έμφαση σε τεχνικές λύσεις και αποζημιώσεις. Ενώ, στην περίπτωση του δυστυχήματος των Τεμπών, η στρατηγική της Αντεπίθεσης και της Υπέρβασης λαμβάνουν σημαντική παρουσία, με έμφαση στην απόρριψη ευθυνών και στην εναλλαγή του πλαισίου συζήτησης (π.χ., αναφορά στην ανθρωπιστική διάσταση ή στην ανεπάρκεια τεχνολογίας).

Στο πλαίσιο του ευρύτερου προβληματισμού που τέθηκε στην παρούσα μελέτη, εξάγεται μια σειρά γενικότερων συμπερασμάτων.

Όσον αφορά τη διαχείριση κρίσεων παρατηρείται ότι εκάστη περιπτώσιολογία προς μελέτη κατατάσσεται σε μια από τις φάσεις διαχείρισης κρίσεων του Coombs (2007). Η απολογία του Πρωθυπουργού, στο πλαίσιο των πυρκαγιών στην Εύβοια το 2021, εντάσσεται στη δεύτερη φάση αφού πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια που εξελίσσονται τα γεγονότα. Η απολογία του, εστιάζει περισσότερο στην ενίσχυση του Ήθους του, με στόχο την αποκατάσταση της δημόσιας εικόνας του, χαρακτηριστικό της δεύτερης φάσης διαχείρισης κρίσεων. Οι στρατηγικές απολογίας που χρησιμοποιεί ταιριάζουν με τους ενδεικτικούς στόχους της συγκεκριμένης φάσης, όπως είναι η αποκατάσταση της φήμης του απολογουμένου και οι προθέσεις για επανόρθωση.

Στην περίπτωση της απολογίας για το σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών, αυτή λαμβάνει χώρα μετά την κρίση, συνεπώς ανήκει στην τρίτη φάση διαχείρισης κρίσεων. Ο Πρωθυπουργός, ορμώμενος από την πρόταση δυσπιστίας εναντίον της κυβέρνησής του έναν χρόνο μετά το δυστύχημα, επιχειρεί να κατευνάσει τις κατηγορίες υπονομεύοντας την Αντιπολίτευση. Αν και η κρίση έχει περάσει, αποτελεί ένα ευαίσθητο σημείο που μπορεί να ξανά εμφανιστεί στο προσκήνιο του δημόσιου λόγου (πρόταση δυσπιστίας), και για αυτό ο απολογούμενος οφείλει να συνεχίσει τη διαδικασία αποκατάστασης της εικόνας του. Στη δεδομένη περίπτωση αυτό το κάνει με τη μείωση της αξιοπιστίας του αντιπάλου αλλά και με την ενίσχυση του Ήθους του.

Εστιάζοντας στην έννοια του Ήθους, μέσα από τις κατηγορίες της αντιπολίτευσης και την επικείμενη απολογία από τη μεριά του Πρωθυπουργού, ως ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης, διαφαίνεται η διάρρηξη του Ήθους και από τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές αλλά και η ενίσχυση του Ήθους του απολογουμένου. Η διάρρηξη του Ήθους προκύπτει από τις επιθέσεις της Αντιπολίτευσης προς το πρόσωπο του Πρωθυπουργού, αλλά και από τη χρήση της στρατηγικής της Αντεπίθεσης από τον ίδιο, με στόχο την αμφισβήτηση της αξιοπιστίας των κατηγορών του.

Έτσι, οι στρατηγικές του Πρωθυπουργού αντανakλούν μια προσανατολισμένη προσέγγιση στη διαχείριση της δημόσιας εικόνας, με έμφαση στην αυτοπροβολή και την υπονόμηση των αντιπάλων, παρά στην άμεση ανάληψη ευθυνών. Η διαφοροποίηση ανάμεσα στις δύο κρίσεις δείχνει ότι η επιλογή στρατηγικών

επηρεάζεται από το πολιτικό διακύβευμα, τη φύση της κρίσης και τη φάση της διαχείρισής της.

Αναλυτικότερα, κοινός παρονομαστής και στις δύο απολογίες είναι η προτίμηση του Πρωθυπουργού δύο συγκεκριμένων στρατηγικών, την Ενίσχυση του Απολογούμενου και την Αντεπίθεση. Η ταυτόχρονη χρήση των δύο στρατηγικών σκιαγραφεί το συνεκτικό προφίλ του απολογούμενου. Από τη μία πλευρά, είναι η εικόνα ενός ηγέτη ικανού, έντιμου και αποτελεσματικού, από την άλλη, ενός μαχητικού πολιτικού, έτοιμο να υπερασπιστεί τον εαυτό του και το έργο του απέναντι σε άδικες ή υποκριτικές κατηγορίες. Στην περίπτωση των πυρκαγιών της Εύβοιας, η Αντεπίθεση εκδηλώνεται στο πρόσωπο του κ. Τσίπρα, Προέδρου της Κοινοβουλευτικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ και πρώην Πρωθυπουργού, εστιάζοντας στις πολιτικές του ευθύνες για τη διαχείριση της κρίσης μετά τις πυρκαγιές στο Μάτι το 2018. Αυτή η διαφοροποίηση μεταξύ των δύο περιπτώσεων ερμηνεύεται και από τα εκλογικά χαρακτηριστικά της περιόδου, τα οποία πάντα οδηγούν τις επιλογές των δρώντων πολιτικών υποκειμένων. Το δυστύχημα των Τεμπών βρίσκει την κυβέρνηση σε ένα εξαιρετικό εκλογικό προβάδισμα, με μια εξαιρετικά αποδυναμωμένη αντιπολίτευση. Αντιθέτως, στην περίπτωση των πυρκαγιών στην Εύβοια, η αντιπολίτευση έχει πολιτική ισχύ, συνεπώς αποτελεί έναν επικοινωνιακό αντίπαλο εντός του κοινοβουλίου.

Οι διαφοροποιήσεις, ανάμεσα στις δύο περιπτώσεις, αφορούν την επιλογή και συχνότητα των στρατηγικών απολογίας, αλλά και τη ρητορική στόχευση και το συναισθηματικό φορτίο του λόγου. Η απολογία για τις πυρκαγιές της Εύβοιας χαρακτηρίζεται από έναν τεχνοκρατικό και θεσμικά διαχειριστικό λόγο με έντονη παρουσία στρατηγικών, όπως της Επανάρθωσης της Υπέρβασης της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης και της Αποζημίωσης. Όσον αφορά την απολογία για το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη, αυτοί είναι συναισθηματικά φορτισμένοι και προσανατολισμένη στην επίθεση των κατηγορών, συγκεκριμένα στρέφεται εναντίον του ΣΥΡΙΖΑ για καθυστερήσεις της εφαρμογής της σύμβασης 717. Επίσης, επιτίθεται ρητορικά στον αρχηγό του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ, κ. Ανδρουλάκη με στόχο την υπονόμηση της αξιοπιστίας του ως κατήγορο. Εδώ, παρατηρούνται στρατηγικές όπως της Υπέρβασης και της Μετάθεσης Ευθύνης, δηλαδή η εναλλαγή της συζήτησης σε ένα θετικιστικό πλαίσιο και η επίρριψη ευθυνών στο πρόσωπο του σταθμάρχη.

Όσον αφορά, τους περιορισμούς της έρευνας και τις δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν κατά τη συγγραφή της εργασίας – όπως το περιορισμένο χρονικό εύρος του υλικού και η εστίαση σε συγκεκριμένες υποθέσεις – αυτές αποτέλεσαν όριο για μια σφαιρική ανάλυση των περιπτώσεων. Οι δύο περιπτώσεις, συγκροτούν περίπλοκες κρίσεις με πολλά εμπλεκόμενα πρόσωπα. Η συγκεκριμένη έρευνα εστιάζει μόνο στον τρόπο που απολογείται ο Έλληνας Πρωθυπουργός. Παρά τους περιορισμούς της μελέτης τα ευρήματα προσφέρουν ενδείξεις για την πολιτική ρητορική στην Ελλάδα και τον τρόπο που ο Πρωθυπουργός προσπαθεί να διαχειριστεί τη φήμη και να διατήρηση την αξιοπιστία του.

Στη συνέχεια, παρατίθενται προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Η ανάλυση περισσότερων πρακτικών από ένα φάσμα ημερομηνιών μπορεί να εξετάσει το θέμα πιο σφαιρικά και σε βάθος. Επίσης, προτείνεται η συγκριτική μελέτη απολογιών σε διαφορετικά πολιτικά συστήματα ή η ανάλυση της πρόσληψης αυτών των στρατηγικών από τα ΜΜΕ και την κοινή γνώμη. Η κατανόηση των στρατηγικών απολογίας μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ερμηνεία του πολιτικού λόγου και στη διαμόρφωση ενός πιο κριτικού κοινού. Μια άλλη οπτική πάνω στο θέμα, αφορά την εξέταση των πρακτικών κατά την διάρκεια της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ και συγκεκριμένα πως απολογείται και διαχειρίζεται την κρίση στο Μάτι το 2018. Έτσι μπορεί να γίνει μια σύγκριση για το πως δύο διαφορετικές κυβερνήσεις, με ξεχωριστές ιδεολογίες, απολογούνται για την ανικανότητα διαχείρισης πυρκαγιών.

Εν κατακλείδι, η Βουλή λειτουργεί, ως δημόσια σκηνή απολογίας, αλλά και ως πλατφόρμα διαμόρφωσης και ενίσχυσης της πολιτικής ταυτότητας. Η εξέταση των επιλογών στρατηγικών απολογίας από τον Πρωθυπουργό αποκαλύπτει τις προθέσεις του, κομμάτια του χαρακτήρα του, αλλά και τα όρια της ρητορικής αποτελεσματικότητάς του. Οι ρητορικές επιλογές του αντανακλούν την προσπάθεια διαχείρισης της κρίσης και της πολιτικής νομιμοποίησής του. Αν οι επιλογές λειτουργούν προς όφελος του ή όχι, θα κριθεί από το αν είναι αρκετά πειστικά τα λεγόμενα του, ώστε η δημόσια εικόνα του να αποκατασταθεί στην κοινή γνώμη. Η επίδραση των στρατηγικών στην κοινή γνώμη εξαρτάται από τη συνεκτικότητα, την πειστικότητα και την αναγνωσιμότητα των επιχειρημάτων του, ενώ η ανάλυση των στρατηγικών προσφέρει σημαντικά στοιχεία για τον τρόπο που ο θεσμός του πρωθυπουργού αντιμετωπίζει κρίσεις και αναδιατάσσει το ηγετικό προφίλ των πολιτικών της. Η απολογία δεν αποτελεί απαραίτητα έκκληση προς συγχώρεση λαθών

ή απόλυτη άρνηση ευθυνών. Κινείται εντός ρητορικών οδών διαχείρισης της δημόσιας εικόνας θεσμών και προσώπων, προσφέροντας τη δυνατότητα τόσο για την οδό της έκκληση προς συγχώρεση όσο και για την άρνηση ευθυνών. Οι στρατηγικές απολογίας αποτελούν την θεωρητική εργαλειοθήκη προς ανάλυση, αλλά η επιλογή μεταξύ των δύο οδών αποτελεί πάντα στρατηγική επιλογή του απολογούμενου.

Παράρτημα

A/A	Σώμα Κειμένου	Δρών Πολιτικό Υποκείμενο	Αυτούσιο Απόσπασμα	Στρατηγική Απολογίας	Ανάλυση και τεκμηρίωση κριτικής επιχειρηματολογίας γύρω από την απολογητική στρατηγική
1	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτι κή θέση: Πρωθυπουργό ς, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"..προσέρχομαι στην σημερινή συζήτηση θεωρώντας την τραγωδία των Τεμπών ένα ζήτημα πολύ μεγαλύτερο, πολύ βαθύτερο από απλή αφορμή για την κατάθεση έστω και μιας πρότασης δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης."	Στρατηγική της Υπέρβασης	Σε αυτό το απόσπασμα, ο απολογούμενος προσπαθεί να επανερμηνέψει το συμβάν θέτοντάς το σε ένα διαφορετικό πλαίσιο. Μεταφέρει τη συζήτηση από το πεδίο της κυβερνητικής ευθύνης και της πολιτικής κρίσης, δηλαδή της πρότασης δυσπιστίας, σε ένα ευρύτερο, πιο «υψηλό» επίπεδο – αυτό της εθνικής και κοινωνικής σημασίας. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγει να αναφερθεί στο ποιος έχει την ευθύνη και τις λεπτομέρειες του συμβάντος. Αναδεικνύει την ανάγκη της πρόσληψης του συμβάντος ως κάτι περισσότερο από την αιτία της πρότασης δυσπιστίας. Θέτοντας το ζήτημα σε ένα ευρύτερο θετικό πλαίσιο, μειώνει την προσβλητικότητα που έχει προκαλέσει η συγκεκριμένη πράξη.

2	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Για αυτό και θα μιλήσω περισσότερο για την αλήθεια γύρω από αυτό το δυστύχημα"	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιλέγει να αναδείξει τα θετικά στοιχεία της προσωπικότητάς του, την υπευθυνότητα και τη διαφάνεια, λέγοντας ότι θα μιλήσει για την αλήθεια. Αυτή η δήλωσή του συνεισφέρει στην ανάδειξη του ήθους του, αφού δεσμεύεται να πει την αλήθεια. Ωστόσο αυτό δεν αναιρεί το αρνητικό πρόσημο της πράξης. Το απόσπασμα επιχειρεί να παρουσιάσει τον ομιλητή ως ειλικρινή, αξιόπιστο και προσηλωμένο στην αλήθεια. Ο απολογούμενος υιοθετεί έναν τόνο που ενισχύει την ηθική του εικόνα, δίνοντας έμφαση στη διαφάνεια, σε μια προσπάθεια να ανακτήσει την εμπιστοσύνη του κοινού. Η στρατηγική αυτή λειτουργεί αντισταθμιστικά απέναντι στις κατηγορίες, εστιάζοντας όχι στην άρνηση ευθυνών, αλλά στην ανάδειξη θετικών προσωπικών χαρακτηριστικών, όπως η ειλικρίνεια και η υπευθυνότητα.
3	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Δυστυχώς οι πολιτικοί μας αντίπαλοι επέλεξαν μια στάση την οποία ουδείς διανοήθηκε σε παρόμοιες τραγωδίες, όπως των εκατών τεσσάρων πολιτών που κάηκαν στο Μάτι, αυτών που	Στρατηγική της Αντεπίθεσης/ Στρατηγική της Διαφοροποίησης	Στο απόσπασμα παρατηρείται συνδυασμός στρατηγικών απολογίας. Σε αυτή την περίπτωση ο απολογούμενος κατηγορεί ευθέως την αντιπολίτευση για την υποκριτική της στάση. Αναφέρει ότι σε παρόμοιες κρίσεις δεν έγινε καμία πρόταση δυσπιστίας και ότι η παρούσα κυβέρνηση

			έχασαν την ζωή τους στην Μάνδρα."		δέχεται αδικαιολόγητα διαφορετική μεταχείριση. Επιχειρεί να μετατοπίσει την ευθύνη και την πίεση προς την αντιπολίτευση, συγκρίνοντας τη στάση της σε διαφορετικές τραγωδίες. Μέσα από αυτή τη ρητορική, αποπειράται να μειώσει τη νομιμότητα των επιθέσεων που δέχεται, υπονοώντας ότι οι πολιτικοί του αντίπαλοι επιδεικνύουν επιλεκτική ευαισθησία. Παράλληλα, διαφοροποιεί τη δική του στάση ως πιο θεσμική και υπεύθυνη. Η στρατηγική αυτή λειτουργεί αμυντικά αλλά και επιθετικά, επιδιώκοντας να αποδυναμώσει την κριτική, προσδίδοντας στην αντιπολίτευση υποκριτική και αντιθεσμική συμπεριφορά.
4	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Είναι αλήθεια πάντως, ότι δεν μιλήσαμε από την πρώτη στιγμή και με τρόπο συστηματικό για την τραγωδία και τα αίτια της. Δεν μιλήσαμε όσο θα έπρεπε. Ναι, αναγνωρίζω ότι αυτό ήταν ένα σφάλμα δικό μας."	Στρατηγική του Εξαγνισμού	Το απόσπασμα περιλαμβάνει την παραδοχή ευθύνης και την έκφραση μεταμέλειας για την έλλειψη συζήτησης του δυστυχήματος. Ο Πρωθυπουργός αναγνωρίζει την καθυστέρηση στην επικοινωνιακή διαχείριση της κρίσης, χαρακτηρίζοντάς την ως «σφάλμα δικό μας». Αυτή η στρατηγική επιδιώκει να αποκαταστήσει τη χαμένη εμπιστοσύνη, δείχνοντας ενσυναίσθηση και αυτοκριτική. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το βάρος πέφτει στην ηθική ανάληψη ευθύνης. Ωστόσο, η συγγνώμη περιορίζεται στο

					επικοινωνιακό επίπεδο και όχι στην ουσία των ευθυνών για την ίδια την κρίση, κάτι που ενδέχεται να μειώνει την πειστικότητα της απολογίας.
5	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ήρθε η ώρα να σήμερα να διαλύσουμε κάποιους από τους μύθους γύρω από αυτό το δυστύχημα."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Αυτό το απόσπασμα παρουσιάζει τον απολογούμενο ως τον μοναδικό εγγυητή της αλήθειας. Ο Πρωθυπουργός εμφανίζεται ως φορέας της αλήθειας, ικανός να αποκαταστήσει τη «στρεβλή» δημόσια εικόνα του γεγονότος. Η χρήση της λέξης «μύθοι» υποδηλώνει ότι κυκλοφορούν ανακρίβειες και υπερβολές, τις οποίες μόνο εκείνος μπορεί να αποδομήσει. Έτσι, καλλιεργεί μια εικόνα ηγετικής σταθερότητας, ορθολογισμού και γνώσης. Η στρατηγική αυτή ενισχύει το ήθος του ομιλητή και προσπαθεί να αποπλύνει το πολιτικό κόστος μέσα από έναν λόγο «διαφωτιστικό» και καθοδηγητικό.
6	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Αγαπητοί συνάδελφοι, ας ξεκινήσουμε με τον πρόσφατο βαθύτατα παραπλανητικό ισχυρισμό του "ΒΗΜΑΤΟΣ" που προκάλεσε τελικά [...] και την πρόταση δυσπιστίας σας."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Η στρατηγική που χρησιμοποιείται εδώ αποσκοπεί στην υποβάθμιση της νομιμότητας της κατηγορίας. Δηλαδή ενισχύει την αμφιβολία για την ακρίβεια του δημοσιεύματος. Ο Πρωθυπουργός επιλέγει να αμφισβητήσει την αξιοπιστία ενός δημοσιογραφικού μέσου, το οποίο φέρεται να συνέβαλε στην πρόκληση πολιτικής πίεσης και στην

					κατάθεση της πρότασης δυσπιστίας. Αντί να εστιάσει στην ίδια την ουσία του δυστυχήματος, μετατοπίζει το βάρος της συζήτησης στην εγκυρότητα των πηγών και στη σκοπιμότητα της αντιπολίτευσης. Με τον τρόπο αυτό, αποδυναμώνει τη βάση της κριτικής που δέχεται, εμφανίζοντας την ως αποτέλεσμα παραπληροφόρησης. Η ρητορική του ενισχύει τη θέση του μέσα από την αποδόμηση της επιχειρηματολογίας των αντιπάλων του.
7	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Όχι, κάποιοι προσπάθησαν να κρύψουν σε άλλες συγκυρίες, γι' αυτό μην το λέτε σας παρακαλώ πολύ. Μην το λέτε. Μην ξύνετε πληγές. Δεν θέλω να πάω εκεί."	Στρατηγική της Απλής Άρνησης/ Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα γίνεται συνδυασμός στρατηγικών απολογίας. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός, ουσιαστικά κατηγορείται για απόκρυψη του δυστυχήματος το οποίο αρνείται ξεκάθαρα. Ο ίδιος στην συνέχεια, για να μειώσει την προσβολή της πράξης, κατηγορεί την αντιπολίτευση για απόκρυψη σε παρόμοιο συμβάν. Ο Πρωθυπουργός επιχειρεί να αποστασιοποιηθεί από πρακτικές συγκάλυψης που ενδεχομένως του προσάπτονται. Με τη φράση «όχι, κάποιοι προσπάθησαν να κρύψουν σε άλλες συγκυρίες», αρνείται τη σύνδεση της δικής του κυβέρνησης με παρόμοιες συμπεριφορές του παρελθόντος και επιχειρεί να διαφοροποιηθεί από προηγούμενες πολιτικές

					πρακτικές. Η έκκληση «μην ξύνετε πληγές» και «δεν θέλω να πάω εκεί» λειτουργεί κατευναστικά, αποτρέποντας την εμβάθυνση σε συγκρίσεις, ενώ ταυτόχρονα χτίζει μια εικόνα υπευθυνότητας και αποστασιοποίησης από τη διχαστική ρητορική.
8	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...ότι εκείνη τη στιγμή το μέλημά μου, η σκέψη μου ήταν να πειράξω τους διαλόγους. Ε, δεν ντρέπεστε; Δεν ντρέπεστε να τα υπονοείτε αυτά τα πράγματα;"	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Σε αυτό το απόσπασμα αποδοκιμάζεται ο κατηγορος, δηλαδή η αντιπολίτευση. Η προσοχή στρέφεται στην αναξιοπιστία του κατηγορου μέσω της ηθικής πίεσης που ασκείται. Ο Πρωθυπουργός στρέφει το λόγο εναντίον των επικριτών του, υιοθετώντας έντονο και επιθετικό ύφος. Η φράση «Ε, δεν ντρέπεστε;» φανερώνει αγανάκτηση και επιδιώκει να απονομιμοποιήσει τις κατηγορίες ή τα υπονοούμενα που του αποδίδονται σχετικά με την πιθανή αλλοίωση διαλόγων. Αντί να απαντήσει ψύχραιμα ή με αυτοκριτική, επιλέγει να καταδικάσει τους αντιπάλους του για ανηθικότητα και προσβολή, επιχειρώντας να μετατοπίσει το ηθικό βάρος της συζήτησης στους επικριτές του και να αμυνθεί μέσω της επίθεσης.
9	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός	"... ο άνθρωπος αυτός -τραγική φιγούρα- είναι προφυλακισμένος με απόφαση της δικαιοσύνης, διότι	Στρατηγική της Μετάθεσης Ευθύνης	Στο παρόν απόσπασμα, ο απολογούμενος παρουσιάζει τον σταθμάρχη ως τον κύριο ένοχο για το δυστύχημα, παραθέτοντας και

	ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	ς, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	δεν αμφισβητείται – και αυτό χωρίς καμμία αμφιβολία- ότι έγιναν επτά παραβιάσεις του κανονισμού ασφαλείας και ότι, ναι, ένα ανθρώπινο χέρι έστειλε..."		πειστικά στοιχεία όπως το αδιαμφισβήτητο της δικαιοσύνης. Με αυτό τον τρόπο η ευθύνη συγκεντρώνεται στο πρόσωπο ενός ανθρώπου (ανθρώπινο λάθος) και επιβεβαιώνεται και από την δικαιοσύνη. Το συμπέρασμα έγκειται στο γεγονός ότι αφού έχει ήδη προφυλακιστεί ένας άνθρωπος δεν υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω έρευνα. Έχουν ήδη αποδοθεί οι ευθύνες, άρα δεν υπάρχει περίπτωση να φταίει ο κατηγορούμενος, δηλαδή ο Πρωθυπουργός και συνεπώς η κυβέρνησή του.
10	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ένα ανθρώπινο χέρι έστειλε το τρένο -και αυτό ακούγεται στις συνομιλίες- στη λάθος γραμμή. Δεν μου λέτε, υπάρχει έστω και ένας άνθρωπος εδώ μέσα ο οποίος να πιστεύει ότι αν ο σταθμάρχης είχε κάνει σωστά τη δουλειά του, όπως την κάνουν δεκάδες εκατοντάδες σταθμάρχες κάθε μέρα, θα είχε γίνει το ατύχημά;"	Στρατηγική της Μετάθεσης Ευθύνης	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, επιρρίπτεται η ευθύνη στον σταθμάρχη. Ο Πρωθυπουργός αποδίδει την κύρια αιτία του δυστυχήματος σε ανθρώπινο λάθος, συγκεκριμένα στον σταθμάρχη. Τονίζεται, ότι ο σταθμάρχης φταίει αφού δεν έκανε σωστά την δουλειά του. Γίνεται σύγκριση του συγκεκριμένου σταθμάρχη με άλλους συναδέλφους που οι οποίοι εκτελούν σωστά τα καθήκοντά τους. Με τη φράση «ένα ανθρώπινο χέρι έστειλε το τρένο στη λάθος γραμμή» και την ερώτηση που ακολουθεί, ο απολογούμενος επιχειρεί να μεταφέρει την ευθύνη στο επίπεδο του ατομικού παράγοντα, υπονοώντας ότι το τραγικό συμβάν δεν θα είχε συμβεί αν ο σταθμάρχης είχε πράξει

					σωστά. Η στρατηγική αυτή αποσκοπεί στο να περιορίσει την πολιτική ευθύνη της κυβέρνησης, εστιάζοντας σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο και παρουσιάζοντας το δυστύχημα ως μεμονωμένη απόκλιση από τη συνήθη λειτουργία του συστήματος.
11	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...το μέλημα των συνεργείων ήταν πώς θα σηκώσουν τα βαγόνια των τρένων για να βρούμε ποιοι ήταν από κάτω. Ήταν το μόνο μας μέλημα εκείνη τη στιγμή."	Στρατηγική της Υπέρβασης	Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο ομιλητής επιχειρεί να μετατοπίσει την προσοχή από την αναζήτηση ευθυνών στο άμεσο και ανθρωπιστικό καθήκον της διαχείρισης της κρίσης. Μέσα από την αναφορά στην προσπάθεια ανεύρεσης θυμάτων («να βρούμε ποιοι ήταν από κάτω»), δίνεται έμφαση στη συναισθηματική φόρτιση της στιγμής και στο επείγον της διάσωσης, υποβαθμίζοντας προσωρινά τη συζήτηση για πολιτικές ή τεχνικές ευθύνες. Η στρατηγική αυτή στοχεύει στη συγκινησιακή εμπλοκή του ακροατή και λειτουργεί κατευναστικά, υποδηλώνοντας ότι η κυβέρνηση έπραξε το ανθρωπίνως δυνατό υπό τραγικές συνθήκες. Επίσης, με τη φράση «ήταν το μόνο μας μέλημα εκείνη την στιγμή» δηλώνει πως δεν ισχύουν οι κατηγορίες για μπάζωμα και συγκάλυψη αφού ο σκοπός των ανασκαφικών συνεργείων ήταν η εύρεση ανθρώπων κάτω από τα συντρίμια.

12	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτι κή θέση: Πρωθυπουργό ς, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Εσείς δεν ήσασταν εκεί. Κάποιοι από εμάς ήμασταν εκεί."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο παραπάνω απόσπασμά, ο ομιλητής επισημαίνει την έλλειψη ενδιαφέροντος επί του θέματος από την αντιπολίτευση. Με αυτό τον τρόπο υπονομεύεται η αξιοπιστία του κατήγορου αφού δεν βρίσκονταν στο μέρος του δυστυχήματος , όπως έσπευσαν πολλά μέλη της Κυβέρνησης. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός στρέφει τον λόγο εναντίον της αντιπολίτευσης, αμφισβητώντας το ηθικό της δικαίωμα να κρίνει. Ο Πρωθυπουργός χρησιμοποιεί έναν εμφατικά διπολικό λόγο («εσείς» vs «εμείς»), με σκοπό να μειώσει τη νομιμότητα της κριτικής, παρουσιάζοντας τον εαυτό του και την κυβέρνησή του ως παρόντες και άμεσα εμπλεκόμενους στο δυστύχημα. Η στρατηγική αυτή εστιάζει στη συναισθηματική διάσταση της φυσικής παρουσίας και φροντίδας, επιχειρώντας να υποβαθμίσει τη φωνή των επικριτών ως απόμακρη και αναρμόδια.
13	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτι κή θέση: Πρωθυπουργό ς, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Και τα λέτε αυτά χωρίς ντροπή!"	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Η φράση εντάσσεται στη συγκεκριμένη στρατηγική, καθώς ο Πρωθυπουργός επιτίθεται λεκτικά στους επικριτές του, αμφισβητώντας όχι τα επιχειρήματά τους, αλλά το ηθικό τους κύρος. Η χρήση συναισθηματικά φορτισμένης γλώσσας και η ηθική επίπληξη («χωρίς ντροπή») λειτουργούν για να απονομιμοποιήσουν την κριτική και να

					μετατοπίσουν τη συζήτηση από την ουσία των γεγονότων στην ηθική αξιοπιστία των πολιτικών αντιπάλων. Η ρητορική αυτή στοχεύει στην αμυντική συσπείρωση και στην ηθική αποστασιοποίηση του ομιλητή από τη φερόμενη υποκρισία των άλλων. Με αυτόν τον τρόπο, ο απολογούμενος στρέφει την προσοχή στην ηθική διάσταση του κατηγορου και κυρίως στην αναξιοπιστία του.
14	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Δεν μου λέτε, πότε έχει κινηθεί η ελληνική δικαιοσύνη με μεγαλύτερη ταχύτητα από ό,τι στην υπόθεση των Τεμπών; Ποτέ!"	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο παρόν απόσπασμα προβάλλονται οι θετικές ενέργειες του απολογουμένου προκειμένου να εξισορροπηθεί η αρνητική εντύπωση που έχει προκληθεί από την κατηγορία. Διαφημίζει την γρήγορη αντίδραση της δικαιοσύνης που συνδέεται άμεσα με την Κυβέρνηση του. Ο ομιλητής ουσιαστικά λέει ότι, ο μηχανισμός της δικαιοσύνης σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να δρα γρήγορα ώστε να επιρρίπτονται οι ευθύνες και να πληρώνουν όσοι φταίνε. Έτσι, φαίνεται ως ένας δίκαιος ηγέτης που δεν αφήνει ατιμώρητους όσους έχουν πράξει λανθασμένα. Επίσης, γίνεται και μία έμμεση σύγκριση με άλλες υποθέσεις που πιθανώς η δικαιοσύνη δεν έδρασε με τέτοια ταχύτητα, στοχεύοντας στην περαιτέρω ανάδειξη του ήθους του ομιλητή και

					συνεπώς της κυβέρνησης που αντιπροσωπεύει.
15	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Την καταψηφίσατε την διάταξη και έρχεστε και λέτε ότι εμείς δεν διευκολύνουμε την δικαιοσύνη να κάνει γρήγορα την δουλειά της."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Σε αυτή την περίπτωση, ο απολογούμενος κατηγορεί την αντιπολίτευση πως δεν ψήφισε υπέρ της διάταξης άρσης του απορρήτου σε δυστυχήματα. Συνεπώς, δεν ευσταθεί, να κατηγορούν την Κυβέρνηση ότι αποκρύπτει στοιχεία ή ότι εμποδίζει την λειτουργία της δικαιοσύνης. Αυτή η στρατηγική έχει ως αποτέλεσμα την ανάδειξη της αναξιοπιστίας της αντιπολίτευσης ως προς αυτά που λέει και πράττει. Επίσης, ο Πρωθυπουργός επιλέγει να κατηγορήσει την αντιπολίτευση για ασυνέπεια και υποκρισία. Η αναφορά στην ψήφιση νομοθετικής διάταξης λειτουργεί απολογητικά μεν, αλλά επιθετικά ως προς την αξιοπιστία της αντιπολίτευσης, εφόσον τους κατηγορεί ότι εμποδίζουν οι ίδιοι αυτό που απαιτούν. Η στρατηγική αυτή στοχεύει να αποδυναμώσει τη θέση των επικριτών του, μεταφέροντας την πίεση και το βάρος της ευθύνης πίσω σε αυτούς.
16	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Τοπικά, όμως, λειτουργούσε το σύστημα και ο σταθμάρχης έβλεπε ότι το τρένο ήταν στην λάθος γραμμή."	Στρατηγική της Μετάθεσης Ευθύνης	Σε αυτό το απόσπασμα, το δρών πολιτικό υποκείμενο μεταβιβάζει την ευθύνη στον σταθμάρχη. Ο Πρωθυπουργός ξεκαθαρίζει ότι σε τοπικό επίπεδο, η λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας

	κατά της Κυβέρνησης				ήταν σωστή. Αναφέρει ότι, ο σταθμάρχης είχε οπτική επαφή, αφού έβλεπε τα δύο τρένα στην ίδια γραμμή χάρη στην λειτουργία του συστήματος. Υπαινίσσεται ότι ο σταθμάρχης δεν παρενέβη για να το σταματήσει άρα το βάρος την ευθύνης πέφτει πάνω του. Με αυτόν τον τρόπο, "καθαρίζει" το πρόσωπό του από τις ευθύνες και τις επιρρίπτει σε ένα τρίτο πρόσωπο. Η πολιτική και συστημική ευθύνη αμβλύνεται και μετατοπίζεται προς το άτομο που χειρίστηκε την συγκεκριμένη βάρδια, επιχειρώντας να πλαισιώσει το δυστύχημα ως αποτέλεσμα ανθρώπινου λάθους και όχι θεσμικής ανεπάρκειας.
17	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Αν είχατε κάνει στοιχειωδώς καλά την δουλείας σας, εσείς που φωνάζετε τώρα, η 717 θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός κατακρίνει την αντιπολίτευση (ΣΥΡΙΖΑ και πρώην κυβερνών κόμμα) για την ανικανότητα της, να φέρει εις πέρας το κυβερνητικό έργο. Αυτό αποτελεί ένα πλήγμα στο ήθος του τέως κυβερνώντος κόμματος. Η αντιπολίτευση που κατηγορεί την τωρινή κυβέρνηση για ανικανότητα, είναι οι ίδιοι που δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν την σύμβαση 717, που αφορούσε τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων ασφαλείας στα Ελληνικά τρένα. Έτσι, ο Πρωθυπουργός καταφέρνει να στρέψει

					την ευθύνη για την καθυστέρηση της σύμβασης 717 —που αφορά την τηλεδιοίκηση και την ασφάλεια των σιδηροδρόμων— προς τους πολιτικούς του αντιπάλους. Χρησιμοποιώντας έντονη και καταγγελτική γλώσσα, επιχειρεί να τους αποδώσει την κύρια ευθύνη για τις ελλείψεις του συστήματος, υπονοώντας ότι εκείνοι άφησαν ανολοκλήρωτα κρίσιμα έργα. Η στρατηγική αυτή επιδιώκει να υπονομεύσει την ηθική και πολιτική νομιμότητα της κριτικής που ασκείται, παρουσιάζοντας τους αντιπάλους ως υποκριτές και συνυπεύθυνους.
18	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...είχα καταθέσει πρόταση να αλλάξει το άρθρο 86 και να καταργηθεί η αποκλειστική προθεσμία, ώστε χωρίς να παρακάμπουμε τις βασικές διατάξεις, οι οποίες ισχύουν παρεμπιπτόντως σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, να μην υπάρχει ο κίνδυνος της παραγραφής.	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στη συγκεκριμένη περίπτωση το δρών πολιτικό υποκείμενο αναφέρεται στο βουλευτικό του έργο πριν σχεδόν δυο δεκαετίες. Ο Πρωθυπουργός αναδεικνύει μια δική του θεσμική πρωτοβουλία – την πρόταση αλλαγής του άρθρου 86 για την άρση της αποσβεστικής προθεσμίας. Έτσι ενισχύει τον χαρακτήρα του ως κάποιον που δρα και κάνει το σωστό. Μέσα από την αναφορά αυτή, προβάλλει την εικόνα του ως υπεύθυνου πολιτικού που επιδιώκει τη δικαιοσύνη και τη διαφάνεια, ακόμη και μέσα από θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Επιπλέον, με την επισήμανση ότι οι

					σχετικές διατάξεις ισχύουν και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενισχύει την ορθότητα και τη νομιμότητα της πρότασής του. Η στρατηγική στοχεύει στην ενίσχυση του ήθους του, παρουσιάζοντάς τον ως θεσμικά συνεπή και προνοητικό ηγέτη.
19	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...«Είναι συγκάλυψη». Ακούστε λίγο, κύριε Ανδρουλάκη, μην κοιτάτε συνέχεια το κινητό σας. Δεν έχετε να ξαναμιλήσετε, μην αγχώνεστε, δεν χρειάζεται να σας δώσει κανείς κατευθύνσεις."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Πρωθυπουργός απαντά σε κατηγορία περί συγκάλυψης με προσωπική επίθεση προς τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ, Νίκο Ανδρουλάκη. Η παρατήρηση για τη στάση του («μην κοιτάτε συνέχεια το κινητό σας») και η ειρωνική υπόνοια ότι «κάποιος του δίνει κατευθύνσεις» λειτουργούν αποσταθεροποιητικά και προσβλητικά, με σκοπό να απονομιμοποιήσουν τον αντίπαλο και να στρέψουν την προσοχή από την κατηγορία στη συμπεριφορά του επικριτή. Ο Πρωθυπουργός κατακρίνει τον Ανδρουλάκη ότι δέχεται βοήθεια στις ομιλίες του, δηλαδή τον ψέγει ως ανίκανο ομιλητή. Ο Ανδρουλάκης είναι ένας από τους αρχηγούς των κομμάτων που έκαναν την πρόταση δυσπιστίας προς την κυβέρνηση. Οπότε το δρών πολιτικό υποκείμενο επιλέγει να αντεπιτεθεί στον κατήγορο, Η στρατηγική αυτή αποσκοπεί στο να μειώσει

					την αξιοπιστία και το κύρος του αντιπάλου, αποδυναμώνοντας έτσι τη δύναμη της κριτικής του.
20	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...«Τι έχετε κάνει μετά το δυστύχημα των Τεμπών, για να γίνουν τα τρένα πιο ασφαλή»; Για αυτό, δεν έχετε πει κουβέντα. Τόσο πολύ σας ενδιαφέρει. Κουβέντα! Άκουσα όλες τις ομιλίες σας. Για το πώς τα τρένα θα γίνουν πιο ασφαλή δεν είπατε ούτε μια κουβέντα."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Εδώ το δρών πολιτικό υποκείμενο χρησιμοποιεί τις ερωτήσεις/κατηγορίες της αντιπολίτευσης εναντίων τους. Δηλαδή τους κατακρίνει ότι εκείνοι δεν έχουν προτείνει τίποτα για να διασφαλιστεί η σωστή λειτουργία των τρένων. Με ένα ειρωνικό ύφος, ψέγει το ήθος των αντιπάλων του και τους κάνει να φαίνονται αναξιόπιστοι. Μέσα από επαναληπτική και κατηγορηματική διατύπωση («κουβέντα!»), επιχειρεί να στρέψει την ευθύνη για την έλλειψη προτάσεων πίσω στους επικριτές του, αποδομώντας την επιχειρηματολογία τους ως αμιγώς καταγγελτική και όχι εποικοδομητική. Η στρατηγική αυτή ενισχύει την εικόνα του ως του μοναδικού που νοιάζεται για τη λύση και όχι απλώς για την απόδοση ευθυνών, μετατρέποντας την άμυνα σε επίθεση προς αποφυγή πολιτικού κόστους.
21	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Λέτε τόσα ψέματα που δεν μπορώ να σας παρακολουθήσω καν."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός σε αυτό το απόσπασμα κατηγορεί την αντιπολίτευση ότι ψεύδεται ασύστολα. Με έντονο και επιθετικό τόνο, ο ομιλητής αμφισβητεί ανοιχτά την αξιοπιστία των πολιτικών αντιπάλων του, κατηγορώντας τους για ψευδείς ισχυρισμούς. Η χρήση της υπερβολής

					(«τόσα ψέματα») και η δήλωση αδυναμίας να παρακολουθήσει τον λόγο τους στοχεύουν να απαξιώσουν την αντιπολίτευση, αποδυναμώνοντας το επιχείρημά τους. Πρόκειται για μια ρητορική τακτική που στρέφει την προσοχή στην έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους αντιπάλους, ενώ παράλληλα αποφεύγει την ουσιαστική συζήτηση για τα θέματα που τίθενται. Ως αποτέλεσμα αυτή της στρατηγικής, είναι η μείωση της αξιοπιστίας των κατηγορών.
22	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...-και ξέρετε πολύ καλά ότι η Ευρώπη έχει πολύ σύγχρονα τρένα- μόλις το 12% των ευρωπαϊκών τρένων σήμερα έχει εγκατεστημένα όλα αυτά τα συστήματα ασφάλειας. Τι σημαίνει αυτό; Ότι στο 88% των ευρωπαϊκών τρένων δεν υπάρχουν αυτά τα συστήματα και τα τρένα δεν τρακέρνουν κάθε μέρα ούτε στην Ευρώπη ούτε προφανώς στην Ελλάδα, ακριβώς επειδή ο γενικός κανονισμός ασφαλείας τηρείται ευλαβικά.	Στρατηγική της Υπέρβασης/ Στρατηγική της Διαφοροποίησης	Το δρών πολιτικό υποκείμενο συνδυάζει δυο στρατηγικές απολογίας. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Έλληνας Πρωθυπουργός φέρνει ως παράδειγμα σύγκρισης την κατάσταση των σιδηροδρόμων την Ευρώπης. Αλλάζει το πλαίσιο της συζήτησης από τις ελλείψεις του συστήματος ασφαλείας στην Ελλάδα προς μια γενικότερη ευρωπαϊκή εικόνα. Δείχνει ότι το πρόβλημα δεν είναι μοναδικό ή μεμονωμένο, αλλά κοινό στην Ευρώπη, άρα υπονοεί ότι δεν υπάρχει λόγος για υπερβολική απόδοση ευθυνών στην ελληνική κυβέρνηση. Μέσα από αυτή την οπτική, η έμφαση δεν δίνεται στο τι πήγε λάθος, αλλά στη γενικότερη κανονικότητα που αποκαθιστά το αίσθημα ασφάλειας. Πιο

					συγκεκριμένα, αναφέρεται στο μικρό ποσοστό των σύγχρονων ευρωπαϊκών τρένων που χρησιμοποιούν τα συστήματα ασφαλείας. Υπογραμμίζεται ότι, παρόλο που τα συστήματα αυτά δεν είναι καθολικά εγκατεστημένα ούτε στην Ευρώπη, δεν συμβαίνουν διαρκώς δυστυχήματα. Έτσι, επιχειρείται να διαφοροποιηθεί η συστημική πραγματικότητα από τη συγκεκριμένη κρίση, με στόχο να αμβλυνθεί η εντύπωση ότι η απουσία των τεχνολογικών μέσων ήταν καθοριστικός παράγοντας. Ουσιαστικά, η ρητορική αυτή μειώνει την αποκλειστικότητα του προβλήματος και αποσκοπεί στην εξισορρόπηση της κριτικής με βάση μια ευρύτερη, σχετικοποιημένη πραγματικότητα. Άρα, δεν υπάρχει διαφορά, με το να τοποθετηθούν σύστημα ασφάλειας στον ελληνικό σιδηρόδρομο, αφού στην Ευρώπη, που πάντα παρουσιάζεται ως πρότυπο προς μίμηση, δεν υπάρχουν.
23	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Το λέω αυτό, διότι η τεχνολογία πάντα θα μας βοηθάει να κάνουμε τις μεταφορές μας ακόμα πιο ασφαλείς, δεν αποτελεί, όμως, ποτέ την απόλυτη, την τελική, την αποκλειστική την	Στρατηγική της Υπέρβασης	Εδώ, ο Έλληνας Πρωθυπουργός αναφέρεται στην τεχνολογία, η οποία δεν μπορεί ποτέ να αποτελέσει μια σίγουρη δικλίδα ασφαλείας. Χρησιμοποιεί τη στρατηγική της Υπέρβασης ώστε να θέσει τη συζήτηση σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Έτσι,

			καθοριστική ασφαλιστική δικλίδα."		αφαιρεί όλη την ευθύνη από πάνω του, αφού φαινομενικά η κυβέρνηση είχε κάνει ό,τι καλύτερο μπορούσε αλλά και πάλι η τεχνολογία δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τέτοιου είδους ατυχήματα. Αντί να εστιάσει στην απουσία τεχνολογικών μέσων (π.χ. τηλεδιοίκηση), επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει το πρόβλημα ως πολυπαραγοντικό, υποβαθμίζοντας τον ρόλο της τεχνολογίας ως μοναδικής λύσης. Η στρατηγική αυτή λειτουργεί κατευναστικά, προσπαθώντας να εξομαλύνει την πίεση από την τεχνική ανεπάρκεια του κράτους, και να τοποθετήσει το ατύχημα μέσα σε ένα πιο «σύνθετο» και λιγότερο τεχνοκρατικό πλαίσιο. Στόχος είναι να περιοριστεί η ευθύνη της κυβέρνησης με ένα επιχείρημα που σχετικοποιεί το αίτιο.
24	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Κάτι, λοιπόν, αλλάζει στους ελληνικούς σιδηροδρόμους. Απέχουμε, όμως, πολύ από το σημείο το οποίο θέλουμε να είμαστε. Ναι, χάθηκαν δεκαετίες και η οικονομική κρίση μάς κράτησε καθηλωμένους. Οι τεχνολογίες σήμερα αλλάζουν ταχύτατα."	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης/ Στρατηγική της Επανόρθωσης	Το απόσπασμα αφορά τον συνδυασμό στρατηγικών απολογίας. Ο απολογούμενος μεταθέτει ένα μέρος της ευθύνης στο παρελθόν και σε συστημικές συνθήκες, όπως την πολυετή εγκατάλειψη του σιδηροδρομικού δικτύου και την οικονομική κρίση που προκάλεσε καθυστερήσεις σε επενδύσεις. Με αυτή την τεχνική, δεν αρνείται το πρόβλημα, αλλά επιχειρεί να μειώσει την ευθύνη της

					παρούσας κυβέρνησης και να δείξει ότι το πρόβλημα είναι διαχρονικό και σύνθετο. Επίσης, μιλάει για αλλαγή στον ελληνικό σιδηρόδρομο. Φαίνεται ότι αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την επανόρθωση του.
25	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ένα δημοσίευμα, λοιπόν, το οποίο δεν λέει τίποτα το καινούργιο διαψεύδεται και ενώ φαίνεται ότι δεν υπάρχει κανένα ουσιαστικό περιεχόμενο, το δημοσίευμα υιοθετείται αμέσως από εσάς με το συνηθισμένο οργισμένο και θυμωμένο σας ύφος και θέτετε θέματα δυσπιστίας."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο παρόν απόσπασμα, ο Έλληνας Πρωθυπουργός κατηγορεί την αντιπολίτευση ότι το δημοσίευμα με το οποίο στήριξαν την πρόταση δυσπιστίας, δεν έχει κάποιο ουσιαστικό περιεχόμενο και αυτά που λέει έχουν διαψευστεί. Συνεπώς, όσοι τον κατηγορούν φαίνονται ως αξιόπιστοι στο κοινό, αφού στήριξαν την πρόταση δυσπιστίας σε ένα κενό δημοσίευμα. Ο Πρωθυπουργός επιχειρεί να απαξιώσει τόσο το περιεχόμενο του δημοσιεύματος όσο και τη στάση της αντιπολίτευσης απέναντί του. Με τη φράση «δεν λέει τίποτα το καινούργιο» και την επισήμανση ότι «δεν υπάρχει κανένα ουσιαστικό περιεχόμενο», αποδομεί την εγκυρότητα του δημοσιεύματος, ενώ παράλληλα κατηγορεί την αντιπολίτευση ότι αντιδρά υπερβολικά και εργαλειοποιεί την πληροφορία για να ασκήσει πολιτική πίεση. Η επίθεση δεν αφορά μόνο την πηγή της πληροφορίας, αλλά και τη ρητορική και πολιτική τακτική των αντιπάλων, αποσκοπώντας στη

					μείωση της αξιοπιστίας και της νηφαλιότητας της κριτικής τους. Η στρατηγική αυτή ενισχύει την αμυντική θέση του ομιλητή μέσω απονομιμοποίησης του αντιπάλου και υποβάθμισης του γεγονότος που αποτελεί αφορμή για την πρόταση δυσπιστίας.
26	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Κάποιος καχύποπτος θα σας έλεγε ότι γνωρίζατε το δημοσίευμα πριν τυπωθεί η εφημερίδα. Βλέπατε μπροστά."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Σε αυτή την περίπτωση, ο απολογούμενος κατηγορεί την αντιπολίτευση ότι γνώριζε για το δημοσίευμα πριν τυπωθεί, που σημαίνει ότι η συγκεκριμένη εφημερίδα ελέγχεται από κάποιον με συμφέροντα, άρα δεν μπορεί να είναι αμερόληπτη και να λέει την αλήθεια πάντα. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός υπονοεί ότι η αντιπολίτευση έδρασε με δόλο και προμελέτη, μετατοπίζοντας το βάρος της συζήτησης από την κυβερνητική ευθύνη στο ήθος και τις προθέσεις των επικριτών. Επίσης, με τον τρόπο όμως που το εκφράζει, "κάποιος καχύποπτος" δεν δηλώνει άμεσα ότι είναι δική του πεποίθηση αυτή. Έτσι, προστατεύει τον εαυτό του από μελλοντικές επιθέσεις.
27	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Δεν κάνατε πρόταση δυσπιστίας, κύριε Ανδρουλάκη, για τις υποκλοπές. Δεν κάνατε πρόταση δυσπιστίας για το κράτος δικαίου. Δεν κάνατε δυσπιστία	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός αποδυναμώνει την αξιοπιστία του κατήγορου, Ανδρουλάκη. Δηλαδή, στρέφει την κριτική προς τον αντίπαλό του. Αναφέρει πως σε παρόμοιες περιπτώσεις

	κατά της Κυβέρνησης		για την ακρίβεια. Δεν κάνατε δυσπιστία για την κλιματική κρίση. Κάνατε πρόταση δυσπιστίας για ένα δημοσίευμα, το οποίο επανέλαβε αυτά τα οποία γνωρίζαμε εδώ και έναν χρόνο."		δεν προέβη σε πρόταση δυσπιστίας ενάντια της εκάστοτε Κυβέρνησης. Τον κατακρίνει ότι αποφάσισε να κάνει την πρόταση δυσπιστίας μετά από ένα δημοσίευμα στην εφημερίδα, το οποίο έλεγε πράγματα ήδη γνωστά. Επιχειρεί να απονομιμοποιήσει την πρόταση δυσπιστίας, χωρίς να απαντήσει στο περιεχόμενό της, αλλά καταλογίζοντας επιλεκτικότητα και καθυστερημένη αντίδραση στον Ανδρουλάκη. Έτσι φαίνεται ότι ο αντίπαλος αδιαφορεί για σημαντικά ζητήματα και εργαλείοποιεί το τρέχον θέμα για πολιτικό όφελος. Έτσι, το ήθος του Ανδρουλάκη κατακερματίζεται ως ανίκανος πολιτικός και ως μεροληπτικό άτομο. Επίσης, μειώνεται η πολιτική βαρύτητα της μομφής, χωρίς να αναγνωρίζεται άμεσα κάποια ευθύνη για το περιεχόμενό της.
28	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Δεν συνηθίζετε να εκνευρίζεστε, κύριε Ανδρουλάκη. Κρατήστε την ψυχραιμία σας λίγο."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο παρόν απόσπασμα, ο Πρωθυπουργός μέσα από έναν υπονομευτικό και ειρωνικό τόνο, μειώνει τον πρόεδρο κόμματος, κ. Ανδρουλάκη. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός υπονομεύει την αξιοπιστία του αντιπάλου του, αφού τον χαρακτηρίζει άμεσα οξύθυμο, επειδή δεν μπορεί να κρατήσει την ψυχραιμία του μέσα στην βουλή. Πετυχαίνει έτσι, να φαίνεται ο ίδιος ως ψύχραιμος. Η στρατηγική

					αυτή στοχεύει στην αποδυνάμωση της θέσης του αντιπάλου, δημιουργώντας παράλληλα μια αίσθηση υπεροχής και ψυχραιμίας στον ίδιο ομιλητή.
29	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Σε ορισμένα πεδία μάλιστα, όπως για παράδειγμα η ποιότητα των εκλογών προηγούμαστε. Δεν είναι πολλές οι χώρες στις οποίες θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν κυβερνητικές εναλλαγές σε κλίμα τόσο μεγάλης οξύτητας, όπως σε μας το '89, το '93, το '15, το '19 χωρίς να ανοίξει ρουθούνι."	Στρατηγική της Υπέρβασης/ Στρατηγική της Διαφοροποίησης	Στο παρόν απόσπασμα, παρατηρείται συνδυασμός στρατηγικών. Το δρών πολιτικό υποκείμενο αναδεικνύει την ποιότητα των εκλογών στην Ελλάδα. Προσπαθεί να αλλάξει το πλαίσιο, αναφέροντας περιπτώσεις που οι συνθήκες ήταν τόσο έντονες αλλά και πάλι η εκλογική διαδικασία και οι κυβερνητικές αλλαγές έγιναν χωρίς κανένα αντίλογο. Ο Πρωθυπουργός τονίζει ότι, παρά τις εντάσεις, οι κυβερνητικές εναλλαγές γίνονται ειρηνικά, υποδεικνύοντας ότι το σύστημα λειτουργεί αποτελεσματικά. Έτσι, υπερβαίνει το συγκεκριμένο πρόβλημα ή την κριτική και προβάλλει ένα ευρύτερο πλαίσιο θεσμικής σταθερότητας. Συγκρίνει τη σύγχρονη πολιτική σκηνή με αυτές προηγούμενων χρόνων και έμμεσα βγάζει το συμπέρασμα ότι αφού δεν υπήρχε εμπόδιο στην κυβέρνηση τότε δεν υπάρχει λόγος να υπάρξει τώρα.

30	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτι κή θέση: Πρωθυπουργό ς, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ας μάθει, λοιπόν, ο κ. Κασσελάκης ότι η δημοκρατία μας γιορτάζει πενήντα χρόνια ζωής και ακμής και ότι κανείς δεν έχει διανοηθεί να αμφισβητήσει το μεγαλύτερο κεκτημένο της Μεταπολίτευσης, τις ελεύθερες και δίκαιες εκλογές και την ομαλή μετάβαση της εξουσίας από τους ηττημένους στους νικητές. Και αυτό το κεκτημένο, προσέξτε, δεν αμφισβητήθηκε – έχει δίκιο ο κ. Αλιβιζάτος- ούτε το 1989-1990 σε εποχές μεγάλης έντασης, δεν αμφισβητήθηκε ούτε το 2000, όταν η Νέα Δημοκρατία του Κώστα Καραμανλή έχασε για εβδομήντα χιλιάδες ψήφους, για να έρθει τώρα να το αμφισβητήσει, ποιος. Ποιος; Ο κ. Κασσελάκης."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης/ Στρατηγική της Διαφοροποίησης	Σε αυτό το απόσπασμα, ο απολογούμενος υπονομεύει την αξιοπιστία του Κασσελάκη. Με ειρωνεία και έντονο ύφος, αποδυναμώνει την νομιμοποίηση του Κασσελάκη να θέτει υπό αμφισβήτηση τις εκλογές ή τη δημοκρατία. Θέτει ένα ευρύτερο πλαίσιο συζήτησης αναφέροντας τα κεκτημένα της δημοκρατίας τα τελευταία 50 χρόνια. Συγκρίνει την παρούσα κατάσταση με παρόμοιες του παρελθόντος που δεν αμφισβητήθηκε η αξιοπιστία και ικανότητα της κυβέρνησης. Άρα είναι σαν λέει γιατί έρχεστε τώρα και κάνετε την πρόταση δυσπιστίας; Όχι μόνο αντεπιτίθεται στο ήθος των αντιπάλων του αλλά ξεκαθαρίζει πως είναι παράλογη η πρότασή τους εφόσον σε προηγούμενες περιπτώσεις που χαρακτηρίζονταν από μεγαλύτερες εντάσεις, δεν είχε αμφισβητηθεί η ικανότητα της κυβέρνησης.
31	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτι κή θέση: Πρωθυπουργό ς, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Όπως σας βλέπω, θα καταφέρετε το αμίμητο, να είστε τρίτο κόμμα πίσω από τον κ. Κασσελάκη. Κι αυτό θα χρειαστεί πραγματικά μεγάλη προσπάθεια..."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Εδώ κάνει επίθεση προς το ήθος του Ανδρουλάκη, αρχηγό του ΠΑΣΟΚ. Κρίνει πως δεν θα παραμείνει δεύτερο κόμμα στη βουλή και θα καταλήξει ακόμα και πίσω από το κόμμα του Κασσελάκη, το οποίο δεν έχει σε μεγάλη υπόληψη ο Έλληνας Πρωθυπουργός. Για αυτό λέει ειρωνικά ότι είναι μεγάλη προσπάθεια

					να πέσει το κόμμα του Ανδρουλάκη πιο κάτω και από του Κασσελάκη, ενός όχι και τόσο ικανού πολιτικού. Χρησιμοποιεί σαρκασμό και ειρωνεία για να υποτιμήσει τους πολιτικούς αντιπάλους του, μετατοπίζοντας τη συζήτηση από την ουσία των θεμάτων σε κομματικές επιδόσεις. Ο Πρωθυπουργός δεν απαντά άμεσα στην κριτική αλλά επιλέγει να προσβάλει την πολιτική δυναμική των αντιπάλων του, υπονομεύοντας το κύρος και τη σοβαρότητα της θέσης τους. Με αυτή τη στρατηγική επιδιώκει να μειώσει τη βαρύτητα της αντιπολίτευσης και να αποπροσανατολίσει από τις ευθύνες που του αποδίδονται.
32	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Είναι εικόνες μιας παλιάς Ελλάδας. Είναι σε μια χώρα που έχει γνωρίσει πολλά. Δεν ξεχνά ούτε το Βατοπέδι ούτε τους απογόνους του. Αυτή, λοιπόν, είναι η Ελλάδα την οποία θέλουμε να αλλάξουμε."	Στρατηγική της Υπέρβασης/ Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Εδώ παρατηρείται συνδυασμός στρατηγικών. Από την μία αλλάζει το πλαίσιο της συζήτησης και μιλάει για την Ελλάδα των προγενέστερων Κυβερνήσεων και τα λάθη που είχαν κάνει. Ενώ από την άλλη, ενισχύει το ήθος του, λέγοντας ότι η Κυβέρνηση του θα είναι αυτή που θα αλλάξει την εικόνα της Ελλάδας. Ο Πρωθυπουργός επιχειρεί αφενός να αποστασιοποιηθεί από τις παθογένειες του παρελθόντος, παρουσιάζοντάς τες ως κατάλοιπα μιας «παλιάς Ελλάδας» που δεν εκφράζουν πλέον το παρόν, και αφετέρου να ενισχύσει την ηθική και

					μεταρρυθμιστική του εικόνα, δηλώνοντας ρητά την πρόθεση για αλλαγή και πρόοδο. Μέσα από ιστορικές αναφορές και πολιτικές αποστασιοποιήσεις, διαμορφώνει ένα αφήγημα εξέλιξης, όπου ο ίδιος και η κυβέρνησή του εμφανίζονται ως οι φορείς μιας νέας, εξυγιαντικής πορείας, προτείνοντας ένα πολιτικό όραμα που υπερβαίνει τις ευθύνες της συγκυρίας και μεταφέρει τη συζήτηση στο επίπεδο της ιστορικής συνέχειας και της εθνικής αλλαγής.
33	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Και είναι μια διπλή πραγματικότητα την οποία δεν πρόκειται να κρύψω από τις Ελληνίδες και από τους Έλληνες:..."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Το παραπάνω απόσπασμα, συμβάλλει στην διαμόρφωση μια θετικής άποψης για τον Έλληνα Πρωθυπουργό αφού ενισχύεται το ήθος του ως μη-ψεύτης και αξιόπιστος. Ο Πρωθυπουργός επιδιώκει να παρουσιάσει τον εαυτό του ως ειλικρινή, διαφανή και θαρραλέο ηγέτη που δεν αποκρύπτει την αλήθεια από τον λαό, ακόμη κι όταν αυτή είναι σύνθετη ή δύσκολη. Η αναφορά στη «διπλή πραγματικότητα» αφήνει να εννοηθεί πως αναγνωρίζει τόσο τις ευθύνες όσο και τις προσπάθειες που έγιναν, ενισχύοντας το ethos του μέσα από έναν λόγο που προβάλλει νηφαλιότητα, ρεαλισμό και πολιτική ωριμότητα. Η στρατηγική αυτή έχει στόχο την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του κοινού, παρουσιάζοντας τον

					ομιλητή ως έντιμο και υπεύθυνο.
34	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 28/03/24: Συνέχιση της συζήτησης και ψηφοφορία επί της προτάσεως δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Αυτή η Κυβέρνηση πέτυχε να καθιερώσει τα εθνικά μας σύνορα ως ανατολικά όρια της Ευρώπης, αντιμετώπισε αποτελεσματικά το μεταναστευτικό, έφερε στην πατρίδα 36 δισεκατομμύρια από το Ταμείο Ανάκαμψης - αναφέρομαι στα θέματα τα οποία έχουν και ευρωπαϊκή διάσταση-..."	Στρατηγική της Υπέρβασης/ Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Σε αυτό το απόσπασμα, υπάρχει συνδυασμός των στρατηγικών απολογίας. Από την μια αλλάζει το πλαίσιο σε ένα πιο γενικό που αφορά τα επιτεύγματα της Κυβέρνησης σε άλλους τομείς εκτός των μεταφορών. Παράλληλα, με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύει τα θετικά στοιχεία την Κυβέρνησης, και επομένως του εαυτού του. Για αυτό παρατηρείται και η στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου αφού προσπαθεί να φέρει στην συζήτηση τις επιτυχίες του κράτους στο επίπεδο της εξωτερικής πολιτικής. Ωστόσο, όλα αυτά δεν έχουν άμεση σχέση με το κύριο θέμα, την παραμέληση του σιδηροδρομικού δικτύου που είχε ως αποτέλεσμα το δυστύχημα των Τεμπών, συνεπώς επιχειρεί να αποστασιοποιηθεί από τις ευθύνες που του επιρρίπτουν.
35	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...καθώς στην πατρίδα μας εξακολουθεί να ελλοχεύει ο κίνδυνος μεγάλων πυρκαγιών, η σκέψη μας και πιστεύω η σκέψη όλων μας στρέφεται σε εκείνους και σε εκείνες που ακόμα μάχονται ή μένουν σε επιφυλακή στην	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο παρόν απόσπασμα, ο Έλληνας Πρωθυπουργός αναδεικνύει την ευαισθησία του ιδίου αλλά και της παράταξής του. Αναφέρει τον υψηλό κίνδυνο που διατρέχει η Ελλάδα από πυρκαγιές κατά τους θερινούς μήνες και εστιάζει στην κρατική και εθελοντική ανταπόκριση στις πυρκαγιές. Κατά μία

	καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »		πρώτη γραμμή, στην Πολιτική Προστασία και στην Πυροσβεστική, στις Ένοπλες Δυνάμεις, στην Αστυνομία, στην Αυτοδιοίκηση, αλλά και στους εθελοντές μας παντού στη χώρα."		έννοια επαινεί τους ανθρώπους της Πυροσβεστικής, της Πολιτικής Προστασίας, της Αστυνομίας, των Ένοπλων Δυνάμεων, της Αυτοδιοίκησης αλλά και όσους προσφέρονται εθελοντικά για το δύσκολο έργο που έχουν να διεκπεραιώσουν. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται το ήθος του ως ένας ηγέτης με συμπόνια και ενσυναίσθηση για τους ανθρώπους των κρατικών μηχανισμών. Επίσης, με τη φράση "η σκέψη όλων μας" αναφέρεται ότι και η σκέψη της αντιπολίτευσης θα πρέπει να είναι, επίσης, στραμμένη προς τα εκεί.
36	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Σε μία πύρινη επίθεση, που η χώρα είχε να βιώσει πολλά χρόνια, κατορθώσαμε να μην θρηνήσουμε θύματα, αν και χάσαμε τον Βασίλη, έναν ηρωικό εθελοντή. Προστατέψαμε χιλιάδες συμπολίτες μας. Όμως καταστράφηκαν περιουσίες, ευτυχώς όχι τόσες όσες το μέγεθος της φωτιάς θα μας έκανε να περιμένουμε, αλλά καταστράφηκε ένα πολύ μεγάλο κομμάτι δασικού πλούτου, λίγο παραπάνω από ένα εκατομμύριο στρέμματα πρασίνου.	Στρατηγική της Ελαχιστοποίησης	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα το δρών πολιτικό υποκείμενο οικοδομεί το επιχείρημά του μέσα από συγκρίσεις ανάμεσα στις νίκες και τις ήττες που είχαν κατά την διαχείριση της πυρκαγιάς. Χρησιμοποιούνται επιλεκτικά, δείκτες που αναδεικνύουν θετικά στοιχεία, όπως η διάσωση πολιτών, ενώ οι τεράστιες δασικές και υλικές καταστροφές παρουσιάζονται ως μοιραία γεγονότα. Παράλληλα, η ηρωοποίηση της θυσίας ενός εθελοντή λειτουργεί ως αντιστάθμισμα στην αρνητική εικόνα, ενώ η χρήση μεταφορών όπως «πύρινη επίθεση» εξωτερικεύει την αιτιότητα, αποδυναμώνοντας την

					κριτική στις θεσμικές ελλείψεις. Η τεχνική του «ναι μεν, αλλά» ενισχύει αυτή την στρατηγική, καθώς παραδέχεται μερικές απώλειες για να τονιστούν στη συνέχεια τα θετικά αποτελέσματα, διαμορφώνοντας μια ρητορική ισορροπία που μειώνει το βάρος της καταστροφής.
37	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Και αυτό είναι το πικρό κόστος της περιβαλλοντικής αλλαγής, που φέτος συνδυάστηκε με έναν επίπονο καύσωνα και άπλωσε τις φωτιές του σε ολόκληρη τη Μεσόγειο."	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο Έλληνας Πρωθυπουργός ακολουθεί την τακτική της ανικανότητας ελέγχου της κατάστασης. Όταν ο αντίπαλος είναι η περιβαλλοντική αλλαγή, δεν υπάρχουν περιθώρια αντίδρασης. Είναι ένα νομοτελειακό γεγονός που καμία κυβέρνηση δεν μπορεί να ανταπεξέλθει. Επίσης, αναφέρει τις καιρικές συνθήκες με τις οποίες δεν μπορεί να τα βάλει ένα κράτος αφού δεν βρίσκονται στην άμεση επιρροή του ανθρώπου. Λόγω λοιπόν των επιπτώσεων της περιβαλλοντικής αλλαγής και των ακραίων καιρικών συνθηκών επιδεινώθηκαν οι φωτιές, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε όλη την Μεσόγειο. Με αυτό τον τρόπο μειώνει το μερίδιο ευθύνης αφού προσάπτει ευθύνες σε εξωτερικούς παράγοντες.

38	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Θυμίζω ότι δεν βρέθηκε μόνο η Ελλάδα αντιμέτωπη με καταστροφικές πυρκαγιές. Βρέθηκε η Τουρκία, βρέθηκε η Ιταλία, βρέθηκε η Αλγερία, όπως σε προηγούμενα χρόνια είχε βρεθεί η Πορτογαλία και η Ισπανία."	Στρατηγική της Υπέρβασης	Στο απόσπασμα αυτό, ο απολογούμενος φέρνει ως παράδειγμα άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν εξάρσεις πυρκαγιών κατά τους θερινούς μήνες. Άρα, δεν αφορά ένα φαινόμενο που ευδοκιμεί μονάχα στην Ελλάδα αλλά έχει διεθνείς διαστάσεις και συμβαίνει συχνά σε χώρες που περιτριγυρίζουν την Μεσόγειο και χαρακτηρίζονται από καυτά και ξηρά καλοκαίρια. Αναγάγει τις ευθύνες στο γεγονός ότι οι πυρκαγιές αποτελούν ένα καθολικό φαινόμενο και δεν εστιάζει στην ελλιπή κρατική αντιμετώπισή τους. Με αυτό τον τρόπο θέτει την συζήτηση σε ένα πλαίσιο γενικό χωρίς να αποδέχεται τις κατηγορίες ή τις ευθύνες. Αποσκοπεί στην μείωση της βλάβης που προκαλεί στην δημόσια εικόνα, η ανικανότητα αντιμετώπισης των πυρκαγιών.
39	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"..το φετινό καλοκαίρι κατέστη πολύ πιο δύσκολο στη διαχείρισή του, γιατί αυτός ο παρατεταμένος καύσωνας, ένας καύσωνας που είχαμε να βιώσουμε στη χώρα μας από το 1987, μετέτρεψε ουσιαστικά όλα μας τα δάση σε πυριταποθήκες."	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	Στο απόσπασμα που παρατίθεται δίπλα, ο Έλληνας Πρωθυπουργός φέρνει ως επιχείρημα τη δυσκολία που αντιμετώπισαν στη διαχείριση των πυρκαγιών λόγω του εκτεταμένου καύσωνα. Ο καύσωνας αποτελεί ένα ακραίο καιρικό φαινόμενο που είναι ανεξέλεγκτο από τον άνθρωπο άρα λειτουργεί αποπλιστικά σε κάθε προσπάθεια πρόληψης ή κατάσβεσης της φωτιάς. Ενισχύει τις πιθανότητες έναρξης εστιών σε

					πολλαπλά μέχρι ταυτόχρονα. Επιπρόσθετα, αναφέρει το στατιστικό στοιχείο ότι το καλοκαίρι του 2021 η χώρα βίωσε τον μεγαλύτερο καύσωνα από το 1987, δηλαδή εδώ και 34 χρόνια. Αυτό σημαίνει το εξής: ο καύσωνας είναι ένα γνωστό φαινόμενο για τα ελληνικά δεδομένα, ωστόσο είχε καιρό να εμφανιστεί σε τέτοιο βαθμό με αποτέλεσμα να μην είναι διαχειρίσιμος και να μην έχει προετοιμαστεί κατάλληλα το κράτος για την αντιμετώπιση του. Με αυτή την τεχνική ο απολογούμενος λέει ξεκάθαρα ότι λόγω των συνθηκών ήταν αδύνατο να ελεγχθεί η κατάσταση της φωτιάς και να αντιμετωπιστεί όπως αρμόζει. Μπροστά σε τέτοια καιρικά φαινόμενα το κράτος φαίνεται να αδυνατεί να τα ξεπεράσει με αποτέλεσμα να υπάρχουν απώλειες και καταστροφές.
40	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...επειδή είχαμε προνοήσει να επενδύσουμε στην Πολιτική Προστασία, καταφέραμε και την μετατρέψαμε, μέσα σε ένα σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, από μία αδρανή υπηρεσία σε ένα εγκαταλελειμμένο γραφείο, σε μία εκ θεμελίων αξιόμαχη κρατική οντότητα,	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιλέγει να αναδείξει τον εκσυγχρονισμό της Πολιτικής Προστασίας, μιας υπηρεσίας που ένας από τους ρόλους της είναι η προστασία/πρόληψη από φωτιές και η ενημέρωση των πολιτών για καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης. Επαινεί την κομματική του παράταξη ότι έφερε την Πολιτική Προστασία σε ένα υψηλό λειτουργικό επίπεδο,

	αποκατάστασης »		με υποδομές, προσωπικό, προϋπολογισμό και σχέδιο."		ικανό να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις των εκδηλώσεων πυρκαγιών, γεγονός που λειτουργεί θετικά στην εικόνα του. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται το ήθος της κυβέρνησης συγκριτικά κιάλας με της προηγούμενης, η διαφορά είναι αισθητή και ενεργεί υπέρ του Έλληνα Πρωθυπουργού και κατεξοχήν της νυν κυβερνήσεως.
41	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτι κή θέση: Πρωθυπουργό ς, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ενεργοποιήθηκε το «112», κάτι το οποίο αποτελούσε μια προσωπική μου προεκλογική δέσμευση -μετά την τραυματική εμπειρία την οποία η χώρα βίωσε το 2018- και το «112» απέδειξε την αξία του."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου/ Στρατηγική της Διαφοροποίησης	Στο παραπάνω απόσπασμα, παρατηρείται ένας συνδυασμός στρατηγικών απολογίας, αφού το δρών πολιτικό υποκείμενο από την μια επαινεί τον εαυτό του για το καινοτόμο εγχείρημα της ενεργοποίησης του αριθμού "112". Ενώ, από την άλλη αναφέρεται στην περίπτωση της πυρκαγιάς στο Μάτι το 2018 όπου λόγω της έλλειψης του αριθμού έκτακτης ανάγκης 112, πολλοί άνθρωποι δεν είχαν την δυνατότητα να καλέσουν βοήθεια και ως αποτέλεσμα εγκλωβίστηκαν και τελικά σκοτώθηκαν. Με αυτό τον τρόπο ο ομιλητής παρουσιάζεται ως προνοητικός, υπεύθυνος και αποτελεσματικός ηγέτης. Επιχειρεί να ενισχύσει το θετικό του προφίλ, δείχνοντας ότι είχε μεριμνήσει για κρίσιμες υποδομές που αποδείχθηκαν χρήσιμες σε τραγικές περιστάσεις. Ταυτόχρονα, με την αναφορά στην

					«τραυματική εμπειρία του 2018» και την έμμεση σύγκριση με προηγούμενες κυβερνήσεις, τονίζει την αλλαγή στη διαχείριση κρίσεων και διαφοροποιώντας τη δική του διακυβέρνηση από εκείνη του παρελθόντος.
42	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...και είναι περισσότερα από κάθε άλλη φορά. Το αν ήταν αρκετά ή όχι, είμαι διατεθειμένος να το συζητήσω, δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανείς ότι η χώρα είχε προνοήσει να εξοπλιστεί με περισσότερα εναέρια μέσα, κάποια εκ των οποίων, μάλιστα, δοκιμάστηκαν και για πρώτη φορά, όπως οι γνωστοί πια σε όλους τράκτορες."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Σε αυτό το απόσπασμα ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιλέγει να αναδείξει τα πεπραγμένα της κυβέρνησης του όσον αφορά την ενίσχυση της πολιτικής προστασίας με εναέρια μέσα κατάσβεσης φωτιάς. Η κυβέρνηση του Έλληνα Πρωθυπουργού κατάφερε την χρονιά του 2021 να έχει τα περισσότερα εναέρια μέσα από κάθε άλλη χρονιά. Αυτό καταγράφεται θετικά στο μυαλό των πολιτών και ενισχύει το ήθος το απολογουμένου. Φαίνεται ότι είναι διαλλακτικός αφού είναι διατεθειμένος να συζητήσει αν έφταναν τελικά τα εναέρια μέσα που είχε αγοράσει ή όχι. Επίσης ξεκαθαρίζει ότι κανείς δεν μπορεί να τον κατηγορήσει για απρονοησία όσον αφορά τον εξοπλισμό της πολιτικής προστασίας. Εστιάζει δηλαδή στο αριθμό των εναέριων μέσων και όχι στην αποτελεσματικότητά τους, εστιάζει στο γεγονός ότι είχε προνοήσει να τα αγοράσει και όχι στο πώς θα χρησιμοποιηθούν ή αν ήταν αρκετά εν τέλει για να αντιμετωπιστούν οι

					πυρκαγιές κατά τους θερινούς μήνες.
43	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...προνοήσει να καθαρίσουμε, να παρέμβουμε, σε είκοσι μία, συγκεκριμένα, επικίνδυνες περιοχές, οι οποίες είχαν χαρακτηριστικά τα οποία προσομοιάζαν με την περίπτωση του Ματιού, περιπτώσεις, δηλαδή, οικισμών που ήταν πολύ κοντά σε δάση, εκεί δηλαδή όπου υπάρχει αυτή η πολύ προβληματική ώσμωση μμεταξύ του δασικού περιβάλλοντος και του δομημένου περιβάλλοντος."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Σε αυτή την περίπτωση ο απολογούμενος προσπαθεί να αναδείξει τις θετικές πράξεις που έχει κάνει με στόχο να μειώσει την προσβλητικότητα της πράξης για την οποία κατηγορείται, δηλαδή την ανικανότητα αντιμετώπισης των πυρκαγιών στην Εύβοια το 2021. Αναφέρει ότι είχαν προνοήσει ως κυβέρνηση να καθαρίσουν τις επικίνδυνες περιοχές, δηλαδή αυτές με ξερά φύλλα, μεγάλα δέντρα και χόρτα που αποτελούν εύφλεκτα υλικά. Επίσης, ο Έλληνας Πρωθυπουργός κάνει μία σημαντική νύξη σε μία παρόμοια περίπτωση η οποία έλαβε χώρα το 2018 στο Μάτι. Το 2018 οι πυρκαγιές στο Μάτι αποτέλεσαν το πιο θανατηφόρο συμβάν από φωτιές. Με αυτό τον τρόπο ο Μητσοτάκης καταφέρνει να επιπλήξει την αντιπολίτευση και προηγούμενη κυβέρνηση, οι οποίοι ήτανε υπεύθυνοι για τη διαχείριση της κρίσης στο Μάτι. Ο ομιλητής επιχειρεί να διαχωρίσει τη στάση της δικής του κυβέρνησης από εκείνη της προηγούμενης, υπονοώντας ότι η παρούσα κυβέρνηση ενήργησε με μεγαλύτερη υπευθυνότητα και προνοητικότητα. Συγκεκριμένα, προβάλλεται η θέση ότι ελήφθησαν έγκαιρα μέτρα προστασίας στις

					επικίνδυνες περιοχές, αποτρέποντας μια επανάληψη της κρίσης του 2018, την οποία αποδίδει εμμέσως σε αμέλεια ή ανεπάρκεια της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ. Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται το ήθος του απολογούμενου, καθώς παρουσιάζεται ως πολιτικός που δρα με ευθύνη και φροντίδα για την προστασία των πολιτών.
44	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Μάλιστα, εγώ ο ίδιος συμμετείχα σε μία τηλεδιάσκεψη με δεκαοκτώ δημάρχους -αυτή έγινε στις 24 Μαΐου του 2021- όπου κατέστησα τότε απολύτως σαφές ότι πρέπει όλοι μαζί να δουλέψουμε - κεντρικό κράτος, αυτοδιοίκηση Α' και Β' βαθμού- προκειμένου να μπορέσουμε να εξασφαλίσουμε ότι με παρεμβάσεις που θα γίνουν εντός αυτών των οικισμών θα μπορέσουμε να μειώσουμε την ποσότητα της καύσιμης ύλης,..."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα φαίνεται ότι ο απολογούμενος αναδεικνύει τις προσωπικές του δράσεις και πρωτοβουλίες. Με αυτό τον τρόπο φαίνεται το συνεργατικό κομμάτι της προσωπικότητάς του, αφού λέει ότι θα πρέπει να δουλέψουν όλοι μαζί, για την πραγματοποίηση έργων πρόληψης των πυρκαγιών.. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός φαίνεται ως ένας χαρισματικός ηγέτης που ενδιαφέρεται για τους πολίτες και τη χώρα που διοικεί και προσπαθεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των πυρκαγιών. Ο απολογούμενος επιδιώκει να μετατοπίσει την εστίαση από την αποτυχία της κυβέρνησής του να αποτρέψει τις πυρκαγιές του 2021, προβάλλοντας ως αντιστάθμισμα τη δική του συμβολή στον σχεδιασμό μέτρων πρόληψης για το μέλλον. Εμμέσως απαντά στην κατηγορία ότι δεν προστάτεψε επαρκώς την

					Εύβοια, υπογραμμίζοντας πως ήταν ο ίδιος που εισηγήθηκε την απομάκρυνση της καύσιμης ύλης, παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως πολιτικό που, έστω και αν δεν κατόρθωσε να αποτρέψει την καταστροφή, επιδεικνύει προνοητικότητα και διάθεση σχεδιασμού για την αντιμετώπιση παρόμοιων κινδύνων στο μέλλον.
45	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Η μία είναι η Ιπποκράτειος Πολιτεία, όπου η φωτιά έφτασε στα όρια της Ιπποκράτειου Πολιτείας. Δεν μπήκε, όμως, ουσιαστικά μέσα στον οικισμό, ακριβώς επειδή είχαμε προνοήσει να γίνουν οι σχετικοί καθαρισμοί. Και βέβαια για πρώτη φορά υπήρχε οδός διαφυγής στην Ιπποκράτειο Πολιτεία, καινούργια οδός διαφυγής, έτσι ώστε οι δημότες να μπορέσουν να απομακρυνθούν με ασφάλεια και με ταχύτητα."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο απολογούμενος φέρει ως παράδειγμα την περίπτωση της Ιπποκράτειου Πολιτείας, προκειμένου να τεκμηριώσει την αποτελεσματικότητα των προληπτικών παρεμβάσεων της κυβέρνησής του απέναντι στον κίνδυνο των πυρκαγιών. Μέσα από αυτό το παράδειγμα, ο Έλληνας Πρωθυπουργός αναδεικνύει τη συμβολή ενός προνοητικού σχεδιασμού, τον οποίο ο ίδιος υποστηρίζει ότι είχε εισηγηθεί, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο το ήθος του ως πολιτικού που δρα με αίσθημα ευθύνης και ενδιαφέρεται έμπρακτα για την ασφάλεια των πολιτών. Παρόλο που αναγνωρίζει ότι η φωτιά επηρέασε γειτονικές εκτάσεις, τονίζει ότι η κυβερνητική μέριμνα απέτρεψε την καταστροφή ενός ολόκληρου οικισμού, γεγονός που παρουσιάζεται ως ένδειξη επιτυχούς διαχείρισης κρίσης. Επιπλέον,

					αναφέρεται στη δημιουργία οδού διαφυγής από την Ιπποκράτειο Πολιτεία, επισημαίνοντας ότι αυτή είναι η πρώτη φορά που υλοποιήθηκε ένα τέτοιο έργο με σκοπό τη διευκόλυνση της ασφαλούς εκκένωσης κατοίκων σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Η συγκεκριμένη αναφορά λειτουργεί υπαινικτικά και σε αντιδιαστολή με τις προηγούμενες κυβερνήσεις, οι οποίες – σύμφωνα με τη ρητορική του ομιλητή – δεν είχαν μεριμνήσει για αντίστοιχες υποδομές. Μέσα από αυτή τη στρατηγική προβολής συγκεκριμένων έργων και προληπτικών μέτρων, ο Πρωθυπουργός επιχειρεί να αναδείξει τόσο την επάρκεια του κρατικού μηχανισμού υπό την ηγεσία του όσο και τη δική του ικανότητα ως ηγέτη να προβλέπει, να σχεδιάζει και να ενεργεί με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον. Πρόκειται για μια προσπάθεια ενίσχυσης του ηθικού του προφίλ και εμπέδωσης της εικόνας του ως υπεύθυνου και αποτελεσματικού διαχειριστή κρίσεων.
46	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...είχαν το αποτέλεσμα να περιορίσουν σχετικά την καταστροφή της περιουσίας σε σπίτια τα οποία βρέθηκαν είτε εντός του δάσους είτε πέριξ των οικισμών...παρά την	Στρατηγική της Ελαχιστοποίησης	Σε αυτό το απόσπασμα το δρών πολιτικό υποκείμενο υποβαθμίζει την ευθύνη που του έχουν επιρρίψει για τις πυρκαγιές. Ουσιαστικά ο Έλληνας Πρωθυπουργός λέει ότι παρά την σφοδρότητα των πυρκαγιών που έπρεπε να αντιμετωπίσουνε,

	του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »		ένταση και το μέγεθος των φωτιών που κληθήκαμε να διαχειριστούμε, κανείς οικισμός δεν κήκε ολοσχερώς"		κατάφεραν να μην καεί κανένας οικισμός ολοσχερώς. Με τον τρόπο αυτό, επιχειρεί να μετριάσει το βάρος της κατηγορίας, υποστηρίζοντας ότι η πράξη για την οποία κατηγορείται —η ανεπάρκεια στην αντιμετώπιση των πυρκαγιών στην Εύβοια— δεν είχε τόσο δυσμενείς ή επιζήμιες συνέπειες όσο προβάλλουν οι πολιτικοί του αντίπαλοι.
47	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Πετύχαμε, λοιπόν, στον στόχο μας να προστατεύσουμε την ανθρώπινη ζωή, πετύχαμε στον στόχο μας να προστατέψουμε τους οικισμούς, πετύχαμε στον στόχο μας να προστατεύσουμε τις κρίσιμες υποδομές."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός σε αυτό το απόσπασμα αναδεικνύει το ήθος του ως ένας ικανός ηγέτης που θέλει να προστατεύσει τις ανθρώπινες ζωές σε καιρούς κρίσεων και να προστατέψει τα σπίτια των πολιτών από τις πυρκαγιές. Εξωτερικεύει τα θετικά στοιχεία της αντιμετώπισης των πυρκαγιών από την κυβέρνηση. Κατάφερε να προστατεύσει την ανθρώπινη ζωή αλλά υπήρχαν και θύματα. Κατάφεραν να προστατέψουν αρκετούς οικισμούς αλλά υπήρχαν κάποιοι που κήκαν. Πέτυχαν το στόχο να προστατέψουν κρίσιμες υποδομές όπως οι υποδομές ρεύματος αλλά κάποιες επηρεάστηκαν από τις φωτιές. Δεν αναφέρει τα πλήγματα που υπέστη η Εύβοια από τις πυρκαγιές, αναφέρει αυτά τα κομμάτια που απλά δεν επηρεάστηκαν επειδή δεν έφτασε η φωτιά. Γιατί

					ακριβώς η Εύβοια δεν κήκε ολοσχερώς. Ωστόσο, κήκε ένα πολύ μεγάλο και σημαντικό κομμάτι της. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός φέρνει ως επιχείρημα το ελάχιστο κομμάτι της Εύβοιας που έμεινε ανέγγιχτο από τις φωτιές.
48	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Θέλω επίσης να ευχαριστήσω θερμά τα στελέχη και του ΑΔΜΗΕ και του ΔΕΔΔΗΕ, διότι κατέβαλαν υπεράνθρωπες προσπάθειες έτσι ώστε να μην έχουμε απώλειες ως προς την ηλεκτροδότηση της Αθήνας, καθώς κάποια στιγμή η φωτιά έφτασε πάρα πολύ κοντά σε εξαιρετικά κρίσιμες υποδομές στο Κρυονέρι και στον Άγιο Στέφανο."	Στρατηγική της Υπέρβασης	Σε αυτό το απόσπασμα, το δρών πολιτικό υποκείμενο, αλλάζει το πλαίσιο της συζήτησης. Δεν αναφέρει τις ζημιές που προκλήθηκαν στα δέντρα και σε χτίσματα της περιοχής αλλά στέκεται στο γεγονός ότι δεν χάθηκε η ηλεκτροδότηση της Αθήνας. Υπό αυτή την έννοια, θεωρείται ότι το αποτέλεσμα αντιστοιχεί στο ηπιότερο δυνατό ενδεχόμενο.
49	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Εσωτερικοί στρόβιλοι της φωτιάς την αναπαρήγαγαν, με αποτέλεσμα οι φλόγες να σβήνουν πολύ πιο δύσκολα ακόμα και όταν δεχόντουσαν ριπές νερού από τα αεροσκάφη."	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	Σε αυτό το απόσπασμα, η στρατηγική επιτρέπει στον ομιλητή να παρουσιάσει τις καθυστερήσεις ή τις περιορισμένες δυνατότητες παρέμβασης ως αναπόφευκτες συνέπειες αντικειμενικών συνθηκών, ενισχύοντας την απολογητική διάσταση του λόγου και προσπαθώντας να διατηρήσει την αξιοπιστία και τη νομιμοποίηση του απέναντι στο κοινό. Δηλαδή όση προσπάθεια κι αν έκανε η Πυροσβεστική και η

					Πολιτική Προστασία λόγω των εξαιρετικά δύσκολων χαρακτηριστικών της φωτιάς δεν κατάφερε ο κρατικός μηχανισμός να αντιμετωπίσει καταλλήλως τη φωτιά. Η αναφορά σε φυσικούς παράγοντες που δυσχεραίνουν τον έλεγχο της πυρκαγιάς δημιουργεί μια εικόνα αναπόφευκτης και δύσκολα διαχειρίσιμης κρίσης.
50	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Και παρά ταύτα, παρά την πολύ μεγάλη αυτή προσπάθεια, χρειαστήκαμε τρεις μέρες για να οριοθετήσουμε τη φωτιά."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Το παρόν απόσπασμα εντάσσεται στη στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου, καθώς ο ομιλητής αναγνωρίζει έμμεσα μια αδυναμία ή καθυστέρηση στη διαχείριση της κρίσης, την οποία ωστόσο πλαισιώνει μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο έντονης προσπάθειας και κινητοποίησης. Η χρήση της φράσης «πολύ μεγάλη αυτή προσπάθεια» λειτουργεί ως μηχανισμός άμβλυνσης της αρνητικής εντύπωσης που δημιουργεί το γεγονός ότι χρειάστηκαν τρεις ημέρες για τον έλεγχο της πυρκαγιάς. Ο ομιλητής επιδιώκει να διατηρήσει την αξιοπιστία του, προβάλλοντας ειλικρίνεια ως προς το αποτέλεσμα, αλλά ταυτόχρονα εξισορροπεί την αποτυχία με αναφορά στην ένταση και το μέγεθος της παρέμβασης. Έτσι, η δήλωση δεν παρουσιάζει απλώς ένα γεγονός αλλά λειτουργεί πειστικά στο πλαίσιο ενός απολογητικού λόγου που

					αποδέχεται την κριτική, ενώ την αμβλύνει μέσω της ανάδειξης της προσπάθειας, παραπέμποντας στο μήνυμα ότι, αν και υπήρξαν αντικειμενικές δυσκολίες, η κυβέρνηση δεν έμεινε αδρανής και έδρασε εντός των ορίων του δυνατού.
51	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...εντός δασών, στα οποία συχνά δεν υπήρχε καμμία απολύτως πρόσβαση από κανέναν δασικό δρόμο, δάση τα οποία είχαν μείνει απεριποίητα για δεκαετίες. Και η αλήθεια είναι ότι αυτές οι φωτιές όταν ξεφεύγουν από τη δυνατότητα παρέμβασης της πρώτης προσβολής, γίνονται εξαιρετικά δύσκολες στη διαχείρισή τους."	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	Στο παρόν απόσπασμα, ο Έλληνας Πρωθυπουργός αναφέρεται στις δυσμενείς συνθήκες που επικράτησαν στα δάση. Με αυτό τον τρόπο προσπαθεί να μειώσει το μερίδιο ευθύνης που του ανήκει. Μένει στο γεγονός ότι υπάρχουν αντικειμενικές συνθήκες οι οποίες δυσκολεύουν το έργο της πυροσβεστικής. Στο τέλος αναφέρεται κιόλας ότι η φυσιογνωμία των πυρκαγιών είναι τέτοια έτσι ώστε αν δεν έσβησαν από την πρώτη στιγμή, μετά ξεφεύγουν και είναι εξαιρετικά δύσκολο να τις διαχειριστεί κανείς.
52	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Όλες οι πυρκαγιές, για τις οποίες δεν ακούμε τίποτα, είναι πυρκαγιές οι οποίες σβήστηκαν στην αρχή."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο απόσπασμα αυτό, ο Έλληνας Πρωθυπουργός αναδεικνύει τις νίκες που κατάφερε να εξασφαλίσει στη μάχη με τις πυρκαγιές. Αναφέρει πως οι πυρκαγιές σε μέρη για τις οποίες δεν ακούστηκε τίποτα στα ΜΜΕ είναι ακριβώς αυτές τις οποίες οι υπηρεσίες της πυροσβεστικής και της πολιτικής προστασίας κατάφεραν να σβήσουν

	πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »				εξαρχής. Αυτό συγκαταλέγεται στις θετικές πράξεις της διαχείρισης μιας τέτοιας κρίσης και ενισχύει το ήθος του απολογουμένου αλλά και της κυβέρνησης την οποία εκπροσωπεί.
53	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Δυστυχώς όμως, και αυτή είναι η πραγματικότητα, κάποιες ξέφυγαν και βρεθήκαμε αντιμέτωποι με μια πραγματικότητα, να πρέπει να διαχειριζόμαστε τέσσερις μεγάλες πυρκαγιές σε διαφορετικά σημεία της χώρας, μια ένταση ενός φαινομένου που ξεπέρασε πολλά από τα οχυρά μας. Το φαινόμενο ξεπέρασε την προετοιμασία την οποία είχαμε κάνει."	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	Το παραπάνω απόσπασμα αναφέρει την ανεπαρκή, για το μέγεθος της κρίσης, προετοιμασία για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών ως ένας εξωτερικό παράγοντας πέρα από τον έλεγχο του ανθρώπου. Το κράτος, σύμφωνα με τον Έλληνα Πρωθυπουργό είχε προετοιμαστεί, είχε προνοήσει, είχε αγοράσει εναέρια μέσα και είχε καθαρίσει επικίνδυνες περιοχές αλλά όλα αυτά δεν ήταν αρκετά για την σφοδρότητα των πυρκαγιών. Με αυτόν τον τρόπο, υπονοείται πως η ευθύνη του ομιλητή αναγνωρίζεται μερικώς, ωστόσο επιχειρείται ο μετριασμός της μέσω της επίκλησης εξωτερικών συνθηκών που περιόρισαν τις δυνατότητες δράσης του. Δηλώνεται, δηλαδή, ότι καταβλήθηκε η μέγιστη δυνατή προσπάθεια εντός ασφυκτικών πλαισίων, παρότι το αποτέλεσμα αποδείχθηκε ανεπαρκές.

54	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...υποχρεώνει να δούμε σε λεπτομέρεια τι πήγε λάθος και κυρίως, τι μπορούμε να κάνουμε καλύτερα από εδώ και στο εξής."	Στρατηγική της Επανόρθωσης	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός στο παραπάνω απόσπασμα αναφέρει τη βούληση του για επανόρθωση. Αναφέρει την θέλησή του να εξεταστεί τι πήγε λάθος και τι πήγε σωστά όσον αφορά τη διαχείριση των πυρκαγιών. Τι θα μπορούσε να είχε γίνει καλύτερα και ποια είναι η στάση που θα πρέπει να ακολουθήσει η κυβέρνηση σε παρόμοιες καταστάσεις στο μέλλον. Με αυτόν τον τρόπο δείχνει την επιθυμία του να επανορθώσει έτσι ώστε να αποκλείσει την πιθανότητα να ξανασυμβεί κάτι τέτοιο στο μέλλον. Αυτή, η στάση του έχει θετική επίδραση στο κοινό επειδή δείχνει διάθεση επανόρθωσης και καλύτερης διαχείρισης κρίσεων στο μέλλον.
55	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...η αυτοθυσία των πυροσβεστών μας και των εθελοντών μας υπήρξε ανεπανάληπτη, αλλά δεν έλειψαν τα λάθη. Αποδεικνύεται ότι μόνο η φύση δεν κάνει λάθη."	Στρατηγική της Υπέρβασης	Το απόσπασμα επιχειρεί να επαναπλαισιώσει τα λάθη που έγιναν τοποθετώντας τα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που δίνει έμφαση στις αξίες, όπως η αυτοθυσία των πυροσβεστών και των εθελοντών. Ο ομιλητής αναγνωρίζει την ύπαρξη σφαλμάτων, αλλά παράλληλα αναδεικνύει την αφοσίωση και τον ηρωισμό των εμπλεκομένων, υποδηλώνοντας ότι αυτά τα θετικά στοιχεία υπερτερούν των λαθών. Επιπλέον, η φράση «μόνο η φύση δεν κάνει λάθη» προσδίδει έναν σχεδόν φιλοσοφικό τόνο, εξανθρωπίζοντας τις

					ατέλειες του κρατικού μηχανισμού και αφήνοντας να εννοηθεί ότι τα σφάλματα είναι αναπόφευκτο μέρος της ανθρώπινης δράσης.
56	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...θα διαπιστώσει ότι το μεγάλο πρόβλημα το οποίο κληθήκαμε να διαχειριστούμε, ξεκίνησε δυστυχώς, από την αναζωπύρωση της πυρκαγιάς της Βαρυμπόμπης."	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο ομιλητής αποδίδει την εξέλιξη της κρίσης σε έναν εξωτερικό, απρόβλεπτο παράγοντα – την αναζωπύρωση της πυρκαγιάς στη Βαρυμπόμπη. Υποδηλώνεται έτσι ότι η κατάσταση δεν ήταν πλήρως ελέγξιμη από τις αρχές και ότι το πρόβλημα προέκυψε λόγω συνθηκών που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν ή να αποφευχθούν πλήρως, αποσιείοντας έτσι μέρος της ευθύνης από τον απολογούμενο.
57	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...ότι όσους καθαρισμούς και αν κάνει κανείς, όσα εναέρια μέσα και αν έχει στη διάθεσή του -και φέτος είχαμε περισσότερα από κάθε άλλη χρονιά-, είναι πολύ δύσκολο να αποτραπεί η επέκταση μιας φωτιάς, ειδικά σε συνθήκες όπως αυτές που βιώσαμε, εάν δεν καταφέρει να τη σβήσει κανείς από την αρχή."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου/ Στρατηγική της Υπέρβασης	Το παραπάνω απόσπασμα αποτελεί έναν συνδυασμό στρατηγικών. Ο ομιλητής επισημαίνει θετικά στοιχεία της διαχείρισης, όπως η αυξημένη διαθεσιμότητα εναέριων μέσων και οι καθαρισμοί, για να ενισχύσει την εικόνα του και να δείξει ότι έγιναν προσπάθειες. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιχειρεί να μεταφέρει τη συζήτηση σε ένα ευρύτερο πλαίσιο: τις αντικειμενικές δύσκολες συνθήκες και τα φυσικά όρια της ανθρώπινης παρέμβασης στην πρόληψη και καταστολή πυρκαγιών, υπονοώντας ότι ακόμη και με τα σωστά μέτρα, η

					πλήρης αποτροπή δεν ήταν δυνατή. Ο συνδυασμός των δύο στρατηγικών συμβάλλει στη μείωση της ευθύνης και την ενίσχυση της αξιοπιστίας του ομιλητή.
58	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Για πρώτη φορά φέτος, εντός των βασιλικών κτημάτων -κάποιοι ενοχλούνται από αυτήν την ορολογία, αλλά έτσι τα αποκαλούν όλοι οι πολίτες- εν πάση περιπτώσει, εντός του πυρήνα του δρυμού της Πάρνηθας, του νότιου κομματιού τουλάχιστον, είχαν γίνει συστηματικοί καθαρισμοί."	Στρατηγική της Υπέρβασης	Ο ομιλητής, στο απόσπασμα, επιχειρεί να μετατοπίσει τη συζήτηση από τις ευθύνες και τα αρνητικά αποτελέσματα στη σημασία και την αξία των προληπτικών ενεργειών που πραγματοποιήθηκαν – στην προκειμένη περίπτωση, τους συστηματικούς καθαρισμούς στον πυρήνα του δρυμού της Πάρνηθας. Με τον τρόπο αυτό, εστιάζει σε μια ευρύτερη θετική εικόνα και προσπαθεί να ενισχύσει την αξιοπιστία του απολογισμού, υπογραμμίζοντας πως υπήρξαν προσπάθειες και ενέργειες που δεν πρέπει να παραγνωρίζονται, παρά την τελική έκβαση.
59	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...υπάρχουν αντιπυρικές ζώνες και μάλιστα μεγάλες αντιπυρικές ζώνες, οι οποίες δυστυχώς δεν στάθηκαν αρκετές για να σταματήσουν τη φωτιά. Εδώ η φωτιά δεν μπόρεσε καλά-καλά να σταματήσει στην εθνική οδό, όπου την περίμεναν εκατό	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης	Στο παρόν απόσπασμα ο Έλληνας Πρωθυπουργός περιγράφει τις δυσκολίες και τα εμπόδια που συνάντησαν οι αρμόδιοι παρά τις υπάρχουσες δομές και προσπάθειες. Η έμφαση στο γεγονός ότι ακόμα και μεγάλα και καλά εξοπλισμένα μέτωπα, όπως η εθνική οδός που έχει ευρύ πλάτος και είναι καλά φυλαγμένη από πυροσβεστικά

	πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »		πυροσβεστικά, όπου η εθνική οδός έχει πλάτος σχεδόν εκατό μέτρα."		οχήματα, δεν κατάφεραν να σταματήσουν την επέκταση της φωτιάς υποδηλώνει ότι η κατάσταση ξεπερνάει την ανθρώπινη δυνατότητα ελέγχου. Με αυτόν τον τρόπο, ο ομιλητής επιδιώκει να παρουσιάσει τα γεγονότα ως δυσανάλογα δύσκολα, αιτιολογώντας τις αποτυχίες και μειώνοντας την ευθύνη της διοίκησης ή των αρμοδίων φορέων.
60	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...φέτος διατέθηκαν 51 εκατομμύρια ευρώ σε δήμους και σε δασαρχεία, τα αποτελέσματα δυστυχώς δεν ήταν αναμενόμενα. Γι' αυτό και τώρα η ευθύνη περνά στην Πολιτική Προστασία με το πρόγραμμα «ΔΡΥΑΔΕΣ». Σε βάθος χρόνου 300 εκατομμύρια ευρώ θα δοθούν πια για καθαρισμούς και για ζώνες πυροπροστασίας."	Στρατηγική της Μετάθεσης Ευθύνης	Εδώ, ο ομιλητής αναγνωρίζει την αποτυχία στην αντιμετώπιση των δασικών καθαρισμών και της πρόληψης, ωστόσο αποφεύγει να επιβαρύνει άμεσα τους φορείς που αρχικά διαχειρίστηκαν τα κονδύλια (δήμοι και δασαρχεία), υποστηρίζοντας πως πλέον η ευθύνη έχει μετατοπιστεί σε άλλη υπηρεσία, δηλαδή την Πολιτική Προστασία. Επιπλέον, παρουσιάζει μια μακροπρόθεσμη δέσμευση χρηματοδότησης, η οποία λειτουργεί ως υπόσχεση βελτίωσης στο μέλλον, αποσπώντας την προσοχή από τις τρέχουσες αποτυχίες και μεταφέροντας το βάρος ευθύνης σε επόμενα στάδια και άλλους φορείς. Με αυτόν τον τρόπο, ο απολογούμενος επιχειρεί να ελαχιστοποιήσει την άμεση ευθύνη της κυβέρνησης για τα προληπτικά έργα ενάντια στις φωτιές.

61	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Στον τομέα της οργάνωσης διαπιστώνεται επίσης ότι αν και δόθηκαν περισσότερα κονδύλια δασοπροστασίας, η απορρόφησή τους δεν ελέγχθηκε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, καθώς μέχρι τις πρόσφατες αλλαγές που κάναμε, δασαρχεία και δασικές υπηρεσίες υπάγονταν σε διαφορετικούς πολιτικούς προϊσταμένους."	Στρατηγική της Μετάθεσης Ευθύνης/ Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Το απόσπασμα συνδυάζει δύο στρατηγικές. Πρώτον, εφαρμόζει τη Στρατηγική της Μετάθεσης Ευθύνης, καθώς αποδίδει την ανεπαρκή διαχείριση και τον ανεπαρκή έλεγχο των κονδυλίων στην οργανωτική δομή και στους παλιούς πολιτικούς προϊσταμένους, δηλαδή σε παράγοντες εκτός της άμεσης ευθύνης του ομιλητή ή της τωρινής κυβέρνησης. Δεύτερον, μέσω της αναφοράς στις «πρόσφατες αλλαγές που κάναμε», χρησιμοποιεί τη Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου, προβάλλοντας τη δική του προσπάθεια και τη θετική δράση για την επίλυση του προβλήματος, αποκαθιστώντας έτσι μέρος της αξιοπιστίας και της υπευθυνότητάς του. Με αυτόν τον τρόπο, ο ομιλητής αποδέχεται μεν το πρόβλημα, αλλά ταυτόχρονα αποφεύγει την πλήρη ανάληψη ευθύνης και παρουσιάζει τον εαυτό του ως ενεργό παράγοντα βελτίωσης.
62	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...κάνουμε μια σημαντική δομική αλλαγή και υπάγουμε, επιτέλους θα έλεγα, τα δασαρχεία στο Υπουργείο Περιβάλλοντος υπό τον αρμόδιο Υφυπουργό και τη Γενική Διεύθυνση Δασών, έτσι ώστε να υπάρχει ένα ενιαίο εποπτικό κέντρο το οποίο θα	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο ομιλητής εδώ παρουσιάζει τη συγκεκριμένη θετική δράση που έχει αναλάβει, δηλαδή τη δομική αναδιάρθρωση της διοικητικής εποπτείας των δασαρχείων, και προβάλλει τη βελτίωση που επιτυγχάνεται μέσα από αυτήν την παρέμβαση. Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύει την εικόνα υπευθυνότητας και αποτελεσματικότητας της

	για τα μέτρα αποκατάστασης »		καθορίζει τη δασική μας πολιτική, θα εποπτεύει τα δασαρχεία, έτσι ώστε αυτά να μην υπάγονται απλά και συχνά ανεξέλεγκτα στις αποκεντρωμένες διοικήσεις, όπως συνέβαινε μέχρι σήμερα."		κυβέρνησης ή του ίδιου, επιδιώκοντας να κερδίσει την εμπιστοσύνη του ακροατηρίου και να περιορίσει την κριτική. Επιπλέον, η χρήση της λέξης «επιτέλους» υποδηλώνει ότι η αλλαγή αυτή ήταν αναγκαία και καθυστερημένη, δικαιολογώντας έτσι τη μέχρι τώρα αδράνεια και δείχνοντας ταυτόχρονα βούληση για βελτίωση.
63	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...χρειαζόμαστε και περισσότερα εναέρια μέσα και συγκεκριμένα εναέρια μέσα, τα οποία προβλέπονται από το πρόγραμμα της Πολιτικής Προστασίας το οποίο έχει ήδη εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο πριν από τις καταστροφικές πυρκαγιές. Θα επενδύσουμε σε καινούργια αεροσκάφη, θα κινηθούμε ταχύτατα για την γρήγορη απόκτηση και την ενοικίαση βραχυπρόθεσμα αυτών των αεροσκαφών πρώτης προσβολής."	Στρατηγική της Επανόρθωσης	Στο παραπάνω απόσπασμα, Πρωθυπουργός, αναγνωρίζει τις ελλείψεις στα μέσα κατάσβεσης που διαθέτει η χώρα και παρουσιάζει συγκεκριμένα σχέδια και μέτρα που πρόκειται να υλοποιηθούν για να διορθωθεί η κατάσταση. Με αυτόν τον τρόπο, επιδεικνύει τη βούληση για βελτίωση και την ενεργή αντιμετώπιση του προβλήματος. Με λίγα λόγια, ο ομιλητής, με τον συγκεκριμένο τρόπο επιχειρεί να επανακτήσει την εμπιστοσύνη και να ανακουφίσει την κριτική που έχει δεχθεί, δείχνοντας υπευθυνότητα και προνοητικότητα. Η στρατηγική αυτή προσφέρει στο κοινό μια επιβεβαίωση ότι γίνεται προσπάθεια για καλύτερη προετοιμασία την επόμενη φορά.

64	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Αν χρειαστεί και αν δεν προφτάσουμε να είμαστε απολύτως έτοιμοι στελεχώνοντας το δικό μας Σώμα εν όψει της επόμενης αντιπυρικής περιόδου, δεν έχω καμμία δυσκολία να έρθω σε συνεργασία με ξένες χώρες, έτσι ώστε μεταβατικά για τα επόμενα ένα με δύο χρόνια οι ελληνικές δυνάμεις να πλαισιωθούν με ξένες δυνάμεις, οι οποίες να μπορούν να μας υποστηρίξουν τους κρίσιμους μήνες του Ιουλίου και του Αυγούστου όπου εκδηλώνονται οι πιο πολλές δασικές πυρκαγιές στη χώρα μας."	Στρατηγική της Υπέρβασης	Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο ομιλητής αναγνωρίζει τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που υπάρχουν, ειδικά στην έγκαιρη προετοιμασία και στελέχωση του Σώματος Πολιτικής Προστασίας, αλλά ταυτόχρονα υπερβαίνει τις αδυναμίες αυτές με μια ρεαλιστική και εποικοδομητική πρόταση: τη συνεργασία με ξένες χώρες, ώστε να διασφαλιστεί η κάλυψη των κρίσιμων περιόδων πυρκαγιών. Με αυτό τον τρόπο δείχνει υπευθυνότητα και προνοητικότητα, αποδεικνύοντας ότι είναι προετοιμασμένος να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της χώρας, ακόμα και αν χρειαστεί να ξεπεράσει εσωτερικούς περιορισμούς ή αδυναμίες. Ωστόσο, με αυτόν τον τρόπο φαίνεται η έλλειψη αυτάρκειας της χώρας.
65	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Τέλος, πιστεύω ότι καλούμαστε όλοι να βγάλουμε συμπεράσματα και από τη συνύπαρξη του δασικού και του δομημένου περιβάλλοντος. Χωρίς γραφειοκρατία σε αυτές τις μεικτές περιοχές οι κάτοικοι θα μπορούν πλέον να καθαρίζουν γύρω τους τα οικόπεδά τους, τους δρόμους τους χωρίς να απαιτείται όλη αυτή η εξαιρετικά	Στρατηγική της Επανάρθωσης	Εδώ, ο ομιλητής αναλαμβάνει την ευθύνη για τα προβλήματα που προέκυψαν από τη σύνθετη και γραφειοκρατική διαδικασία που παρεμπόδιζε την αποτελεσματική πρόληψη. Παράλληλα, προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για τη διόρθωση αυτών των προβλημάτων, όπως η απλούστευση των διαδικασιών ώστε οι κάτοικοι να μπορούν να φροντίζουν τα περιβάλλοντά τους χωρίς χρονοβόρες άδειες και η

			σύνθετη διαδικασία όπου χρειάζεται η άδεια του Δασαρχείου για να κόψεις οποιοδήποτε κλαδί έξω από το δικό σου οικόπεδο. Τα εύφλεκτα πεύκα δίπλα στα σπίτια, αυτά που έχουν καεί τουλάχιστον, στις ζώνες πέριξ των οικισμών θα πρέπει να αντικατασταθούν από άλλα δέντρα."		αντικατάσταση των εύφλεκτων δέντρων με λιγότερο επικίνδυνα είδη. Μέσω αυτών των προτάσεων, επιδιώκεται η βελτίωση της διαχείρισης και η αποφυγή παρόμοιων καταστροφών στο μέλλον, δείχνοντας πρόθεση για αποκατάσταση και βελτίωση της κατάστασης.
66	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Και τέλος οικισμοί, αλλά και σπίτια κοντά ή μέσα στις δασικές εκτάσεις θα οφείλουν να διέπονται από ειδικές πυρίμαχες προδιαγραφές κατασκευής"	Στρατηγική της Επανόρθωσης/ Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, το δρών πολιτικό υποκείμενο, ενσωματώνει έναν συνδυασμό στρατηγικών. Από τη μια πλευρά, η πρόταση συγκεκριμένων μέτρων πρόληψης, όπως η εφαρμογή πυρίμαχων προδιαγραφών σε οικισμούς και σπίτια σε δασικές ζώνες, υποδηλώνει την προσπάθεια διόρθωσης και βελτίωσης των πρακτικών για την αποφυγή μελλοντικών καταστροφών. Αυτή η πρόθεση αποκατάστασης σχετίζεται με την επανόρθωση. Από την άλλη, η αναφορά σε «οικισμούς και σπίτια» δείχνει πως αναλαμβάνεται και η ευθύνη για τις προκλήσεις που ανέκυψαν, ενώ συγχρόνως προβάλλεται η βούληση της κυβέρνησης να ενισχύσει την προστασία και την ασφάλεια, άρα και την εικόνα του απολογουμένου ως υπεύθυνου και

					δραστήριου. Με αυτόν τον τρόπο, η στρατηγική αυτή λειτουργεί και ως ενίσχυση της θέσης του απολογουμένου.
67	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Γι' αυτό και θα τονίσω ξανά πως η δημόσια συγγνώμη μου ήταν μία προσωπική, ηθική στάση, αλλά πριν απ' όλα ήταν μια πολιτική πράξη με μήνυμα. Η συγγνώμη δεν είναι μόνο μια αναγνώριση ευθύνης, είναι και ένα σύνθημά για δράση, είναι ένα κάλεσμα να διδαχθούμε από μία αρνητική εμπειρία έτσι ώστε να μπορέσουμε να γίνουμε καλύτεροι. Με αυτήν την αφετηρία, λοιπόν, θα αλλάξουν πολλά."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο παραπάνω απόσπασμα, ο ομιλητής επιχειρεί να κεφαλαιοποιήσει συμβολικά και πολιτικά τη συγγνώμη του, μετατρέποντάς την από μια απλή παραδοχή σε σημείο εκκίνησης αλλαγής. Δεν αρκείται στη συγγνώμη ως πράξη μεταμέλειας· την παρουσιάζει ως ενεργή πολιτική τοποθέτηση και εργαλείο ηγετικής ευθύνης. Επιχειρεί, με άλλα λόγια, να ανακτήσει τον έλεγχο του αφηγήματος μετατρέποντας την απολογία από αδυναμία σε ηθική υπεροχή. Η χρήση εκφράσεων όπως «προσωπική, ηθική στάση», «πολιτική πράξη», «σύνθημα για δράση» και «κάλεσμα να διδαχθούμε» ενισχύει την εικόνα ενός ηγέτη που δεν κρύβεται πίσω από τις περιστάσεις, αλλά στέκεται στο ύψος τους, παραδειγματιζόμενος και καλώντας τους άλλους να πράξουν το ίδιο. Παράλληλα, το ρήμα «θα αλλάξουν πολλά» αφήνει σαφές πολιτικό

					αποτύπωμα, προαναγγέλλοντας δράσεις και μεταρρυθμίσεις που υπερβαίνουν την κρίση. Η στρατηγική αυτή λειτουργεί πολλαπλά: αποσκοπεί τόσο στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας του απολογουμένου όσο και στην επανανοσηματοδότηση της αποτυχίας ως αφετηρία προόδου, άρα και στην ηθική νομιμοποίηση των επόμενων κινήσεων. Έτσι, η συγγνώμη λειτουργεί ως μετασχηματιστική χειρονομία με πολιτικό όφελος.
68	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Λίγα εικοσιτετράωρα μετά το πέρασμα της φωτιάς ξεκινάμε ήδη να επουλώνουμε τις πληγές μας. Στην Αττική, στην Εύβοια, στη Φθιώτιδα, στη Φωκίδα, στην Πελοπόννησο, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Υποδομών, έχει ήδη ολοκληρωθεί η καταγραφή των ζημιών"	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στη συγκεκριμένη δήλωση, ο ομιλητής επιχειρεί να αναδείξει την άμεση κινητοποίηση και αποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού, λίγες μόλις ημέρες μετά την κρίση. Μέσα από τη χρήση χρονικών δεικτών, όπως «λίγα εικοσιτετράωρα μετά» και «έχει ήδη ολοκληρωθεί», δίνεται έμφαση στην ταχύτητα και αποτελεσματικότητα της αντίδρασης, στοιχείο που αποσκοπεί στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας και του κύρους της κυβέρνησης. Η αναφορά σε πολλές γεωγραφικές περιοχές (Αττική, Εύβοια, Φθιώτιδα, Φωκίδα, Πελοπόννησος) συμβάλλει στην ενίσχυση της εικόνας ενός συνολικού και συντονισμένου κρατικού

					σχεδίου, ενώ η επίκληση στο Υπουργείο Υποδομών προσδίδει θεσμική βαρύτητα και συγκεκριμενοποιεί την παρέμβαση. Έτσι, ο απολογούμενος μεταφέρει το αφήγημα από την κρίση στη δράση, από την καταστροφή στην ανοικοδόμηση. Η στρατηγική αυτή λειτουργεί για να αντισταθμίσει τις επικρίσεις για ανεπαρκή πρόληψη ή διαχείριση κατά τη διάρκεια της φωτιάς, προβάλλοντας την κρίσιμη διαχείριση ως πειστήριο υπευθυνότητας. Με αυτόν τον τρόπο, ο λόγος του απολογουμένου αποσκοπεί στην ενίσχυση της εικόνας ενός ηγέτη που δρα αποτελεσματικά, ακόμη και υπό πίεση.
69	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ποτέ το ελληνικό κράτος δεν έχει κινηθεί ταχύτερα στη χορήγηση σημαντικών αποζημιώσεων στους πληγέντες."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου/ Στρατηγική της Αποζημίωσης	Η παραπάνω δήλωση συνιστά τον συνδυασμό στρατηγικών, καθώς προβάλλει την αποτελεσματικότητα και την ταχύτητα της κρατικής αντίδρασης με στόχο τόσο την ενίσχυση της αξιοπιστίας του ομιλητή και της κυβέρνησης, όσο και την άμεση στήριξη των πληγέντων μέσω υλικής αποκατάστασης. Η φράση «Ποτέ το ελληνικό κράτος δεν έχει κινηθεί ταχύτερα» λειτουργεί επιτακτικά και συγκριτικά: τονίζει τη μοναδικότητα και την πρωτοφανή ταχύτητα της κρατικής ανταπόκρισης στο πλαίσιο των αποζημιώσεων. Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται η εικόνα μιας

					κυβέρνησης που μαθαίνει από τα λάθη του παρελθόντος και βελτιώνει τη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού, ιδίως σε συνθήκες κρίσης. Παράλληλα, η ρητή αναφορά σε «σημαντικές αποζημιώσεις» εμπίπτει καθαρά στη Στρατηγική της Αποζημίωσης, αφού δηλώνει ότι η Πολιτεία αναλαμβάνει ενεργά την υλική επανόρθωση της ζημίας, κάτι που μπορεί να μειώσει την ένταση της κοινωνικής δυσaréσκειας και να ενισχύσει την αίσθηση δικαίου. Συνολικά, η δήλωση αξιοποιεί την επικοινωνιακή δυναμική της θεσμικής αποτελεσματικότητας και επιχειρεί να μεταστρέψει την κριτική σε θετική αξιολόγηση, χτίζοντας ένα αφήγημα υπεύθυνης διακυβέρνησης και έμπρακτης φροντίδας για τους πολίτες.
70	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ήδη στις περιοχές της Εύβοιας, οι οποίες θα είναι και οι πιο επιρρεπείς σε πλημμύρες έχουν πάει μικτά κλιμάκια του Υπουργείου Περιβάλλοντος, συνεργάζονται τα δασαρχεία τα οποία έχουν την ευθύνη για τα αντιπλημμυρικά και τα αντιδιαβρωτικά έργα εντός των δασών,..."	Στρατηγική της Επανόρθωσης	Ο ομιλητής επιχειρεί να παρουσιάσει συγκεκριμένες ενέργειες που έχουν ήδη δρομολογηθεί για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πυρκαγιάς, εστιάζοντας αυτή τη φορά στην πρόληψη νέων φυσικών κινδύνων, όπως οι πλημμύρες. Η αναφορά στην άμεση κινητοποίηση και στην παρουσία αναδεικνύει την έγκαιρη αντίδραση του κρατικού μηχανισμού και την πολυεπίπεδη συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών, ειδικά με τη συμμετοχή των

					δασαρχείων που φέρουν την αρμοδιότητα των έργων εντός των καμένων δασικών εκτάσεων. Η στρατηγική αυτή στοχεύει στο να διαβεβαιώσει το κοινό ότι έχει ληφθεί μέριμνα για τα επόμενα στάδια της κρίσης και ότι το κράτος κινείται οργανωμένα για την αποτροπή νέων καταστροφών.
71	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...οφείλω να πω ότι ειδικά για την περιοχή της βόρειας Εύβοιας, τα μέτρα τα οποία έχουμε εξαγγείλει αφορούν όλες τις επιχειρήσεις όχι μόνο αυτές οι οποίες επλήγησαν από την πυρκαγιά."	Στρατηγική της Επανόρθωσης/ Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Το απόσπασμα αποτελείται από συνδυασμό στρατηγικών απολογίας. Περιγράφεται μια προσπάθεια αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης μέσω λήψης μέτρων. Ο ομιλητής επισημαίνει την ευρύτητα και τη γενναιοδωρία των παρεμβάσεων που έχουν εξαγγελθεί. Με έμφαση στη λέξη «όλες» και στη διαφοροποίηση από την αναμενόμενη πρακτική περιορισμού της στήριξης μόνο στις πληγείσες επιχειρήσεις, επιχειρείται η προβολή μιας διοίκησης που όχι μόνο ανταποκρίνεται αλλά υπερβαίνει το καθήκον της, προνοώντας και για τους έμμεσα πληγθέντες. Πρόκειται για μία απόπειρα διαχείρισης της πολιτικής ευθύνης μέσω θετικών δράσεων που καταδεικνύουν ότι η κυβέρνηση όχι μόνο αναγνώρισε το πρόβλημα αλλά το αντιμετωπίζει με

					ολιστικό τρόπο. Ταυτόχρονα, η αναφορά ενισχύει την εικόνα ενός ηγέτη ή φορέα που επιδεικνύει κοινωνική ευαισθησία και οικονομική προνοητικότητα. Επομένως, η φράση δεν λειτουργεί απλώς καθησυχαστικά προς τους πληγέντες, αλλά και ως αυτο-εγκωμιαστική δήλωση, που προβάλλει το ηθικό και πολιτικό πλεονέκτημα του ομιλητή. Ο απολογούμενος επιχειρεί να αποκαταστήσει τη ζημιά, ενώ παράλληλα επαναδιαπραγματεύεται την αξιοπιστία του, στηρίζοντας το αφήγημα της αποτελεσματικής, προνοητικής και ευρείας πολιτικής μέριμνας.
72	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Με το νέο θεσμό του «αναδόχου αναδάσωσης» ένας ενδιαφερόμενος ιδιώτης, ένα ίδρυμα, μία επιχείρηση θα μπορεί να αναλαμβάνει όχι απλά τη μελέτη, αλλά και τα έργα αποκατάστασης μιας έκτασης, πάντα υπό την εποπτεία του αρμόδιου δασαρχείου, και να την αποδίδει μετά στην πολιτεία."	Στρατηγική της Επανόρθωσης	Ο Πρωθυπουργός παρουσιάζει ένα θεσμικό μέτρο που στοχεύει στην αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος μετά από μια οικολογική καταστροφή. Η εισαγωγή του θεσμού του «αναδόχου αναδάσωσης» λειτουργεί ως δείγμα έμπρακτης αντίδρασης απέναντι στις συνέπειες της κρίσης – εν προκειμένω των καταστροφικών πυρκαγιών. Η στρατηγική βασίζεται στη λογική της ανάληψης ευθύνης μέσα από θεσμικές καινοτομίες και όχι μόνο μέσα από λεκτικές απολογίες. Με τον τρόπο αυτό, ο ομιλητής επιδιώκει να μετατοπίσει τη συζήτηση

					από την καταστροφή στη λύση, δίνοντας έμφαση στην οργάνωση, τη μελλοντική πρόληψη και την ενεργοποίηση κοινωνικών και οικονομικών δυνάμεων προς όφελος του δημοσίου. Η στρατηγική της επανόρθωσης εδώ συνδέεται και με ένα αφήγημα "σύγχρονης διακυβέρνησης", που επιζητά συνέργειες μεταξύ κράτους και ιδιωτικού τομέα, υπονοώντας ότι τέτοιες συνεργασίες είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των σύνθετων προβλημάτων της εποχής.
73	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Το «112» δεν υπάρχει σήμερα - φαντάζομαι θα το γνωρίζετε- ούτε στη Γερμανία, ούτε στη Γαλλία, ούτε στο Ηνωμένο Βασίλειο. Και στη Γερμανία σήμερα αναζητούνται ευθύνες και γίνεται έρευνα διότι δεν υπήρχε το εργαλείο να προειδοποιηθούν οι πολίτες να εκκενώσουν τα σπίτια τους μετά τις καταστροφικές πλημμύρες. Αυτή η Κυβέρνηση, όπως και όλες, κάποια στιγμή θα φύγει και θα έρθει μια άλλη. Η κατάκτηση, όμως, του «112» και η κουλτούρα των εκκενώσεων είναι παρακαταθήκη για	Στρατηγική της Υπέρβασης/Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο παρόν απόσπασμα ο απολογούμενος κάνει χρήση συνδυασμού στρατηγικών. Ο ομιλητής προσπαθεί να μετατοπίσει την εστίαση από το αρνητικό γεγονός (τις καταστροφικές πυρκαγιές και την αντίδραση του κρατικού μηχανισμού) σε μια ευρύτερη θετική εξέλιξη – την καθιέρωση του «112» ως εργαλείου πολιτικής προστασίας. Παρουσιάζει το γεγονός ως μια παρακαταθήκη για τη χώρα, δίνοντας διαχρονική και υπερκομματική αξία στο μέτρο. Στη συνέχεια, ο ομιλητής ενισχύει τη θέση της κυβέρνησής του προβάλλοντας συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με άλλες προηγμένες χώρες, οι οποίες δεν διαθέτουν το ίδιο εργαλείο. Έτσι υποστηρίζει ότι η δική του

			τη χώρα. Και θα παρακαλούσα ειλικρινά, τουλάχιστον, σε αυτό το σημείο να μην ασκείτε κριτική.		κυβέρνηση έχει επιτύχει κάτι που λείπει ακόμη και από ισχυρά κράτη, ενισχύοντας την εικόνα της αποτελεσματικότητάς της. Η έκκληση στο τέλος, λειτουργεί ως επιπλέον προσπάθεια να προστατευτεί η θετική εικόνα αυτής της πρωτοβουλίας, ζητώντας ένα είδος «εκεχειρίας» ως προς την κριτική σε αυτό το ζήτημα.
74	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Η πρόταση αυτή λαμβάνει υπ' όψιν της επιστημονικά δεδομένα, αλλά και πορίσματα τα οποία είχαν εκπονηθεί από την προηγούμενη κυβέρνηση. Και αναφέρομαι, κύριε Τσίπρα, στο πόρισμα Γκόλνταμερ το οποίο είχα την ευκαιρία να ξαναδιαβάσω πολύ αναλυτικά."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Με αυτή την τοποθέτηση, ο ομιλητής αμφισβητεί έμμεσα τη θέση του αντίπαλου (του κ. Τσίπρα), επισημαίνοντας ότι η πρόταση που παρουσιάζει στηρίζεται σε επιστημονικά δεδομένα και προηγούμενες εργασίες, που μάλιστα είχαν εκπονηθεί από την προηγούμενη κυβέρνηση, στην οποία ανήκει και ο ίδιος. Αυτό υπονοεί πως ο αντίπαλος είτε αγνοεί αυτά τα δεδομένα είτε υποβαθμίζει το έργο της δικής του παράταξης, αποδυναμώνοντας έτσι την κριτική που δέχεται. Η αναφορά στο πόρισμα Γκόλνταμερ ενισχύει την αξιοπιστία του επιχειρήματος και αποδίδει στον αντίπαλο ευθύνη ή έλλειψη πληροφόρησης.
75	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Εξάλλου, θέλω να σας θυμίσω ότι από το 2008 όταν ήμουν Πρόεδρος της Επιτροπής Περιβάλλοντος, μετά τις καταστροφικές φωτιές στην Ηλεία,	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο απόσπασμα, ο ομιλητής υπενθυμίζει το δικό του παρελθόν και τη δική του προσπάθεια να αναδείξει προβλήματα και να τα αντιμετωπίσει, επιδιώκοντας να δείξει συνέπεια, εμπειρία και πρόθεση βελτίωσης,

	την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »		είχαμε αναδείξει κάποια από τα σημαντικά προβλήματα όσον αφορά την έλλειψη πρόληψης και τη μη δυνατότητα καλής συνεργασίας μεταξύ Πυροσβεστικής και Δασικών Υπηρεσιών."		ενισχύοντας έτσι την αξιοπιστία του και μειώνοντας τυχόν κριτική για την παρούσα κατάσταση. Με άλλα λόγια, προσπαθεί να πείσει ότι γνωρίζει καλά τα προβλήματα και έχει εργαστεί γι' αυτά από παλιά, υπονοώντας ότι η ευθύνη δεν είναι μόνο τωρινή. Μέσα από τη χρήση αυτής της στρατηγικής, ενισχύεται το ήθος του Έλληνα Πρωθυπουργού .
76	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Πλην όμως δεν έχω δει στέλεχός σας το οποίο να μην έχει υποστηρίξει τη δικαιολογημένη οργή των κατοίκων, οι οποίοι σε κάθε φωτιά θέλουν ένα ελικόπτερο πάνω από το χωριό τους!"	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο ομιλητής στρέφεται κατά της αντιπολίτευσης, υπονοώντας ότι τα στελέχη της απλώς εκμεταλλεύονται και ενισχύουν τα παράπονα και την οργή των κατοίκων χωρίς να προσφέρουν λύσεις, ρίχνοντας έμμεσα ευθύνες για τη διαχείριση της κατάστασης και αμφισβητώντας την αποτελεσματικότητα ή την ειλικρίνειά τους. Με αυτή την κίνηση, επιχειρεί να μειώσει την αξιοπιστία και τη στάση του αντιπάλου, κερδίζοντας ταυτόχρονα χρόνο και πλεονέκτημα στον πολιτικό διάλογο.
77	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ναι, χρειαζόμαστε εναέρια μέσα, χρειαζόμαστε συγκεκριμένα εναέρια μέσα, χρειαζόμαστε περισσότερα εναέρια μέσα, ξέρουμε ποια εναέρια μέσα χρειαζόμαστε και θα	Στρατηγική της Επανόρθωσης	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός, στο συγκεκριμένο απόσπασμα, αναγνωρίζει μια σημαντική ανάγκη και παράλληλα δεσμεύεται για συγκεκριμένες ενέργειες που αποσκοπούν στη βελτίωση της κατάστασης στο μέλλον. Με αυτή τη δήλωση, επιχειρεί να

	για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »		μεριμνήσουμε από του χρόνου να έχουμε και ενοικιαζόμενα, αλλά και να δρομολογήσουμε προγράμματα αγορών εναέριων μέσων."		επαναφέρει την εμπιστοσύνη, να δείξει υπευθυνότητα και αποφασιστικότητα, επιδιώκοντας να αποκαταστήσει την εικόνα του απέναντι σε κριτικές και επικρίσεις για την έλλειψη επαρκών μέσων στην αντιμετώπιση των πυρκαγιών. Με άλλα λόγια, μέσω της αναγνώρισης του προβλήματος και της υπόσχεσης για λύσεις, ο ομιλητής επιχειρεί να μειώσει το πολιτικό κόστος και να ενισχύσει την αξιοπιστία του.
78	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Και επειδή θα σπεύσετε πάλι φαντάζομαι και εσείς και η κ. Γεννηματά να κάνετε κριτική στο επιτελικό κράτος, σας προλαμβάνω."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Το απόσπασμα εντάσσεται στην συγκεκριμένη στρατηγική καθώς ο ομιλητής με αυτή τη φράση επιλέγει να προβλέψει και να αμφισβητήσει την κριτική που πρόκειται να δεχθεί από τους πολιτικούς του αντιπάλους. Με την πρόταση αυτή επιτίθεται προκαταβολικά στους κατηγορούς του, υπονοώντας ότι η κριτική τους είναι αναμενόμενη, ίσως αβάσιμη ή υποκριτική, και έτσι προσπαθεί να αμφισβητήσει το κύρος τους και να αποδυναμώσει την αξιοπιστία των επικρίσεών τους πριν καν διατυπωθούν. Με αυτό τον τρόπο, ο ομιλητής προωθεί έναν επιθετικό λόγο που στοχεύει στο να περιορίσει τον αντίλογο, να αποπροσανατολίσει την κριτική και να διατηρήσει τον έλεγχο του πολιτικού διαλόγου.

79	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Είναι το επιτελικό κράτος αυτής της Κυβέρνησης το οποίο μέχρι σήμερα απάντησε επιτυχημένα σε μια σειρά από παράλληλες κρίσεις στον Έβρο, στον εμβολιασμό, εξασφάλισε τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης, συντόνισε το κυβερνητικό έργο, προχώρησε στην ενίσχυση της εθνικής άμυνας! Πιστώνεται το επιτελικό κράτος και τις επιτυχίες και τις αποτυχίες αυτής της Κυβέρνησης."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιδιώκει να αναδείξει τη σημασία και το ρόλο του επιτελικού κράτους ως πυλώνα οργάνωσης και διαχείρισης κρίσεων. Αναφέρεται στις σημαντικές επιτυχίες που αποδίδονται σε αυτό, όπως η διαχείριση κρίσεων στον Έβρο, η επιτυχημένη εκστρατεία εμβολιασμού, η εξασφάλιση πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης, η συντονισμένη υλοποίηση κυβερνητικού έργου και η ενίσχυση της εθνικής άμυνας. Με αυτόν τον τρόπο, ο απολογούμενος παρουσιάζει το επιτελικό κράτος ως αποτελεσματικό μηχανισμό που συμβάλλει τόσο στις επιτυχίες όσο και στις αποτυχίες της κυβέρνησης, αναλαμβάνοντας συνολική ευθύνη και ενισχύοντας την εικόνα υπευθυνότητας και επάρκειας. Η αναφορά αυτή λειτουργεί ως μέσο για να αποδοθούν τα θετικά αποτελέσματα σε συγκεκριμένο οργανωτικό πλαίσιο, διαχειρίζοντας παράλληλα την κριτική και τον αντίλογο.
80	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Το μόνο το οποίο χρειάζεται είναι να δρομολογήσουμε γρήγορα, πράγμα το οποίο ήδη έχουμε κάνει..."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Με αυτή τη δήλωση, ο ομιλητής επιχειρεί να ενισχύσει την εικόνα του εαυτού του αλλά και της κυβέρνησης του, εστιάζοντας στην αποτελεσματικότητα και την ταχύτητα της δράσης που έχει ήδη πραγματοποιηθεί. Με

	του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »				αυτόν τον τρόπο, προβάλλει τον εαυτό του ως δραστήριο και αποφασιστικό, γεγονός που μειώνει την ένταση των επικρίσεων και μετατοπίζει την προσοχή από τις όποιες αδυναμίες στη θετική πλευρά της διαχείρισης της κατάστασης. Η στρατηγική αυτή δημιουργεί μια εικόνα εμπιστοσύνης και ικανότητας, επιδιώκοντας να καθησυχάσει το κοινό ότι τα ζητήματα αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά και άμεσα, χωρίς να παραλείπει τη δέσμευση για συνεχή δράση.
81	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...τα απαραίτητα αντιδιαβρωτικά έργα, ώστε να συγκρατήσουμε το χώμα με κορμοδέματα και με κορμοπλέγματα, να βάλουμε τους ανθρώπους οι οποίοι ζούσαν από το δάσος να δουλέψουν στο δάσος, να κάνουμε γρήγορα αντιπλημμυρικά έργα στο πάνω μέρος του βουνού όπου μπορούμε σχετικά φθηνά και χωρίς βαριές μελέτες να τα υλοποιήσουμε και στη συνέχεια να αφήσουμε τη φύση να κάνει τη δουλειά της."	Στρατηγική της Επανόρθωσης	Ο Πρωθυπουργός προβάλλει μια σειρά συγκεκριμένων και πρακτικών μέτρων που θα αποκαταστήσουν την ισορροπία του οικοσυστήματος—από την κατασκευή κορμοδεμάτων και κορμοπλεγμάτων μέχρι την απασχόληση τοπικών κατοίκων σε περιβαλλοντικά έργα και την ταχεία υλοποίηση αντιπλημμυρικών παρεμβάσεων. Μέσω της περιγραφής αυτών των διορθωτικών μέτρων, ο ομιλητής αναγνωρίζει έμμεσα τις επιπτώσεις των προηγούμενων καυσώνων ή πυρκαγιών και προσφέρει σαφές σχέδιο δράσης, το οποίο αποσκοπεί στην πρόληψη μελλοντικών ζημιών και στην αποκατάσταση των ήδη υφιστάμενων. Με αυτόν τον τρόπο, η

					στρατηγική της επανόρθωσης λειτουργεί ως εργαλείο αποκατάστασης της αξιοπιστίας και της εμπιστοσύνης, καθώς παρουσιάζει την κυβέρνηση ως υπεύθυνη, μεθοδική και έτοιμη να διορθώσει σφάλματα και παραλείψεις.
82	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Το έχετε σκεφτεί αυτό; Διότι αυτός είναι ο κίνδυνος αυτή τη στιγμή, τα δάση όχι να καίγονται επειδή κάποιοι θέλουν να τοποθετηθούν ανεμογεννήτριες, τα δάση να καίγονται από αυτούς οι οποίοι δεν θέλουν να τοποθετηθούν ανεμογεννήτριες!"	Στρατηγική της Μετάθεσης Ευθύνης	Ο ομιλητής επιχειρεί να απομακρύνει την ευθύνη από τον ίδιο ή από τον κρατικό μηχανισμό και να την αποδώσει σε άλλους, συγκεκριμένα σε όσους αντιτίθενται στην εγκατάσταση ανεμογεννητριών. Αντί να απαντήσει άμεσα ή να αναλάβει ευθύνη για τις πυρκαγιές, προτείνει μια εναλλακτική αιτία, παρουσιάζοντας τους ίδιους τους πολίτες που διαφωνούν με τις ανεμογεννήτριες ως πιθανή απειλή. Με αυτόν τον τρόπο, μεταθέτει το επίκεντρο της ευθύνης και ταυτόχρονα εγείρει υποψίες για τις προθέσεις μιας άλλης ομάδας, αποπροσανατολίζοντας από τις πιθανές κρατικές παραλείψεις ή αδυναμίες στην πρόληψη και αντιμετώπιση των πυρκαγιών.

83	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Επειδή βλέπω αγανάκτηση από τους συναδέλφους, μάλλον δεν γνωρίζουν τις λεπτομέρειες. Ενημερωθείτε πριν σπεύσετε να αγανακτήσετε."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο παρόν απόσπασμα, ο ομιλητής στρέφεται κατά των επικριτών του, αμφισβητώντας την εγκυρότητα και την τεκμηρίωση των αντιδράσεών τους. Χρησιμοποιεί την αγανάκτησή τους για να υπονοήσει ότι βασίζεται στην άγνοια ή στην έλλειψη πληροφόρησης και όχι σε αντικειμενικά ή ενημερωμένα επιχειρήματα. Με την προτροπή «Ενημερωθείτε πριν σπεύσετε να αγανακτήσετε», ο ομιλητής επιχειρεί να απονομιμοποιήσει τις αντιδράσεις τους και να μετατοπίσει το βάρος της αξιοπιστίας σε εκείνους, παρουσιάζοντάς τους ως επιφανειακούς ή βιαστικούς στην κρίση τους. Έτσι, προστατεύει τη δική του θέση, αποδυναμώνοντας την κριτική και επαναφέροντας τον έλεγχο της συζήτησης.
84	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Κύριε Τσίπρα, θα σας το πω ακόμα μία φορά. Είναι πολύ κακή συνήθεια να μοιράζετε την ομιλία σας πριν έχω εκφωνήσει τη δικιά μου και αφού την έχετε μοιράσει, να εκφωνείτε ακριβώς την ίδια ομιλία ωσάν να μην έχετε ακούσει καθόλου αυτά τα οποία έχω πει. Ποιος ο λόγος τότε; Ποιος ο λόγος; Υπάρχει κανείς λόγος; Αφού την	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο ομιλητής επιλέγει να αμφισβητήσει ευθέως τη νομιμοποίηση και την ειλικρίνεια του αντιπάλου του, υποστηρίζοντας ότι η κριτική του ήταν προκατασκευασμένη και ανεξάρτητη από τα πραγματικά επιχειρήματα που παρουσιάστηκαν στην ομιλία. Με αυτόν τον τρόπο, επιχειρεί να αποδυναμώσει την αξιοπιστία του κατήγορου, παρουσιάζοντας τον ως μη αυθεντικό και προσχεδιασμένο, κάτι που μειώνει το κύρος και την

			έχετε έτοιμη την ομιλία! Και όταν λέτε ότι επέλεξα για ακόμα μια φορά «την πεπατημένη της επικοινωνίας, της συγκάλυψης, της υποκρισίας, της απόσχισης, της μετάθεσης των βαρύτατων ευθυνών μου», αυτά τα είχατε γράψει πριν ακούσετε την ομιλία μου."		αποτελεσματικότητα της κριτικής του. Παράλληλα, το απόσπασμα λειτουργεί ως μέσο αμυντικής αντίδρασης, μετατοπίζοντας την προσοχή από το περιεχόμενο της κατηγορίας στην τακτική και τη στάση του αντιπάλου. Συνολικά, η στρατηγική αυτή στοχεύει στην αποδυνάμωση του αντιπάλου και στην ενίσχυση της δικής του θέσης μέσα στη δημόσια συζήτηση.
85	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Αν ο σκοπός σας είναι να έρθετε εδώ πέρα και επί σαραντα πέντε λεπτά να πυροβολείτε με συγκεκριμένους χαρακτηρισμούς αμφισβητώντας την ικανότητά μου και το χαρακτήρα μου, έχετε κάθε δικαίωμα να το κάνετε. Όμως, μην περιμένετε μετά να συζητάμε για αναβάθμιση του πολιτικού διαλόγου και μην εκπλήσσεσθε μετά που όλα αυτά τα οποία λέτε, ουσιαστικά, δεν τα ακούει κανείς."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο ομιλητής απαντά στην κριτική που δέχεται, αμφισβητώντας ευθέως την πρόθεση και τη νομιμοποίηση του αντιπάλου του να επιτίθεται με προσωπικούς χαρακτηρισμούς, υποβαθμίζοντας την αξιοπιστία και την ηθική βάση της κριτικής. Με την αναφορά ότι τα λεγόμενα του κατηγορού «δεν τα ακούει κανείς», επιδιώκει να απαξιώσει τις επιθέσεις ως άτοπες και άνευ βαρύτητας για το κοινό, αποδυναμώνοντας έτσι το επιχείρημα του αντιπάλου. Η τακτική αυτή στοχεύει να μεταθέσει την εστίαση από το περιεχόμενο της κριτικής στη συμπεριφορά του κατηγορού, παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως θύμα αθέμιτης επίθεσης. Με αυτόν τον τρόπο, ο ομιλητής επιχειρεί να προστατεύσει την εικόνα του και να αποτρέψει τη φθορά της πολιτικής του θέσης, ενώ παράλληλα επιδιώκει να

					διαφυλάξει το δικό του πλαίσιο πολιτικού διαλόγου.
86	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Με τι μεγάλη ευκολία μάλιστα επιλέγετε να διαστρεβλώνετε πράγματα τα οποία λέω."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο ομιλητής κατηγορεί ευθέως τον αντίπαλο ότι παραποιεί τα λεγόμενά του, αποδίδοντας σε αυτόν σκοπιμότητα και έλλειψη ειλικρίνειας. Με αυτή την τακτική επιχειρεί να υπονομεύσει την αξιοπιστία και την ηθική υπόσταση του κατηγορού, αποσπώντας την προσοχή από την ουσία της κριτικής που δέχεται. Η επίθεση στον αντίπαλο λειτουργεί ως μέσο άμυνας και αντιπερισπασμού, αποδυναμώνοντας την κατηγορία και ενισχύοντας τη δική του θέση στο δημόσιο διάλογο. Με τον τρόπο αυτό, ο ομιλητής προσπαθεί να επαναπροσδιορίσει το πλαίσιο της αντιπαράθεσης, παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως θύμα παραπληροφόρησης και αδικίας.
87	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική	"Μπορεί όντως να κάναμε λάθη. Δεν είπα ότι δεν κάναμε!"	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός αναγνωρίζει την πιθανότητα ύπαρξης λαθών, γεγονός που υποδηλώνει ειλικρίνεια και υπευθυνότητα, χωρίς όμως να αποδέχεται

	με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	θέση: Αρχηγός ΝΔ			πλήρως την ευθύνη. Με τη φράση «Δεν είπα ότι δεν κάναμε», αποφεύγει την πλήρη άρνηση, διατηρώντας μια ανοιχτή στάση, η οποία μπορεί να λειτουργήσει καθησυχαστικά για το κοινό. Αυτή η στρατηγική επιδιώκει να ενισχύσει την εικόνα του απολογουμένου, προβάλλοντας την ειλικρίνεια και την αναγνώριση αδυναμιών, στοιχεία που βοηθούν στη διατήρηση της εμπιστοσύνης και της νομιμοποίησης, χωρίς όμως να υποβαθμίζεται η θέση του. Με αυτόν τον τρόπο, ο ομιλητής προσπαθεί να ισορροπήσει μεταξύ ανάληψης ευθύνης και διατήρησης της αξιοπρέπειας του.
88	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Για μένα η συγγνώμη είναι και προσωπική ανάγκη, είναι και πολιτική ενέργεια. Δηλώνει και συναίσθημά, τη βαθύτατη θλίψη μου γι' αυτό το οποίο έγινε, αλλά και την ευθύνη ότι τελικά όντως ο Πρωθυπουργός έχει τον τελικό ρόλο για ό,τι συμβαίνει, ό,τι πηγαίνει καλά και ό,τι πηγαίνει στραβά στη χώρα, αλλά και τη βούλησή μου να τα κάνουμε καλύτερα την επόμενη φορά."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου/ Στρατηγική του Εξαγνισμού	Ο ομιλητής εκφράζει ειλικρινή συναίσθημα και προσωπική ανάγκη για συγγνώμη, αναγνωρίζοντας τη βαρύτητα της κρίσης και τη βαθιά θλίψη που προκαλεί, γεγονός που εντάσσεται στην στρατηγική της Συγγνώμης. Παράλληλα, αναλαμβάνει την πολιτική ευθύνη που συνοδεύει τη θέση του ως Πρωθυπουργός, επιβεβαιώνοντας ότι φέρει τον τελικό ρόλο σε όσα συμβαίνουν στη χώρα, στοιχείο που υπογραμμίζει την κατανόηση και αποδοχή της ευθύνης του, χαρακτηριστικό της Ενίσχυσης του Απολογουμένου.

					Επιπλέον, δεσμεύεται για βελτίωση και για δράσεις που θα αποτρέψουν μελλοντικά λάθη, ενσωματώνοντας τη στρατηγική της Επανόρθωσης. Η συνδυασμένη αυτή προσέγγιση στοχεύει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του κοινού, καθώς η ειλικρίνεια, η ανάληψη ευθύνης και η δέσμευση για αλλαγή αποτελούν κρίσιμα στοιχεία στην πολιτική επικοινωνία σε περιόδους κρίσης, ενισχύοντας τη νομιμοποίηση και το ηθικό κύρος του απολογουμένου.
89	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Και να σας πω κάτι, κύριε Τσίπρα; Ειλικρινά σας το λέω, δεν μετρίεμαι με εσάς. Δεν είστε το μέτρο σύγκρισής μου εσείς. Θα είχα βάλει τον πήχη πάρα πολύ χαμηλά, εάν απλά ήθελα να είμαι καλύτερος από εσάς!"	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο ομιλητής απορρίπτει ευθέως την αξιοπιστία και το κύρος του αντιπάλου, υποβαθμίζοντας τον. Με τη φράση «Δεν μετρίεμαι με εσάς» και την έμμεση απαξίωση ότι ο πήχης θα ήταν πολύ χαμηλός αν στόχευε μόνο στο να είναι καλύτερος από τον αντίπαλο, ο ομιλητής επιδιώκει να ενισχύσει την υπεροχή και την αξιοπρέπειά του, αναδεικνύοντας τον αντίπαλο ως ασήμαντο και ανεπαρκή. Η στρατηγική αυτή λειτουργεί ως μια μορφή αντιπερισπασμού και άμυνας, αποσκοπώντας στην αποδόμηση της κριτικής και στην ενδυνάμωση της δικής του πολιτικής εικόνας μέσω της απαξίωσης του κατήγορου. Με αυτόν τον τρόπο, ο ομιλητής προβάλλεται ως ανώτερος

					ηθικά και πολιτικά, ενισχύοντας τη θέση του στον δημόσιο διάλογο.
90	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Έβαλα τον πήχη ψηλά, βάλαμε τον πήχη ψηλά και με θάρρος λέμε ότι παρά την προσπάθεια την οποία κάναμε φέτος το καλοκαίρι, στο ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος περάσαμε κάτω από τον πήχη που βάλαμε εμείς. Έχουμε το θάρρος να το πούμε με ειλικρίνεια!"	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο Πρωθυπουργός αναγνωρίζει ανοιχτά τις αδυναμίες και τις ελλείψεις στην προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος, πράγμα που καταδεικνύει ειλικρίνεια και υπευθυνότητα. Ταυτόχρονα, τονίζει ότι «έβαλε ψηλά τον πήχη», υπονοώντας υψηλά πρότυπα και προσδοκίες, τα οποία δεν επετεύχθησαν πλήρως, αλλά η προσπάθεια υπήρξε σημαντική και με θάρρος. Η παραδοχή αυτή λειτουργεί ως μέσο ενίσχυσης της θετικής εικόνας του απολογουμένου, καθώς προβάλλει το ήθος, τη διαφάνεια και τη δέσμευσή του, αντί να επιχειρηματολογεί με άρνηση ή αποποίηση ευθυνών. Με αυτόν τον τρόπο, ο ομιλητής επιδιώκει να κερδίσει την κατανόηση και την εμπιστοσύνη του ακροατηρίου, παρουσιάζοντας μια ειλικρινή στάση που ενισχύει το κύρος και τη νομιμοποίησή του.

91	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Με αναγκάσατε με αυτά που είπατε να το κάνω. Και θέλω να σας διαβάσω κάτι για να μου πείτε πώς αισθάνεστε, πώς αισθάνεστε εσείς που κατηγορείτε εμένα για έλλειψη ενσυναίσθησης. Είπατε: «που την ώρα μιας τραγωδίας αποδεικνύει ότι δεν μπορεί να νιώσει τον πόνο και την αγωνία των άλλων»."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο ομιλητής απαντά στην κατηγορία που του αποδίδει έλλειψη ενσυναίσθησης, επιτιθέμενος στον αντίπαλο με σκοπό να τον εκθέσει και να υπονομεύσει την αξιοπιστία του. Η φράση «Με αναγκάσατε με αυτά που είπατε να το κάνω» υποδηλώνει ότι η επίθεση είναι μια αναγκαστική αντίδραση στην προκλητική κριτική, ενώ η ανάγνωση της συγκεκριμένης κατηγορίας ενισχύει τη ρητορική ένταση, προκαλώντας τον αντίπαλο να αντιπαραβάλει τη δική του ευαισθησία. Μέσω αυτής της στρατηγικής, ο ομιλητής επιδιώκει να μετατοπίσει το βάρος της συζήτησης, προβάλλοντας τον εαυτό του ως θύμα αδικαιολόγητης επίθεσης και καλλιεργώντας αμφιβολίες για το ηθικό κύρος του κατήγορου. Η στρατηγική αυτή λειτουργεί ως μέσο άμυνας και αντιπερισπασμού, ενισχύοντας τη θέση του απολογουμένου και αμφισβητώντας την εγκυρότητα της κριτικής που δέχεται.
92	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Εσείς, τρία χρόνια μετά το Μάτι, πώς απαντάτε σε αυτή την κυρία; «Αν έψαχνες τη μητέρα σου μέρες και έκλαιγες από πάνω της χωρίς να το καταλάβεις γιατί	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο ομιλητής επιτίθεται με έντονο και συγκινησιακό τόνο στον αντίπαλο, χρησιμοποιώντας μια τραγική και συγκλονιστική αφήγηση για να υπογραμμίσει την ανεπάρκειά του στην κατανόηση της

	την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »		είχε τη μορφή κούτσουρου, αν έβλεπες το δέρμα των γειτόνων σου να λιώνει από το θερμικό φορτίο, αν είχες δει αγκαλιασμένα απανθρακωμένα παιδιά, αν έδινες DNA για να δεις αν είναι ο άνθρωπός σου μέσα στη σακούλα, αν σκούπιζες πτώματα από το δρόμο, θα καταλάβαινες τη σημασία της εκκένωσης.». Ούτε σήμερα καταλάβατε τι έγινε επί ημερών σας πριν από τρία χρόνια!"		σοβαρότητας των γεγονότων που συνέβησαν στο Μάτι. Η αναφορά σε συγκεκριμένες, δραματικές εικόνες με σκοπό να προκαλέσει συγκίνηση στο ακροατήριο, λειτουργεί ως μέσο αποδόμησης της κριτικής του κατήγορου, κατηγορώντας τον ότι δεν έχει συνειδητοποιήσει ούτε αντιληφθεί τις τραγικές συνέπειες της διαχείρισης της κρίσης κατά το παρελθόν. Με αυτή τη στρατηγική, ο ομιλητής μετατοπίζει την εστίαση από τα πραγματικά λάθη ή ευθύνες και στρέφει την κριτική στον αντίπαλο, επιχειρώντας να τον παρουσιάσει ως ανεύθυνο και ασυγκίνητο απέναντι στην ανθρώπινη τραγωδία. Η επίθεση στον κατήγορο εδώ επιτελεί και ρόλο ηθικής υπεροχής, προβάλλοντας τον ομιλητή ως αυτόν που κατανοεί βαθύτερα τις δυσκολίες και το μέγεθος του δυστυχήματος, διατηρώντας έτσι την πολιτική του θέση.
93	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Εσείς που στήνατε τα πόδια εκείνο το βράδυ με τους Υπουργούς, όταν γνωρίζατε ότι υπήρχαν νεκροί!"	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο απόσπασμα, ο ομιλητής κατηγορεί ευθέως τον αντίπαλο για ανάρμοστη συμπεριφορά. Με αυτή τη ρητορική, επιδιώκεται η απαξίωση του αντιπάλου και η αποδόμηση της αξιοπιστίας του, παρουσιάζοντάς τον ως ανεύθυνο και προσβλητικό απέναντι στην κρίση. Η επίθεση εστιάζει στη διάθεση του

	πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »				κατήγορου και όχι στα αντικειμενικά γεγονότα, με στόχο να αποπροσανατολίσει την κριτική και να ενισχύσει την άμυνα του ομιλητή. Η στρατηγική αυτή λειτουργεί ως μέσο για να ανατραπεί η αρνητική εικόνα που τυχόν προκύπτει από τις κατηγορίες, προβάλλοντας τον ομιλητή σε θέση ηθικής υπεροχής.
94	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Εσείς που βγήκατε και είπατε στον πυρόπληκτο «τι να τα κάνεις τα δύο χιλιάρικά, θα τα ξοδέψεις»! Για να μην πω τι κάνατε τρεις εβδομάδες εσείς, εσείς που τόσο ενσυναίσθηση είχατε για το ζήτημα του Ματιού!"	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο απολογούμενος επιτίθεται ευθέως στον αντίπαλο, υπενθυμίζοντας μια συγκεκριμένη δηλωτική του πράξη που θεωρείται προσβλητική και χαρακτηρίζεται από έλλειψη ενσυναίσθησης. Η συγκεκριμένη τακτική λειτουργεί ως μέσο αποδόμησης της αξιοπιστίας και ηθικής του κατήγορου. Με την αναφορά σε αυτήν τη δήλωση, επιχειρεί να παρουσιάσει τον αντίπαλο ως ανάλγητο και υποκριτή, ιδίως σε θέματα κρίσεων και ανθρωπιστικής διάστασης, υπονομεύοντας έτσι το κύρος και το δικαίωμά του να ασκεί κριτική. Η στρατηγική της επίθεσης στον κατήγορο λειτουργεί εδώ ως μέσο εκλογίκευσης της δικής του θέσης και μετατόπισης της προσοχής από τις όποιες κατηγορίες εναντίον του. Με αυτό τον τρόπο, ο ομιλητής επιδιώκει να ενισχύσει τη δική του θέση ενώ αποδυναμώνει την αντίπαλη, δημιουργώντας

					μια εικόνα πολιτικής υπεροχής και ηθικής υπεροχής.
95	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Γιατί εμείς σε αυτή την τραγωδία για τέσσερις μέρες δεν είπαμε κουβέντα και όταν σας ασκήσαμε κριτική, σας ασκήσαμε κριτική για δύο πολύ συγκεκριμένα θέματα."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Στο απόσπασμα, ο απολογούμενος επιχειρεί να ενισχύσει την εικόνα του απολογουμένου παρουσιάζοντας μια στάση υπευθυνότητας και μετριοπάθειας κατά την κρίση, υποστηρίζοντας ότι επί τέσσερις ημέρες δεν προέβησαν σε καμία δημόσια δήλωση. Με αυτό τον τρόπο, τονίζεται η σοβαρότητα και ο σεβασμός απέναντι στην κατάσταση, κάτι που επιδιώκει να δημιουργήσει μια θετική εντύπωση στο κοινό. Επιπλέον, η αναφορά στην άσκηση κριτικής «για δύο πολύ συγκεκριμένα θέματα» υποδηλώνει στοχευμένη και εποικοδομητική προσέγγιση, αποφεύγοντας την αδικαιολόγητη γενίκευση ή την πολιτική εκμετάλλευση της κρίσης.
96	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...ναι, στη μία τραγωδία, δυστυχώς, μετρούσαμε στρέμματα και στην άλλη μετρούσαμε φέρετρα!"	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο παρόν απόσπασμα, ο Πρωθυπουργός κάνει ευθεία επίθεση στην αντιπολίτευση και συγκεκριμένα στην πρώην κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, η οποία ήταν υπεύθυνη για τη διαχείριση και την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς στο Μάτι το 2018. Ο απολογούμενος, λοιπόν, επιχειρεί να κάνει μια σύγκριση ανάμεσα στις δύο παρόμοιες καταστάσεις (πυρκαγιές στην Εύβοια και στο Μάτι) με στόχο την ανάδειξη της κακής

					διαχείρισης εκ μέρους των αντιπάλων του. Προσπαθεί με αυτό τον τρόπο να υπονομεύσει την αξιοπιστία της αντιπολίτευσης, φέρνοντας στην συζήτηση τα λάθη από το παρελθόν και πως αυτά είναι χειρότερα από τις αστοχίες της δικής του κυβέρνησης.
97	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Ο κ. Σπανός, έκανε μια δήλωση την οποία έχω μπροστά μου, στην οποία λέει: «Ουδέποτε ισχυρίστηκα ότι δεν ήθελαν να σβήσουν τη φωτιά ή ότι συνειδητά την άφηναν να επεκταθεί. Κάτι τέτοιο θα ήταν εξωφρενικό για οποιαδήποτε κυβέρνηση και για διοίκηση της Πυροσβεστικής."	Στρατηγική της Απλής Άρνησης	Εδώ, ο ομιλητής απορρίπτει ρητά και κατηγορηματικά οποιαδήποτε κατηγορία ή υπόνοια ότι η κυβέρνηση ή η Πυροσβεστική συνειδητά απέφυγαν ή αμέλησαν να σβήσουν τη φωτιά. Η αναφορά στη δήλωση του κ. Σπανού, όπου απορρίπτεται ως «εξωφρενικό» το ενδεχόμενο να άφησαν τη φωτιά να επεκταθεί, λειτουργεί ως ένδειξη αθωότητας και ακεραιότητας της διοίκησης. Με αυτή τη στρατηγική, ο απολογούμενος επιχειρεί να απομακρύνει κάθε ευθύνη που προκύπτει από το συγκεκριμένο κατηγορητήριο, διαψεύδοντας το ίδιο το γεγονός της πράξης ή της παράλειψης που του αποδίδεται. Η Άρνηση της Πράξης στοχεύει στην πλήρη αποκήρυξη της κατηγορίας, διατηρώντας αλώβητη την εικόνα και την αξιοπιστία του απολογούμενου, ενώ αποφεύγει να εμπλακεί σε τεχνικές ή λεπτομερείς εξηγήσεις που μπορεί να επιβαρύνουν περαιτέρω την υπεράσπιση.

98	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Άκουσα και επικαλέστηκα μαρτυρίες κατοίκων για πυροσβεστικά που είχαν υπηρεσιακή εντολή να μην επεμβαίνουν σε συγκεκριμένα μέτωπα για λόγους ασφαλείας των πυροσβεστών. Άλλο πράγμα οι ελλείψεις και τα λάθη που επισημάναμε και άλλο πράγμα οι θεωρίες συνωμοσίας που φυτρώνουν με το παραμικρό και μας κάνουν μόνο κακό». Αυτά, λοιπόν, είπε..."	Στρατηγική της Υπέρβασης	Ο ομιλητής επιδιώκει να υπερβεί τις επικρίσεις παρουσιάζοντας τα γεγονότα σε ένα πλαίσιο που διαφοροποιεί τις πραγματικές αδυναμίες από τις «θεωρίες συνωμοσίας», τις οποίες απορρίπτει ως επιβλαβείς και άδικες. Με την επίκληση σε «μαρτυρίες κατοίκων» που αναφέρουν υπηρεσιακές εντολές για τη μη επέμβαση σε συγκεκριμένα μέτωπα, επιχειρεί να θεμελιώσει την επιχειρηματολογία του σε αντικειμενικά δεδομένα και να απομακρύνει την ευθύνη από την κυβέρνηση ή τους φορείς. Η διάκριση ανάμεσα σε πραγματικές ελλείψεις και αναπόδεικτες θεωρίες λειτουργεί ως μέσο για τη διαχείριση της κριτικής και την αποφυγή της γενίκευσης και της υπερβολικής ευθύνης. Η στρατηγική της Υπέρβασης παρουσιάζει την κατάσταση ως σύνθετη και πολυπαραγοντική, όπου οι αποφάσεις βασίζονται σε λόγους ασφαλείας και όχι σε ανεπάρκεια ή κακοδιαχείριση, διατηρώντας έτσι την αξιοπιστία και την εικόνα του απολογουμένου.
----	--	--	---	--------------------------	--

99	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτι κή θέση: Πρωθυπουργό ς, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Βεβαίως και έγιναν λάθη και στην Εύβοια έγιναν λάθη, με το σημαντικότερο το γεγονός ότι, δυστυχώς, αναγκαστήκαμε να πάρουμε πίσω πολύτιμα εναέρια μέσα για να παλέψουμε την αναζωπύρωση της Αττικής!"	Στρατηγική της Υπέρβασης	Ο ομιλητής αναγνωρίζει με ειλικρίνεια την ύπαρξη λαθών, γεγονός που αποτρέπει την εικόνα της άρνησης ή της απόκρυψης ευθυνών. Παράλληλα, όμως, ανακατευθύνει την προσοχή από τα συγκεκριμένα λάθη στην ευρύτερη και πιο σύνθετη κατάσταση, επισημαίνοντας ότι η απόσυρση των εναέριων μέσων από την Εύβοια ήταν αναγκαία λόγω της επείγουσας ανάγκης αντιμετώπισης της αναζωπύρωσης στην Αττική. Μέσω αυτής της μετατόπισης, ο ομιλητής προσπαθεί να τοποθετήσει τα αρνητικά συμβάντα μέσα σε ένα πλαίσιο όπου οι δυσκολίες και οι προτεραιότητες επιβάλλουν δύσκολες αποφάσεις. Η στρατηγική της Υπέρβασης λειτουργεί ως μέσο για τη μείωση της αρνητικής επίδρασης των λαθών, παρουσιάζοντάς τα όχι ως αποτυχίες λόγω ανεπάρκειας, αλλά ως αναπόφευκτα και αναγκαία βήματα μέσα σε μια πολυπλοκότητα κρίσης. Με αυτόν τον τρόπο, διατηρείται η αξιοπιστία του απολογουμένου και η εικόνα της υπευθυνότητας, ενώ αποφεύγεται η πλήρης αποδοχή ευθυνών με τρόπο που θα μπορούσε να αποδυναμώσει πολιτικά τη θέση του.
----	--	--	---	-----------------------------	---

100	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Από εκεί και πέρα, τα μέσα τα οποία είχαμε στη διάθεσή μας ήταν πολύ συγκεκριμένα, ήταν πολλά περισσότερα από ό,τι άλλες χρονιές. Προφανώς κάποια δεν πετάνε για τεχνικούς λόγους και προφανώς -θα σας το ξαναπώ, να το καταλάβετε δεν πετάνε όλα τα μέσα μαζί. Πετάνε τα μισά, ώστε όταν θα φύγουν αυτά τα μισά να πάνε τα υπόλοιπα μισά για να συνεχίσουν το έργο. Τόσο δύσκολο είναι να το καταλάβετε;"	Στρατηγική της Αδυναμίας Ελέγχου της Κατάστασης/ Στρατηγική της Υπέρβασης	Το απόσπασμα συνδυάζει δύο στρατηγικές. Ο ομιλητής παραδέχεται την ύπαρξη περιορισμών και ότι τα εναέρια μέσα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλα ταυτόχρονα, υπογραμμίζοντας έτσι την αδυναμία ελέγχου ορισμένων παραγόντων εκ μέρους της κυβέρνησης. Μέσω αυτής της στρατηγικής, ο ομιλητής αποδίδει τα όποια αρνητικά στοιχεία σε αντικειμενικούς, ανεξάρτητους παράγοντες, ενώ συγχρόνως παρουσιάζει την προσπάθεια της κυβέρνησης ως συνειδητή και οργανωμένη. Η συνύπαρξη αυτών των στρατηγικών λειτουργεί ως μηχανισμός μείωσης ευθύνης, επιδιώκοντας να προβάλλει την κατάσταση ως πολύπλοκη και εκτός πλήρους ελέγχου, αποφεύγοντας έτσι αρνητικές κρίσεις.
101	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Για πρώτη φορά μπήκαν λεφτά τόσο γρήγορα και για πρώτη φορά μπήκαν τόσα λεφτά, όχι γιατί τα λεφτά είναι περισσότερα – προσέξτε- αλλά γιατί ενοποιήσαμε τις πλατφόρμες σε μία."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Το δρών πολιτικό υποκείμενο επιδιώκει να ενισχύσει το ήθος του, προβάλλοντας ένα θετικό επίτευγμα, το οποίο είναι η ταχεία και αποτελεσματική διαχείριση των χρηματοδοτήσεων. Η αναφορά στο γεγονός ότι «για πρώτη φορά μπήκαν λεφτά τόσο γρήγορα» και «για πρώτη φορά μπήκαν τόσα λεφτά» λειτουργεί ως επιβεβαίωση της αποτελεσματικότητας της κυβέρνησης, ενισχύοντας την αξιοπιστία και το

					κύρος της. Παράλληλα, η διευκρίνιση ότι η επιτυχία δεν οφείλεται σε αύξηση πόρων, αλλά σε βελτιστοποίηση μέσω της ενοποίησης των πλατφορμών σε μία, αποδεικνύει οργανωτική ικανότητα και καινοτομία. Με αυτόν τον τρόπο, η στρατηγική της ενίσχυσης αποσκοπεί στην αναδιαμόρφωση της δημόσιας εικόνας του απολογουμένου, τονίζοντας θετικές πλευρές του έργου του για να μετριάσει τυχόν αρνητικές εντυπώσεις ή κριτική.
102	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Αναφερθήκατε μάλιστα, στην ταχύτητα με την οποία κάνουμε τις αποζημιώσεις. Δεν θέλω να κάνω συγκρίσεις με το τι έγινε στις φυσικές καταστροφές επί δικών σας ημερών και τότε πληρώθηκαν. Ο κ. Τριαντόπουλος, έχει όλα τα στοιχεία. Πηγαίντε και ρωτήστε τους πολίτες στην Καρδίτσα ή τους πολίτες της Σάμου, αν θεωρούν ότι ανταποκριθήκαμε πιο γρήγορα."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο απολογούμενος επιλέγει να αντιστρέψει την κατηγορία που δέχεται, αμφισβητώντας ευθέως την αξιοπιστία και τη θνησιμότητα του κατηγορού. Η φράση «Δεν θέλω να κάνω συγκρίσεις με το τι έγινε στις φυσικές καταστροφές επί δικών σας ημερών» λειτουργεί ως υπαινιγμός για την αναποτελεσματικότητα και καθυστέρηση της προηγούμενης κυβέρνησης, αποδίδοντας ευθύνες στον πολιτικό αντίπαλο. Με την επίκληση στο πρόσωπο του «κ. Τριαντόπουλου» ως μάρτυρα των γεγονότων, ο ομιλητής επιχειρεί να προσδώσει εγκυρότητα στην υπεράσπιση του έργου της κυβέρνησης. Μέσω αυτής της στρατηγικής, ο απολογούμενος μετατοπίζει την κριτική στον αντίπαλο,

					επιδιώκοντας να μειώσει την επίδραση της κατηγορίας και να ενισχύσει τη δική του πολιτική θέση, αποφεύγοντας έτσι την άμεση ανάληψη ευθύνης.
103	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"...για τον σεισμό ο οποίος χτύπησε τη βόρεια Λάρισα, όπως θυμάστε, βασικά ένα δημόσιο κτήριο γκρεμίστηκε και είναι το σχολείο στο Δαμάσι. Αυτό είναι το καινούργιο σχολείο μέσα σε τέσσερις μήνες! Ελπίζω να μπορέσω να βρεθώ εκεί στον αγιασμό!"	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιδιώκει να αναδείξει τα θετικά στοιχεία και ενέργειες του, ώστε να ενισχυθεί η δημόσια εικόνα του και να μειωθεί η αρνητική επίδραση μιας κρίσης ή κατηγορίας. Ο Πρωθυπουργός αναφέρεται στον καταστροφικό σεισμό που έπληξε τη βόρεια Λάρισα και συγκεκριμένα στην κατάρρευση του σχολείου στο Δαμάσι. Αντί να σταθεί στην καταστροφή ή σε ενδεχόμενες ευθύνες, επιλέγει να τονίσει το ταχύ έργο αποκατάστασης. Η δήλωση αυτή παρουσιάζει την κυβέρνηση ως αποτελεσματική και ανταποκρινόμενη, μετατοπίζοντας την προσοχή από το τραυματικό γεγονός στο θετικό αποτέλεσμα. Η προσθήκη της προσωπικής αναφοράς, συμβάλλει στην ανθρωποκεντρική ενίσχυση της εικόνας του ομιλητή, προβάλλοντάς τον ως παρόντα και

					συμμέτοχο στην πορεία αποκατάστασης. Συνολικά, η στρατηγική της ενίσχυσης λειτουργεί εδώ ως εργαλείο ανακατασκευής της πολιτικής αξιοπιστίας, μέσα από την ανάδειξη θετικών πράξεων που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της κρίσης.
104	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Πρώτον, για άλλη μια φορά, κύριε Τσίπρα, λέτε ψέματα για τα εναέρια μέσα. Λοιπόν, το 2021 σε σχέση με το 2019 προσθέσαμε τέσσερα ελικόπτερα βαρέως τύπου, το "Μπεριέφ" και έξι τράκτορες."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο απολογούμενος δεν αρνείται άμεσα την κατηγορία ούτε αποδέχεται ευθύνη, αλλά επιλέγει να αποδυναμώσει τον κατηγορο, αμφισβητώντας την αξιοπιστία και την ειλικρίνειά του. Η φράση «για άλλη μια φορά, κύριε Τσίπρα, λέτε ψέματα» αποτελεί ευθεία λεκτική επίθεση, αποδίδοντας πρόθεση παραπληροφόρησης στον πολιτικό αντίπαλο. Η κατηγορία περί ψεύδους δεν συνοδεύεται απλώς από διάψευση, αλλά ενισχύεται από την παράθεση στοιχείων, τα οποία λειτουργούν ως τεκμηρίωση για να υποστηρίξουν την αξιοπιστία του απολογουμένου. Η στρατηγική αυτή μετατοπίζει το επίκεντρο του λόγου από την υπεράσπιση του κυβερνητικού έργου στην υπονόμηση της ηθικής και πολιτικής θέσης του αντιπάλου. Μέσω της προσωπικής επίθεσης, ο ομιλητής επιδιώκει να αντιστρέψει το αρνητικό

					κλίμα, παρουσιάζοντας την κριτική ως αβάσιμη και σκόπιμα ψευδή. Η επίθεση στον κατηγορο, εδώ, λειτουργεί ως μηχανισμός ελαχιστοποίησης της προσβλητικότητας της πράξης.
105	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Προστέθηκαν αυτά τα ελικόπτερα σε σχέση με το 2019. Και το τελικό αποτέλεσμα είναι ότι φέτος είχαμε τα περισσότερα εναέρια μέσα από ποτέ. Αυτή είναι η αλήθεια. Τώρα μην προσπαθείτε να διαστρεβλώσετε τα δεδομένα μόνο και μόνο για να μας πείσετε ότι και αυτά τα είχατε προγραμματίσει όλα μια χαρά."	Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογούμενου/Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Ο ομιλητής προβάλλει θετικά στοιχεία του κυβερνητικού έργου, επιχειρώντας να ενισχύσει την εικόνα αποτελεσματικότητας της παρούσας διακυβέρνησης. Η διατύπωση «Αυτή είναι η αλήθεια» προσδίδει έμφαση και επιτελεί επιβεβαιωτική λειτουργία, ενισχύοντας το κύρος του απολογούμενου. Ο συνδυασμός αυτών των στρατηγικών επιτρέπει στον απολογούμενο να επιδείξει θετικά επιτεύγματα ενώ ταυτόχρονα υπονομεύει τον πολιτικό του αντίπαλο, επιχειρώντας να εδραιώσει την ηθική και διοικητική υπεροχή της κυβέρνησης.
106	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Φαντάζομαι ότι ξέρετε ότι ο κ. Τσουβάλας απαλλάχθηκε από την δικαιοσύνη επί ημερών ΣΥΡΙΖΑ και μάλιστα στο στάδιο της προανάκρισης ως μην έχων καμία ευθύνη για το ζήτημα του Ματιού. Το γνωρίζετε αυτό φαντάζομαι. Δεν σας λέω κάτι καινούργιο. Όπως φαντάζομαι ότι	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Έλληνας Πρωθυπουργός απευθύνεται άμεσα στον πολιτικό του αντίπαλο, επικαλούμενος μια νομική εξέλιξη υπέρ του κ. Τσουβάλα, πρώην αρχηγού της ΕΛ.ΑΣ., ο οποίος σχετιζόταν με την υπόθεση της πυρκαγιάς στο Μάτι. Με τη φράση «ο κ. Τσουβάλας απαλλάχθηκε από την δικαιοσύνη επί ημερών ΣΥΡΙΖΑ», ο ομιλητής αντιστρέφει την

	αποκατάστασης »		γνωρίζετε ή το μάθατε μετά την άστοχη ανακοίνωση του τομεάρχη σας..."		κατηγορία προς τον κατήγορο, υπονοώντας ασυνέπεια ή υποκρισία από πλευράς της αντιπολίτευσης, καθώς η απαλλαγή συνέβη κατά τη διάρκεια της δικής της διακυβέρνησης. Η επανάληψη της φράσης «φαντάζομαι ότι γνωρίζετε» λειτουργεί ρητορικά ειρωνικά, υποσκάπτοντας τη γνώση ή την εγκυρότητα της κριτικής του ΣΥΡΙΖΑ. Παράλληλα, η αναφορά στην «άστοχη ανακοίνωση του τομεάρχη» υπογραμμίζει την απροσεξία ή την έλλειψη τεκμηρίωσης των κατηγοριών, ενισχύοντας τη θέση του απολογουμένου μέσω υπονόμησης της επιχειρηματολογίας του αντιπάλου.
107	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Κύριε Τσίπρα, δεν λέω ότι δεν κάνετε πρόοδο. Κάνετε μισή δουλειά με πολλά προβλήματα, την οποία εμείς καλούμαστε να ολοκληρώσουμε."	Στρατηγική της Αντεπίθεσης	Εδώ, ο ομιλητής υιοθετεί έναν επιφανειακά συναινετικό τόνο, μόνο και μόνο για να ακολουθήσει η υποβάθμιση των πεπραγμένων του αντιπάλου. Επιχειρεί να ελαχιστοποιήσει τη βλάβη στη δημόσια εικόνα του, μέσω της αποδόμησης της αξιοπιστίας του πολιτικού αντιπάλου και την αποδυνάμωση της κριτικής του. Η χρήση της φράσης «την οποία εμείς καλούμαστε να ολοκληρώσουμε» επιτείνει το επιχείρημα ότι η παρούσα κυβέρνηση κληρονόμησε ένα ημιτελές και προβληματικό έργο, και

					άρα η όποια δυσλειτουργία ή καθυστέρηση δεν μπορεί να της καταλογιστεί. Η στρατηγική της επίθεσης στον κατήγορο λειτουργεί έτσι αμυντικά και επιθετικά ταυτόχρονα, αποτρέποντας τον καταλογισμό ευθύνης και επιδιώκοντας να ενισχύσει το κύρος του απολογουμένου μέσω της υποτίμησης του αντιπάλου. Πρόκειται για μια συχνή τακτική στον πολιτικό λόγο, ιδιαίτερα στο ελληνικό κοινοβουλευτικό πλαίσιο, όπου η απολογία διαπλέκεται με την αντιπαράθεση και την προσπάθεια επαναπλαισίωσης της ευθύνης.
108	Ειδική Ημερήσια Διάταξη 25/08/21: Συζήτηση κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τη διαχείριση των καταστροφικών πυρκαγιών και για τα μέτρα αποκατάστασης »	Όνομα: Κυριάκος Μητσοτάκης, Κοινοβουλευτική θέση: Πρωθυπουργός, Κομματική θέση: Αρχηγός ΝΔ	"Όπως σας είπα έχουμε ένα χρηματοδοτικό σχέδιο για την πολιτική προστασία έχουμε μία υποχρέωση και είναι κάτι για το οποίο αναλαμβάνω εγώ την ευθύνη να το κάνω να ξαναδούμε το ίδιο το οργανόγραμμα της πολιτικής προστασίας και την καλύτερη διασύνδεση με τη γενική διεύθυνση δασών η οποία έχει πια την αποκλειστική αρμοδιότητα στο υπουργείο περιβάλλοντος για να δούμε πώς οι	Στρατηγική της Επανόρθωσης/ Στρατηγική της Ενίσχυσης του Απολογουμένου	Σε αυτό το απόσπασμα παρατηρούμε έναν συνδυασμό στρατηγικών. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός επιλέγει να αναλύσει το σχέδιο του για επανόρθωση και αποτροπή επανάληψης τέτοιων καταστάσεων. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι υπάρχει σχέδιο για χρηματοδότηση της πολιτικής προστασίας μιας υπηρεσίας που παίζει ρόλο στην ενημέρωση των πολιτών σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης. Στη συνέχεια λέει ρητά ότι θα είναι μία υποχρέωση δική του και θα αναλάβει την ευθύνη ο ίδιος. Αυτές οι δηλώσεις αποκαλύπτουν έναν σοβαρό ηγέτη κράτους που αναλαμβάνει την ευθύνη για την

			πολιτική προστασία μπορεί να κάνει καλύτερα τι δουλειά της."		διεκπεραίωση των σχεδίων. Αναδεικνύεται το ήθος του απολογούμενου και ενισχύεται η θετική εικόνα που βγάζει προς το κοινό. Επίσης βλέπουμε ότι έχει μία διάθεση για επανόρθωση για διόρθωση των λαθών και την καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση μελλοντικών πυρκαγιών.
--	--	--	--	--	---

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Arpan, L. M., & Roskos-Ewoldsen, D. R. (2005) *Stealing thunder: An analysis of the effects of proactive disclosure of crisis communication*. *Public Relations Review* 31 (3), 425-433
- Barthes, R., (2020) *Η αρχαία ρητορική. Μνημονικό Βοήθημα* (Π. Αγγελόπουλος μτφρ,). Εκδόσεις Petites-Maisons
- Barton, L. (2001). *Crisis in organizations II*. South-Western College.
- Bell L.M . (2010): *Crisis Communication: The Praxis of Response*. *Review of Communication*, 10(2):142-155,
- Benoit, W. L. (1995). *Accounts, Excuses, and Apologies: A Theory of Image Restoration Strategies*. State University of New York Press.
- Benoit, W. L. (1997). *Image repair discourse and crisis communication*. *Public Relations Review*, 23(2), 177–186. [https://doi.org/10.1016/s0363-8111\(97\)90023-0](https://doi.org/10.1016/s0363-8111(97)90023-0)
- Benoit, W. L. (2014). *Accounts, Excuses, and Apologies, second edition: Image Repair Theory and Research*. SUNY Press.
- Brecher, M., & Wilkenfeld, J. (2000). *A Study of Crisis*. University of Michigan Press.
- Burke, K.,(1969). *A rhetoric of motives*. University of California Press.

- Burke, K., (1945). *A grammar of motives*. University of California Press.
- Carney, A., & Jorden, A. (1993). *Prepare for business-related crises*. Public Relations Journal 49, 34-35.
- Chiron, P., (2024). *Εγχειρίδιο Ρητορικής ή Πώς ένας μαθητής να γίνει πολίτης* (Χ. Ταμπάκης μτφρ.). Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών.
- Coombs W.T., Frandsen F., Holladay S. & Johansen W. (2010). Why a concern for apologia and crisis communication?. *Corporate Communications: An International Journal*,15(4): p. 337 – 349.
- Coombs, W. T. (1995). *Choosing the right words: The development of guidelines for the selection of the “appropriate” crisis response strategies*. Management Communication Quarterly, 8, 447-476.
- Coombs, W. T. (2006). *Code red in the boardroom: Crisis management as organizational DNA*. Praeger.
- Coombs, W. T. (2007a). *Ongoing crisis communication: Planning, Managing, and responding* (2nd ed.). Sage Publications.
- Coombs, W. T. (2014). *Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding* (4th ed.). Sage Publications.
- Coombs, W.T. (2007) *Crisis Management and Communications*. Institute for Public relations. <https://instituteforpr.org/crisis-management-and-communications/>
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2018). *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (5th ed.). SAGE.
- Fairclough, I., & Fairclough, N. (2012). *Political Discourse Analysis: A Method for Advanced Students*. Routledge.
- Fearn-Banks, K. (2001). Crisis communication: a review of some best practices. In R. L. Heath (Ed.) *Crisis communication: A review of some best practices* (pp. 479-486). SAGE Publications, Inc., <https://doi.org/10.4135/9781452220727.n40>
- Fetterman, D. M. (2019). *Ethnography: Step-by-step*. Sage publications.
- Gkinopoulos, T. (2022). Victim-Focused Political Apology Predicts Political Support via Perceived Sincerity, Trust and Positive Emotional Climate: The Case of the

2018 Bushfire in Attica. *Journal of Social and Political Psychology*, 10(2), 475–490

Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Garden City, NY: Doubleday.

Govier, T. & Verwoerd, W. (2002). The Promise and Pitfalls of Apology. *Journal of Social Philosophy*, 33 (1). 67-82.

Gray, D. E. (2022). *Η ερευνητική μεθοδολογία στον πραγματικό κόσμο* (Έκδοση 4^η). Εκδόσεις Τζιόλα.

Halliday, D., Resnick, R., & Walker, J. (2013). *Fundamentals of Physics* (10th ed.). Wiley.

Hearit, K. (1994). Apologies and Public Relations Crises at Chrysler, Toshiba, and Volvo. *Public Relations Review*, 20(2). 113-125.

Hearit, K. (2006). Crisis management by apology: corporate responses to allegations of wrongdoing. *Choice Reviews Online*, 43(07). <https://doi.org/10.5860/choice.43-4126>

Holland, L. V. (1960). Kenneth Burke's theory of communication. *Journal of Communication*, 10(4), 174-84.

Jaeger, W. (1945). *Paideia: The Ideals of Greek Culture*. (G. Highet, Trans.) (2nd ed., Vol. 1). Oxford University Press. https://home.hiroshima-u.ac.jp/akyah59/Jaeger_Paideia_Soph_E.pdf

Jamieson, K., H. (1988). *Eloquence in an electronic age*. Oxford University Press.

Jerome M.A. (2008) Toward prescription: Testing the rhetoric of atonement's applicability in the athletic arena, *Public Relations Review*, 34(2) 124–134

Katz, E., & Lazarsfeld, P. F. (1955). *Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communication*. New York: Free Press.

Kennedy, G. A. (1994). *A New History of Classical Rhetoric*. Princeton University Press.

Kitsiou, R., & Papadopoulou, M. (2021). Mapping Europe's Attitudes Towards Refugees in Political Cartoons through CMT and CMA. *Punctum International Journal of Semiotics*, 151–174. <https://doi.org/10.18680/hss.2021.0021>

- Lasswell, H. (1971). "The Structure and Function of Communication in Society". In Schramm, W. & Roberts, D. F. (ed.). *The Process and Effects of Mass Communication*. Urbana: University of Illinois Press, pp 84-99
- Lazare, A. (2005). *On apology*. Oxford University Press.
- Liu, B. F., Austin, L., & Jin, Y. (2011). *How publics respond to crisis communication strategies: The interplay of information form and source*. *Public Relations Review*, 37(4), 345-353.
- Liu, S., Volcic, Z., & Gallois, C. (2018). *Εισαγωγή στην Διαπολιτισμική Επικοινωνία: Παγκόσμιοι πολιτισμοί και πλαίσια*. Gutenberg.
- Panigyrakis, G. (2016). *Επικοινωνία και δημόσιες σχέσεις - Μελέτες περιπτώσεων* [Undergraduate textbook]. Kallipos, Open Academic Editions. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-695>
- Pearson, C. & Clair, J. (1998). Reframing Crisis Management. *Academy of management Review*, 23 (1), 59-76
- Perelman, C., & Olbrechts-Tyteca, L. (1969). *The new rhetoric: A treatise on argumentation* (J. Wilkinson & P. Weaver, Trans.). University of Notre Dame Press.
- Plato. (2000). *Apology*. In G. M. A. Grube (Trans.), *Readings in Ancient Greek Philosophy: from Thales to Aristotle* (2nd ed.). Hackett Publishing Company.
- Rapp, C. (2010). "Aristotle's Rhetoric". In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2010 Edition).
- Ryan, H. R. (1982). *Kategoria and apologia: On their rhetorical criticism as a speech set*. *Quarterly Journal of Speech*, 68(3), 254-261. <https://doi.org/10.1080/00335638209383611>
- Shannon, C. E., & Weaver, W. (1949). *The mathematical theory of communication*. University of Illinois Press.
- Stake, R.E. (1994). *The Art of Case Study Research*. Thousand Oaks. Sage
- Tavuchis, N. (1991) *Mea Culpa: A Sociology of Apology and Reconciliation*. Stanford University Press,.

- Todorov, T. (1995). *Facing the Extreme: Moral Life in the Concentration Camps*. Henry Holt and Company.
- Ware, B. L., & Linkugel, W. A. (1973). They spoke in defense of themselves: On the generic criticism of apologia. *Quarterly Journal of Speech*, 59(3), 273–283. <https://doi.org/10.1080/00335637309383176>
- Wodak, R. (2011). *The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
- Wodak, R., & Meyer, M. (2015). *Methods of Critical Discourse Studies* (3rd ed.). SAGE.
- Xanthopoulos, G., Athanasiou, M. & Kaoukis, K. (2022). The disastrous forest fire season of 2021 in Greece. *Wildfire, Quarter 2*, 18-26.

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αριστοτέλης. (2002). *Ρητορική Βιβλίο Πρώτο. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια* (Δ. Δ. Λυπουρλής, Μετ.). Ζήτρος.
- Ασπριάδης, Ν. (2013). Απολογία, αποκατάσταση της εικόνας και απόδοση ευθυνών στην ρητορική συγκρότηση της συσπείρωσης: Το αφήγημα του πολέμου κατά της τρομοκρατίας. (Διπλωματική Εργασία). Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς
- Γεωργαλίου, Γ. (2017). Στρατηγικές Απολογίας του Ελληνικού Πολιτικού Προσώπου για την Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα στα Διεθνή Μέσα Ενημέρωσης. (Μεταπτυχιακή διατριβή). Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία
- Δογάνη, Μ. (2014). Η Ρητορική Συγκρότηση και η Ειδησεογραφική Κατασκευή του Φόβου ως Στοιχείου της Εικόνας των Κρατών: Μία Συστηματική Ανάλυση Περιεχομένου στον Αγγλικό Τύπο. [Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πειραιά] Διόνη. <https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/handle/unipi/6703>
- ΕΟΔΑΣΑΑΜ (2025). *Εκθεση Διερεύνησης Σιδηροδρομικού Δυστυχήματος: Σύγκρουση επιβατικής και εμπορικής αμαξοστοιχίας στα Τέμπη, 28 Φεβρουαρίου 2023* (RL01-2025). Εθνικός Οργανισμός Διερεύνησης Αεροπορικών & Σιδηροδρομικών Ατυχημάτων & Ασφάλειας Μεταφορών. Διαθέσιμο: www.harsia.gr

- Κάλφας Β. (2012). Πρόλογος. Στο Σ. Τριαντάρη, *ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΘΕΜΙΣΩΝΑ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ*. (σ. 9-13). Θεσσαλονίκη: Ζήτρος
- Κάλφας, Β. (2015). *Η φιλοσοφία του Αριστοτέλη*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Μάρκου-Νικάνδρου, Ι. (2022). Αξιολόγηση των επιπτώσεων της πυρκαγιάς του 2021 της βόρειας Εύβοιας. (Μεταπτυχιακή διατριβή). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Μιχαλόπουλος, Α. (2023). Επικοινωνιακή Διαχείριση Κρίσεων: Μελέτη Περίπτωσης Ελληνική Επιχείρησης (Follie Follie). (Πτυχιακή Εργασία). Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
- Μπάδα, Κ. & Ματσούκη, Ε. (2010). Προσεγγίσεις στην υλική μνήμη και στους μνημονικούς τύπους. Στο Κ. Γ. Κορρέ-Ζωγράφου & Γ. Χ. Κούζας, *Η έρευνα και η διδασκαλία του υλικού πολιτισμού των νεωτέρων χρόνων στα ελληνικά πανεπιστήμια: πρακτικά επιστημονικού συνεδρίου, Αθήνα 7-8 Μαΐου 2007* (σ. 375-399). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τμήμα Φιλολογίας. Τομέας Βυζαντινής Φιλολογίας και Λαογραφίας
- Μπαμπινιώτης, Γ., (2002). Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας: με σχόλια για την σωστή χρήση των λέξεων (2η εκδ.). Κέντρο Λεξικολογίας.
- Μπράτιμου, Σ., Κουλιανού, Α. & Κίτσιου, Ρ. (2023). Η ΠΥΚΝΩΣΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΟΜ ΟΜΦΑΛΟ ΤΗΣ ΓΗΣ: ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΟΥ ΤΗΣ ΠτΔ. *Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ*. Εκδόσεις Ινστιτούτο Ρητορικών και Επικοινωνιακών Σπουδών (Ι.Ρ.Ε.Σ.Ε)
- Πλάτωνας. (2007). *Απολογία Σωκράτους*. (Θ. Σαμαράς μτφρ.). Εκδόσεις Ζήτρος.
- Πυροσβεστικό Σώμα Ελλάδας. (2021). Ημερίδα για τον απολογισμό της αντιπυρικής περιόδου έτους 2021. https://www.fireservice.gr/el_GR/-/emerida-gia-ton-apologismo-tes-antipyrikes-periodou-etous-2021
- Ραμαντάνης, Ν., (2012) Ο Πλατωνικός Θεαιτητός υπό το πρίσμα της ρητορικής του Αριστοτέλη. (Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης). Ιδρυματικό Καταθετήριο Επιστημονικών Εργασιών του ΑΠΘ.

- Σηφάκη, Ε., Στάμου, Α. & Παπαδοπούλου, Μ. (2022). Η οικονομική κρίση ως παράγοντας για την ανάδυση ενός νέου κύματος στο σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο: ο λόγος (discourse) των κριτικών κινηματογράφου (Επιμ.), «Κοινωνίες μετά την κρίση, κοινωνίες χωρίς κρίση;»: 7^ο Τακτικό Συνέδριο της ΕΚΕ (Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρίας), 23-25 Σεπτεμβρίου 2020.
- Σηφάκη Ε. (2022). Ο κινηματογράφος ως πολιτισμική κατασκευή και ως κοινωνική πρακτική. *Θεάτρου Πόλις. Διεπιστημονικό περιοδικό για το θέατρο και τις τέχνες*, 234–246.
- Σκεύη, Ε. & Σαμαράς, Αθ.Ν. (2017). «Στρατηγικές Επανόρθωσης Εικόνας και Απολογητικός Λόγος για την Μνημονιακή Εμπλοκή της Ελλάδας στην Προεκλογική Εκστρατεία Ιανουαρίου 2015 – Η Περίπτωση του ΠΑΣΟΚ και του ΚΙΔΗΣΟ». Σελ. 87 – 123 στο Κωνσταντοπούλου, Χ. (Επιμ.) «Αφηγήσεις της Κρίσης, Μύθοι και Πραγματικότητες της Σύγχρονης Κοινωνίας». Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση
- Σταθάς, Σ. Γ. (2019). Το Σοφιστικό Κίνημα κατά τον 5ο και 4ο αι. π.Χ.: Διδασκαλία και Κριτική. (Μεταπτυχιακή διατριβή). <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5190/%CE%A3%CF%84%CE%B1%CE%B8%CE%AC%CF%82%20%CE%A3%CF%80%CF%85%CF%81%CE%AF%CE%B4%CF%89%CE%BD.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Στόγιας, Γ. (2009). Crisis management. Crisis Management, Μια προσέγγιση στη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. ΤΕΙ Θεσ/νίκης. <https://doi.org/10.1108/09653560911003714>
- Τριαντάρη, Σ. (2015) Η ρητορική του Αριστοτέλη στην ηθική διαπαιδαγώγηση του ανθρώπου. *Φιλοσοφείν: έπιστήμη, εὔνοια, παρρησία*, (12), 403-418.
- Τσίτσιου-Χελιδόνη, Χ. (χ.χ.) Ρητορεία και Ρητορική. Στο Τ. Γιάννου (Επιμ.) *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας*. https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/encyclopedia/rhetoric/page_001.html?prev=true